

T.C

YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TERÖRLE MÜCADELE FAALİYETLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME
(JAPONYA, İNGİLTERE VE İSPANYA ÖRNEĞİ)**

Selçuk GÜRÇAM

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Tülay YILDIRIM**

İSTANBUL - 2016

TEZ ONAYI

Selçuk GÜRÇAM tarafından hazırlanan "**Terörle Mücadele Faaliyetleri Üzerine Bir İnceleme (Japonya, İngiltere ve İspanya Örneği)**" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak başarı ile savunulmuştur.

Danışman **Yrd. Doç. Dr. Tülay YILDIRIM**

Jüri Üyesi **Prof.Dr.İ.Yaşar HACISALİHOĞLU**

Jüri Üyesi **Yrd. Doç. Dr.Hüdayi SAYIN**

GÜRÇAM, Selçuk, Terörle Mücadele Faaliyetleri Üzerine Bir İnceleme (Japonya, İngiltere, İspanya Örneği), Yüksek Lisans Tezi, NİSAN 2016.

(ÖZET)

Bu çalışmada, günümüzde neredeyse tüm dünyayı tehdit eden terör, terörizm ve terör örgütleri, terörle mücadele eden Japonya, İngiltere ve İspanya örnekleri üzerinden incelenmiştir. Çalışmanın hazırlanması da literatür taraması temel araştırma tekniği olarak benimsenmiş, bu amaçla; ilk bölümde terörün tarihçesi ve ortak bir tanım konusunda üzerinde anlaşma sağlanamayan terör ve terörizm hakkında genel bilgiler vermeye çalışılmış, en sonra olarakta terör unsurları anlatılmıştır.

İkinci bölümde, Japonya'dan Japon Kızıl Ordusu ve Aum Shinrikyo, İngiltere'den IRA ve İspanya'dan ETA terör örgütlerinin genel yapısı ve faaliyetlerine değinilmiştir. Üçüncü bölümde ise; Japonya'nın Japon Kızıl Ordusu ve Aum Shinrikyo, İngiltere'nin IRA ve İspanya'nın ETA terör örgütlerine karşı vermiş olduğu mücadele yer verilmiştir.

Çalışma sonucunda; incelemeye alınan terör örgütlerine karşı incelenen devletlerin vermiş olduğu mücadelenin ilk süreçte nasıl değerlendirildiği ve buna göre nasıl faaliyetler yapıldığı, ilerleyen süreçlerde ne gibi değişimlere gidilerek faaliyetlerin yanlış ve doğru yanları incelenmiştir.

GÜRÇAM, Selçuk, An Investigation on Combating with Terrorism- Examples of Japan, England and Spain), Master's Thesis APRIL 2016.

(ABSTRACT)

In this study, terror and terrorism, which threatens almost the entire world, has been investigated in the light of the struggles of Japan, England, and Spain with terror and terrorism. Literature review has been the main strategy of this research. In order to accomplish this, first; the history of terrorism has been identified, second; an overview has been provided on terror and terrorism, that does not have a commonly accepted definition, and finally, elements of terror and terrorism were covered.

In second chapter, the organizational structures and activities of Japanese Red Army and Aum Shinrikyo, IRA from England, and ETA from Spain were investigated. In third chapter, the battle these countries performed against Japanese Red Army, IRA, and ETA were included.

Finally, how Japan, England, and Spain evaluated their battle against Japanese Red Army, IRA, and ETA in the early phases of their fight and how they shifted their directions depending on their right and wrong strategies in combating terrorism were investigated.

ÖNSÖZ

Terör hem ülkemizde hem dünyada etkin olan ve bunun neticesinde binlerce insanın ölümüne, sakatlanmasına hatta binlerce insanın evsiz, barksız ve kimsesiz kalmasına neden olan uluslararası bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemiz bulunduğu konum ve barındırdığı çeşitlilik sebebiyle her dönem terör tehdidine maruz kalmış ve kalmaktadır. Terörün olmadığı bir ülke olmak adına gerekenlerin yapılmasını ümit ederek...

Çalışmamda yardımlarından dolayı tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Tülay YILDIRIM'a, fikirleriyle bana yol gösteren eniştem Dr. Mesut ÖZTÜRK'e ve ailesine teşekkür ederim.

Son olarak sabırla çalışmamın bitmesine yardımcı olan eşim Seda'ya, doğacak oğlum Alperen'e, çok kıymetli aileme teşekkürü borç bilir ve şehit düşen eski mesai arkadaşlarım Yalçın DİZDAROĞLU'na, Necmi ÇAKIR'a, Okan KOÇ'a, Ahmet KABUKÇU'ya, tüm şehit polis, asker ve sivillere Allaktan rahmet geride kalanlara sabırlar dilerim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
GİRİŞ	1

I.BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRİZM

1.1. Terörün Tarihsel Geçmişi	2
1.2. Terör ve Terörizmle İlgili Tanımlar	8
1.2.1. Akademisyen ve Yazarlara Göre Tanımlar	9
1.2.2. Akademik Kaynaklara Göre Tanımlar	10
1.2.3. Ünelere ve Uluslararası Örgütlere Göre Tanımlar	11
1.3. Terörün Unsurları.....	13
1.3.1. İdeoloji	13
1.3.2. Örgüt	14
1.3.3. Şiddet	17
1.4. Terörün Finans Kaynakları	19
1.4.1. Uyuşturucu Ticareti.....	20
1.4.2. İnsan Kaçakçılığı	21
1.4.3. Gasp ve Soygun	21
1.4.4. Aidat ve Bağışlar	22
1.4.5. Fidyeye	23
1.4.6. Haraç Toplama	23
1.4.7. Devlet Yardımları	24
1.4.8. Sahtecilik	25

II. BÖLÜM

TERÖR ÖRGÜTLERİ

(Japon Kızıl Ordusu, Aum Shinrikyo, IRA ve ETA)

2.1. JAPONYA-Japon Kızıl Ordusu Terör Örgütü.....	27
2.2. JAPONYA-Aum Shinrikyon Terör Örgütü	31
2.3. İNGİLTERE-IRA (İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu) Terör Örgütü	34
2.4. İSPANYA-ETA (Bask Anayurdu ve Özgürlük) Terör Örgütü	48

III. BÖLÜM

TERÖRLE MÜCADELE FAALİYETLERİ

3.1. Japonya'nın Terörle Mücadele Faaliyetleri	61
3.1.1. 11 Eylül Öncesi Terörle Mücadele Faaliyetleri	62
3.1.2. 11 Eylül Sonrası Terörle Mücadele Faaliyetleri.....	67
3.2. İngiltere'nin Terörle Mücadele Faaliyetleri	69
3.2.1. Terörle Mücadelede Güvenlik Faaliyetleri.....	73
3.2.2. Terörle Mücadelede Yasal Düzenlemeler	78
3.2.3. Terörle Mücadelede Sosyo-Ekonomik Faaliyetler	81
3.3. İspanya'nın Terörle Mücadele Faaliyetleri	89
3.3.1. Terörle Mücadelede Güvenlik Faaliyetleri.....	91
3.3.2. Terörle Mücadelede Siyasal Faaliyetler.....	93
SONUÇ VE ÖNERİLER	99
KAYNAKÇA	104

KISALTMALAR

- AB:** Avrupa Birliği
ABD: Amerika Birleşik Devletleri
ASEAN: Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği
ASU: Aktif Eylemci Üniteleri
CNC: Sivil Güvenlik Teşkilatı
COBR: Kabine Ofisi Briefing Odası
DOP: Savunma ve Deniz Aşırı Politikaları Bakanlıklar Komitesi
EGI: Bask Gençliği
EE: Bask Ülkesi Sosyalist Partisi
EH: Bask Vatandaşları
EHAK: Bask Halkının Komünist Partisi
ELN: Ulusal Kurtuluş Ordusu
EPA: Acil Yetkiler Yasası
ERNK: Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
ETA: Bask Anayurdu ve Özgürlük
ETA-M: Bask Anayurdu ve Özgürlük-Askeri Kanat
ETA-PM: Bask Anayurdu ve Özgürlük-Siyasi-Askeri Kanat
FARC: Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri
FBI: Federal Soruşturma Bürosu
FHKC: Filistin Halk Kurtuluş Cephesi
GAL: Anti-Terörist Kurtuluş Hareketi
GCHQ: Hükümet İletişimler Başkanlığı
GLO: Hükümet İrtibat Görevlisi
HB: Halk Birliği
HZ: Halkın Listesi
IRA: İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu
IRB: İrlanda Cumhuriyet Kardeşliği
İSAF: Uluslararası Güvenlik Destek Gücü
JKO: Japon Kızıl Ordusu
JIC: Birleşik İstihbarat Komitesi

MLNV: Bask Ulusal Özgürlük Hareketi
LVF: Krala Sadıklar Gönüllü Gücü
MI5: Güvenlik Servisi
MI6: Gizli İstihbarat Servisi
NATO: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
NCIS: Ulusal İstihbarat Servisi
NCS: Ulusal Suç Timi
PET: Aşırılığın Birlikte Önleme
PKK: Kürdistan İşçi Partisi
PIRA: Gönüllü İrlanda Cumhuriyet Ordusu
PNV: Bask Milliyetçi Partisi
PP: Halk Partisi
PSOE: İspanyol Sosyalist İşçi Partisi
RIRA: Gerçek İrlanda Cumhuriyet Ordusu
RIC: İrlanda Kraliyet Polis Teşkilatı
RUC: Kraliyet Polis Teşkilatı
SDF: Savunma Kuvvetleri
SOP: Standart Operasyon Prosodürü
TBB: Türkiye Barolar Birliği
TDK: Türk Dil Kurumu
THKP/C: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
THKO: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
TİİKP: Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi
TKP/ML: Türkiye Komünist Partisi-Marksist Leninist Hareketi
TPU: Terörizm Koruma Birimi
TRANSEC: Ulaştırma Güvenlik Genel Müdürlüğü
YDK: Kürt Demokrat Halk Birlikleri

GİRİŞ

Terör insanları öldüren, geride kalanların hayatını karartan bir lekedir. Bu yüzden terör, içerisinde bulunduğu ülkeyi de her manada etkileyerek zarar vermektedir. Terör konusunda her ülke farklı bakış açısına sahip olduğu için ortak bir tanımda yapılamamaktadır. Böyle olduğu içindir ki günümüzde terör tüm ülkeleri tehdit etmekte ve dünyanın en güçlü ülkeleri bile, birleşerek terörü önleyememektedir.

Terör konusunda devletlerin çıkarıcı davranması terörün oklarının bazende kendilerine dönmesine sebep olmaktadır. Bu sebeple dünya devletlerinin terör konusunda ortak bir tavır almaları terörü ancak bu şekilde önyebileceklerini anlamaları gerekmektedir.

Hazırlanan bu çalışma Terör ve Terörizm, Dünyadan Terör Örgütleri, Terörle Mücadele Faaliyetleri ve Sonuç olmak üzere 4 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde terör ve terörizm anlamak adına tarihçesine, tanımına, terörü meydana getiren genel unsurlara ve finansal kaynaklarına değinilmiştir. İkinci bölümde Japon Kızıl Ordusu ve Aum Shinrikyo, IRA ve ETA terör örgütlerinin genel faaliyetlerine değinilirken, üçüncü bölümde, Japonya'nın, İngiltere'nin ve İspanya'nın terörle mücadele kapsamında ne gibi faaliyetler yaptığı ve bunların doğurmuş olduğu sonuçlar incelenmiş, sonuç bölümünde ise terörle mücadelede yapılan ve yapılması gereken faaliyetlere yer verilmiştir.

Çalışmada ayrıca literatür taraması esas alınmış, konu farklı açılardan analiz edilerek incelenmiştir.

I.BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRİZM

1.1.Terörün Tarihsel Gelişimi

Terör, korku ve şiddet olaylarının başlangıcı olarak gösterilen Hz. Âdem zamanına kadar uzanan çok eski bir gelenektir. İnsanlık tarihi bilinen ilk terör eylemine, yaratılış itibarıyla Habil'in kardeşi Kabil tarafından öldürmesiyle tanışmıştır. Kitaplı dinlerden Musevilik inancında Tevrat'taki anlatıma göre Kabil'in Tanrıya sunmuş olduğu sunağın değersiz bulunması ve kardeşinin kabulü ile kıskançlık krizi neticesinde cinayet işlemiştir. Yani Habil'in elde etmiş olduğu hakkın gaspı söz konusudur. Hukuk, adalet ve düzen saf dışı bırakılmıştır. Bireyin çıkarı ön plana çıkararak diğerinin haklarını ezecek kadar üstün hale gelmiştir. Bu tip bireylerin çoğalıp bir araya gelmesiyle çete ve örgütler kurulmuş, bunun neticesinde tedhiş eylemleri ile hukuk yollarıyla elde edemedikleri hak ve imkânları elde etmeye çalışmışlardır. Tarihsel kökleri eski çağlara dayanan terörizm, zorbalığa karşı direnmenin bir aracı olarak her zaman haklı gösterilmeye çalışılmış, adaletin sağlanmasında izlenen bir yol olarak görülmüştür (Caşın,2008: 224).

Tarihin bilinen ve üzerinde fikir birliği sağlanan en eski terör hareketi M.S 50-70 yıllarında günümüz Filistin de kurulan ve dinsel bir tarikat olarak faaliyet gösteren çok iyi teşkilatlanmış Sicarii veya Zealots grubudur. Kurban olarak Yahudileri, tefecileri ve kamu görevlilerini hedef almışlar ve tutulan arşivleri yakarak borçların geri ödenmesini engellemişlerdir (Altuğ, 1995: 26). İsimlerini kullandıkları *Sica* denilen küçük bir kılıçtan alan Sicarii'ler özellikler festivallerde birbiriyle kaynaşan halk arasına katılarak, elbiselerinin altında taşıdıkları kısa hançerlerle (*Sica*) düşmanlarını öldürmüşlerdir. Bu cinayetlerden sonra kalabalık içine karışarak haberdar değilmiş gibi davranmışlardır. Bu sebeple cinayetler hakkında yeterli bir bilgiye ulaşamamıştır. Halk gündüz ne vakit cinayet işlendiyse onu Sicarii'lerin yaptığını düşünmüştür. Genelde saldırılarını, belirledikleri gizli

saklanma yerlerinin etrafında yani Kudüs'ün tapınak ve kutsal merkezleri etrafında yoğunlaştırmıştır (Caşın,2008:229).

Roma egemenliği ve sömürgeciliğe karşı terör yoluyla mücadele eden *Sicarii*'ler Yahudi seçkinleri ve papaz suikastlerini planlarken aynı zamanda da Roma siyasal yönetimi ile askeri işgali hedef almışlardır. Buldukları yerin kıyı bölgelerini yağmalayarak köyleri ateşe veren *Sicarii*'ler, hükümdar ile şehrin ileri gelen insanlarını da kaçırmak bölge üzerinde otorite kurmaya çalışmışlardır. Roma yönetimi ve kanunları ile köle rejimine karşı bağımsızlık için isyanı savunmuşlardır. *Sicarii*'ler Roma'nın uygulamış olduğu işgal yönetimine karşı şiddet kullanmanın doğru ve haklı olduğunu savunmuşlardır. Yahudilerin Tanrı tarafından seçildiklerine inandıkları içinde Roma yönetimine vergi vermenin Yahudiler için kölelik anlamına geldiğini bundan dolayı Roma'ya vergi vermenin meşru olmadığını söylemişlerdir. Bu amaçla kendi özgürlüklerine kavuşabilmeleri için Roma kanunlarından farklı olarak şiddet ve intikamın kullanılabilmesi için ileri sürülmüştür. Bu maksatla eylemlerinde ısrarcı olan *Sicarii*'ler imparatorluk görevlilerini yağmalayarak ve öldürerek intihar saldırılarına devam etmişlerdir (Horsley,1979:435-438). Zelaots hareketi her ne kadar Roma İmparatorluğunun siyasal ve askeri otoritesine başkaldırı olarak gelişse de aynı zamanda Roma İmparatorluğunun uygulamış olduğu vergi sistemine karşı da silahlı direniş eylemi olarak şekillenmiştir. Dinsel motivli direniş hareketinde Roma İmparatorluğunun askeri gücü ne kadar büyük olsa da "*Tanrı'nın Yahudiler*" tarafında olduğundan, girişmiş oldukları suikast seferberliğinin, galibiyetle sonuçlanacağını yolunda ilahi bir inancı savunmuşlardır (Williams,2006: 45-54).

Sicarii terörünün temelinde dinsel, siyasal ve toplumsal üç neden yatmaktadır. Dinsel olarak Tanrı'nı tek efendi olduğu onun dışında Haham veya başka kimseye boyun eğmek doğru değildir. Siyasal olarak Roma'ya karşı milliyetçiliği savunmuşlar ve bu sebeple ılımlı Yahudileri küçümsemiştir. Toplumsal olarak ise halkın egemenlere karşı ayaklanması için halkın en yoksul tabakasını seçmişlerdir (Waresquiel,2004:599). *Sicarii*'ler, fakirleri zenginlere karşı ayaklanmaya teşvik etmeye çalışan sosyal bir protesto hareketi olarak değerlendirilmektedirler

(Altuğ,1989: 17). Özetle Sicarii'ler radikal inançlar uğruna dramatik bir şekilde ölen kurbanlar olarak tarihte yerlerini almışlardır (Waresquiel,2004:599).

Geçmişte terör uygulayan diğer bir grup ise Hindistan'da faaliyet gösteren Thug'lardır. Thug kelimesi genel olarak sıradan zorbalar anlamına gelirken, köken olarak Hinduca'ya dayanmakta ve hilekâr manasında kullanılmaktadır (Newmarch, 1948:353).

Suikastçı gizli bir kardeşlik örgütü olan Thuglar, Tanrıça Kali'nin bir biçimi olan Bhavani'ye tapmışlardır. Kurbanlarını boğarak öldürmelerinin Tanrıça Kali'yi onurlandırdığına inanmışlardır. Organize bir örgüt olan Thuglar Hindistan'ın her bölgesinde faaliyet göstermiştir (Walker, 1968:501).

Thug'lar genellikle gezginleri öldürürken, bu cinayetleri özel silahları olan roomal ile yapmaktadır. Roomal sağlam beyaz bir mendil olup, elbiselerinin altında rahatça saklanabilmektedir. Cinayet aleti olan roomalları kullanabilmek ayrıca yetenek gerektirmektedir. İlk başta kurban edecekleri kişilerle sıcak ilişkiler kuran Thug'lar, güvenlerini kazandıktan sonra arkadan yaklaşıp hızlı bir bilek hareketi ile kafalarının etrafına çapraz geçirdikleri roomalı boynuna bağlayarak gezginin ölümünü çabucak gerçekleştirmektedirler (Newmarch, 1948: 353).

Thug'ların uygulamış olduğu yol kesme eylemleri günümüz PKK terör örgütüne benzemektedir. Bu gibi eylemler seyahat özgürlüğü konusu da insanlar üzerinde psikolojik tahribat ve korku meydana getirmektedir. 1799 yılında İngilizlerin dikkatini çeken Thug'lar için, Lord Bentinck tarafından mücadele etmek üzere bir bölüm oluşturulmuştur. Thug'lara karşı son derece şiddetli tedbirler alınmış ve savaş başlatılmıştır. Bu savaş neticesinde geniş çeteler 4 yıl da, küçük çeteler ise ancak 1861'de bastırılabilmiştir. Bilinen son Thug militanı Pencap'taki bir hapisanede asılmıştır. Thug'lar günümüzdeki terör örgütleri gibi eylemlerine dini alet etmiştir. İngilizler Thug'ları sona erdirmek için Romalıların yaptığı gibi toplu imha yöntemini kullanmıştır (Walker, 1968:502, Henry, 2003:627)

Düzenli bir terör örgütünün tarihte ilk oluşumuna ise Batı Asya'da eylemlerinde militanlarını cesaretlendirmek için haşhaş kullandıran ve adını buradan alan Haşhaşiler olarak karşımıza çıkacaktır. Assassin (Suikastçı) kelimesi Arapça kökenli bir kelime olup "*haşhaş yiyicisi*" veya "*haşhaş bağımlısı*" anlamındadır. Bu sanatın mimarı, kendisi hakkında hem doğru hem de çok yanlış bilgi bulunan ve egzotik sırlarla dolu karanlık bir karakter olan, militanlarına "*Fedayin*" adı veren Hasan SABBAH'tır (<https://bilgiustam.wordpress.com>, 10.10.2015, Lockhart ve Tülücü, 2006, Demirel, 2001: 23, Çakmak, 2008:18). XI. Yüzyılda İran' da faaliyet gösteren Haşhaşiler Şii Mezhebine mensup olup, kendilerine göre gerçek İslam'ı yozlaştırdıkları gerekçesiyle suçlu buldukları Müslüman devlet yöneticisi ve liderlerine karşı suikast düzenleyen, terör faaliyetlerinin din adına yapıldığında meşru olduğunu savunan, dinsel içerikli terörün temsilcileri olarak tanımlanabilmektedir. Kendilerine hedef olarak seçtikleri İslam Halifeleri ve yöneticilerine karşı saldırılar düzenleyen Haşhaşiler'in, eylem sahası İran, Mısır ve Suriye coğrafyasıdır. Moğollar tarafından ortadan kaldırıncaya kadar XI. Yüzyıl ve XIII. Yüzyıl arasında kullandıkları yöntem ve yürüttükleri faaliyetlerden dolayı modern zamanların terörist gruplarına benzeyen Haşhaşiler, Batılılara eylemler yapmış, İran'da konuşlanmış ve sonrasında Suriye'ye yayılmış gizli bir örgüttür. Suikastlerin de hançer kullanmışlardır (Altuğ,1989: 27-28).

Modern manada Fransız İhtilali ile ortaya çıkan terör halk tarafından politik bir araç olarak kullanılmıştır (Zafer, 1999a:13). Avrupalı Milletler tarafından ilerleyen yıllarda terör eylemleri, sağ-sol ideoloji veya militan milliyetçilik amacıyla öldürme, bombalama gibi farklı eylem tarzlarında gerçekleştirilmeye devam edilmiştir. Günümüzü ilgilendiren manasıyla terörizm 1960'lardan itibaren kaydettiği gelişme ve değişimler yönüyle incelenmelidir. Bu dönem modern uluslararası terörizm dönemi olarak adlandırılmaktadır (Topal, 2005: 39-40).

19. yüzyılda ortaya çıkan terör aslında Fransız ihtilali, sanayileşme ve buna bağlı olarak devam eden kentleşmenin Batı ülkelerindeki işçi kitlelerini memnun etmemesi dolayısıyla ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda ortaya çıkan işçi hareketi, işçi direnişi ve eylemleri bu dönemde çoğunluk tarafından terör olarak

adlandırılmıştır. Halkı şiddete ve paniğe sevk ederek devamında yağmalar, suikastler ve linçlerin gerçekleşmesine sebep, ihtilal öncesinde var olan temel gıda maddelerinin teminindeki zorluklardır. Halk tarafından gösterilen bu tepki o dönemde "*terör paniği*" olarak tanımlanmıştır. Devletin de buna tepkisi gecikmemiş, olaylara karışanlara ibretlik cezalar verilerek halk üzerinde korku ve dehşet duyguları oluşturulmuş, yani devlet terörü uygulanmıştır. Fransız İhtilali sonrasında ülkeye yaklaşık 1 yıl egemen olan Jakobenler yani ihtilalcilerin kurduğu örgüt, kendilerini tanımlarken terörist kelimesini kullanmış ve buna olumlu bir anlam vermeye çalışmışlardır. Jakobenlerin lideri Rabespierre'in düzenlemesiyle 10 Haziran 1794 tarihli kanunla kurulan İstiklal Mahkemeleri, birkaç ay içerisinde binlerce insanı katletmiş, hapisle cezalandırmış ve Temmuz 1794'e kadar olan sürece "*terör dönemi*" ismi verilmiştir. Jakobenlerin lideri Robespierre'nin de sonunu hazırlayan bu dönem sonunda "*terörist*" kelimesi suçluluğu ifade eden bir hakaret sözcüğüne dönüşmüştür (Zafer,1999a:12-16,Şehirli,2000:95-96,<https://tr.wikipedia.org>).

20. yüzyılda ortaya çıkan milliyetçilik fikriyle yayılan bağımsızlık hareketleri genel olarak ayrılıkçı ve bölücü terör olaylarını gündeme taşısa da, bu devirde asıl baskın olan siyasal ve sosyolojik söylem Soğuk Savaş terörüdür. Bu dönemin en dikkat çeken özelliği ise terörün devletlerin himayesinde gelişmesi ve devletler tarafından kullanılmasıdır. Birbiriyle savaşmayı göze alamayan iki ayrı kutbun devletlerinin düşman olarak gördükleri diğer kutbun devletlerine karşı terör örgütlerini yoğun bir şekilde desteklemeleri bu dönemde karşımıza çıkmaktadır (Çetin, 2009:11). Dünyada değişen dengeler ve uluslararası ilişkilerde gelişen farklılaşmalar nedeniyle var olan sıcak savaşlar, yerini soğuk savaşlara bırakmış, soğuk savaşın gereği olarakta psikolojik savaş içerisinde bulunan düşük yoğunluklu çatışmalar terör kavramını gündeme getirmiştir (Armaoğlu,1994:420)

İki kutuplu dönemin sona ermesiyle terör ve terörizm üzerinde iki etki ortaya çıkmıştır. Bunlardan birincisi olarak ABD gibi büyük devletler terör ve terörizmle mücadele konusunda kendilerini özgür hissetmiş ve istedikleri gibi serbestçe davranmaya başlamışlardır. İkinci olarak var olan iki kutuptan birine dâhil olmanın kendilerine sağladığı avantajlardan mahrum kalan az gelişmiş ülkeler terör ve

terörizmle daha çok iç içe olmuşlardır. Terörizm, psikolojik savaşın bir unsuru olarak geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerin içerisinde var olan sosyal, kültürel ve ekonomik gibi birçok alandaki eksiklikleri istismar ederek ihtilalci fikirlerin ve eylemlerin bir amaç uğrunda harekete geçirilmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Uluslararası hukuk düzeninin yerleşmemiş olması ve devletlerarası var olan eşitsizlikler karşısında hakkını arayamayan az gelişmiş devletler terörü kendileri için var olan engelleri aşmada bir araç olarak görmekteyken güçlü devletler ise kendi hegemonyalarını kabul ettirmek için ve kendilerine rakip olarak gördükleri devletleri saf dışı bırakmak amacıyla terörü bir araç olarak kullanmaktadırlar. Günümüzde sadece bir ülkenin sınırları içerisinde var olan veya sadece o ülkenin insanları ile bağlantılı bir terör örgütünden veya terör faaliyetlerinden söz etmek mümkün gözükmemektedir. Artık terör ve terörizm ulusal boyuttan çıkarak uluslararası hatta uluslararası bir konumda ön plana çıkmaya başlamış ve terörün büyük mali kaynaklar gerektiren ticari yanı belirginleşmiştir. Tarihin en eski zamanlarından beri var olan terör, 1990' lı yıllara gelindiğinde artık klasik terör faaliyetlerinden sıyrılarak yeni bir boyut kazanmıştır. Nitekim nükleer, kimyasal ve biyolojik maddelerle birlikte uyuşturucu üzerinden geçinen ve iletişimini bu maddeler üzerine kuran terör örgütleri ve faaliyetleri ortaya çıkmıştır. Bunun neticesinde gelişme gösteren terör örgütleri ülkelerin var olan ulusal güçlerini yok etme ve zayıflatma amacına ulaşmak için faaliyet göstermektedir. Küreselleşme ile küçülen dünya neticesinde terörün sadece muhatap ülkeleri değil onun dışında diğer ülkeleri de etkilediği kaçınılmaz bir gerçektir. Ülkelerin karşılıklı iş birliği yaparak çözebileceği terör eğer iş birliği olmasa adeta bir salgın gibi tüm dünya ülkelerini de etkileyecektir (Çevik, 2005: 218, Tılısbık, 2006: 78-79)

Belirli bir amacı gerçekleştirmek için mevcut yapının istismara açık yönlerini kullanarak ortaya çıkan terörizmin, dış etkenlerin müdahalesi nedeniyle tamamen önlenmesi veya terörün olmadığı bir toplumun düşünülmesi zordur. Bunun yanında hiçbir sorunun da terörle beraber çözülmeyeceği ve terörün bir sorun çözme aracı olarak kullanılmayacağı da aşikârdır. Çözümün aksine terör olaylarının toplumlarda büyük tepkilere neden olduğu görülmektedir. 11 Eylül 2001' de ABD' de gerçekleşen saldırı ile birlikte günümüze kadar özellikle medya aracılığı ile bir terör

korkusu oluşmuştur. Bu korku o kadar yoğun olarak işlemiştir ki var olan uluslararası temel sorunları bile unutturmuş ve insanlar üzerinde korku egemenliği meydana getirmiştir (Akgün, 2006: 61)

Batılı devletler toplumları yönlendirebilmek için propaganda ve eğitime fazlaca bir önem vermelerine rağmen yine de gizli olarak teröre başvurmaktadır. Yapılan saldırıları da rejime muhalif tehlikeli şahıslar ile halkın üzerinde yönlendirici etki bırakan hedeflere karşı yapmaktadır (http://taylaninternet.blogcu.com/teror-kavrami_11969531.htm, 01.12.2015). "*Savaş, diplomasinin devamıdır. Terörizm, savaş ve diplomasi ile elde edilemeyen sonuçları elde etmek için yapılan eylem veya eylemlerdir*" (Altuğ, 1995: 14) sözü aslında terörizm konusunda yol göstericidir. Sonuç olarak terör, hem devletlere karşı hem de devletler tarafından kendi çıkarları uğruna kullanılan ve dünyanın her tarafına yayılma kapasitesine sahip potansiyel bir tehlikedir.

1.2. Terör ve Terörizmle İlgili Tanımlar

Terör ve terörizmin tanımlanmasında karşılaşılan en büyük sorun; devletlerin terörizmle ilişkisidir. Devletler, rekabet halinde oldukları başka devletleri zayıflatmak amacıyla çoğu zaman terörizme destek vermektedir. Bu ise devletlerin terör ve terörizm konusunda ortak davranmalarını engelleyen en önemli etkenlerdendir. Çünkü üzerinde ortak bir kanıya varılan terör tanımı olmadığından, terörle mücadelenin de pek mümkün olmadığı fikri ağırlık kazanmaktadır. Bu açıdan terörle mücadele etmeye başlamadan önce terörizmin ne olduğunu, hangi unsurlardan meydana geldiğini bilmek gerekmektedir. Terör ve terörizmle ilgili tanımlara değinmeden önce ikisi arasında ki farka değinmek gerekirse: Bilinen yönüyle kontrolsüz kitlelerin yarattığı aşırı şiddet ve katliamlar terör, terörün iradi olarak kullanımı ise terörizm olarak tanımlanmaktadır (TBB, 2006).

Terör ve terörizmin tanımlanmasıyla ilgili bir diğer sorun teşkil eden nokta ise; araştırmacının konumu ve yönelimine göre değişen terör olaylarını "*meşrulaştırma ve gayri meşru kılma*" çabaları, kavramın genel kabul gören tanımına ulaşılmasını güçleştirmektedir (Uzun, 2003:3). Yani terör kavramının anlamı

konusunda, yerli ve yabancı kaynakların, uzmanlık alanlarına ve inceledikleri olaylara bağlı olarak farklı tanımlar yapıldığı görülmektedir. Aşağıda terör ve terörizm üzerine yapılan çeşitli tanımlamalara yer verilecektir.

1.2.1. Akademisyen ve Yazarlara Göre Tanımlar

Terörizm ve Güvenlik Araştırmaları Uzmanı İhsan BAL (Bal, 2006: 8) ; *"Terör, şiddetin sosyal, ulusal, ırksal, dinsel, fesat çıkarıcı ve benzer diğer maksatlarla ve diğer sosyal sınıflar arasında çatışmaya, savaşılmaya tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılmasıdır. Terör tanımı çok farklılıklar göstermekle birlikte uygulayıcılar ve akademisyenler; terörü, herhangi bir amaca ulaşmak için, sivillerin veya güvenlik görevlilerinin, propagandaya yönelik, ses getirici eylemlerle öldürülmesi olarak tanımlamaktadır. Terörizmin ise terör eylemlerini savunan, stratejilerini anlatan, geliştiren bir düşünce disiplini olduğu söylenebilir"* şeklinde ifade etmiştir.

Necati ALKAN (2011: 29) terörü; *"Hâlbuki terör, büyük çaplı korku veren ve bireylerde yılgınlık yaratan bir eylem durumunu ifade ederken; terörizm ise siyasal amaçlar için mevcut durumu yasadışı yollardan değiştirmek amacıyla örgütlü, sistemli ve sürekli terör eylemlerini kullanmayı bir yöntem olarak benimsemiş durumunu ifade etmektedir."* şeklinde açıklamıştır.

Prof. Mahir Kaynak, terörle ilgili tanımında bu olgunun ikiyüzlü kullanımını ön plana çıkartmaktadır: *"Terör, bir olayın gerçek yüzü değil onu saklayan bir örtüdür. Bu örtü kaldırılmadıkça kimin ne yapmak istediği anlaşılamaz... Terör, toplumu ve ülkeyi yönetenleri belli bir yöne sevk etmek için yapılan eylemlerdir ve eylem buna göre kurgulanır."* (Kaynak, 2003)

Sosyolog Doğu ERGİL (1980:1) ise *"Terörizm, kaçırmadan cinayete kadar uzanan ve amacı sindirme olan şiddet eylemlerine verilen addır. Nedeni ne olursa olsun dehşet, aşırı bir algılamayı içerir. Bu aşırı algılama, bir yanda yüksek dozda korku gibi bir ruh halini; diğer yanda ise, o durumu yaratan fiili ya da muhtemel şiddet olayını kapsar"* şeklinde tespitlerde bulunmuştur.

1995 yılında basılmış olan "*Terörizmle Mücadele: Demokrasiler Nasıl İç ve Uluslararası Terörle Mücadele Edilebilir*" eserinde İsrail Başbakanı Natanyahu terörizmi; "*demokrasilerin içersinde yeşeren bir hastalık* " olarak görmektedir (Köni, 1996: 7). "*Terörizm: Batı Nasıl Kazanabilir* " adlı eserinde "*kasıtlı ve sistematik bir şekilde suçsuz insanları öldürme, sakat bırakma ve tehdit etmek suretiyle, siyasi sonuçlara ulaşmak için korku salma*" şeklinde tanımlamaktadır (Natanyahu, 1986: 9).

1.2.2. Akademik Kaynaklara Göre Tanımlar

Türk Dil Kurumu tarafından "*yıldırı*" olarak tanımlanan terör kelimesi dilimize Fransızcadan geçmiştir. Köken olarak Latince olan ve "*terreur*" kelimesinden gelen terör ilk defa Fransız İhtilali ile birlikte kullanılmıştır (TDK, 2015, Combs, 2006:4).

Büyük Larousse (Büyük Larousse, s:14) sözlüğünde terör; "*Bir gücü, bir iktidarı zorla kabul ettirmek amacıyla sistemli bir biçimde şiddet kullanma, yıldırma, tedhiş*" olarak; terörizm ise; "*bireylerin ya da azınlıkların şiddete dayanan ve kişilere mallara ya da kurumlara yönelik siyasal eylem, bu şiddet eylemlerinin tümü*" olarak ifade edilmektedir.

Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü'nde terör; "*kamu otoritesini ve toplum yapısını yıkmak için girişilen korku, yılgınlık saçan şiddet hareketleri*" olarak tanımlamaktadır (Terörizm, 1993:123).

American College Sözlüğü'nde terör; "*Yoğun, keskin, üstün korku. Bir politik grubun üstünlük sürdürmek veya üstünlüğe kavuşmak için şiddet kullandığı dönem*", Webster's Dictionary Sözlüğü'nde terörizm; "*Bir siyasi silah veya politika olarak korkutmak ve itaat ettirmek için terör ve dehşetin kullanılması.*" Şeklinde tanımlanmıştır (<http://www.angelfire.com/dc/arastirma/tw033-12.htm>, 04.12.2015).

1.2.3. Ükelere ve Uluslararası Örgütlere Göre Tanımlar

Türkiye Terörle Mücadele Kanununun Birinci Bölümü Tanım ve Terör Suçları kısmında terörü;

"Terör, cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir." şeklinde tanımlanmaktadır (12.04.1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, Birinci Bölüm, Madde 1).

İngiltere' de 1973 yılında yürürlüğe konulan İrlanda Olağanüstü Durum Hükümleri Kanunu'nda (Emergency Provisions Act) terörizm; *"Halka veya halkın herhangi bir sektörüne korku salmak için şiddet kullanmak olarak"* tanımlanmaktadır.

2001 tarihli İngiltere Terörle Mücadele Yasası (Terrorism Bill)de ise terör tanımı; *"Siyasi, dini ya da ideolojik sonuçlara ulaşmak için hükümeti, toplumu ya da toplumun herhangi bir bölümünü belli bir yöne zorlamak maksadıyla kişilere ve mala karşı yapılan ciddi şiddet kullanımı ya da şiddet kullanım tehdidinde bulunulması "* şeklinde yapılmıştır (TBB, 2006:12).

Devlet Güvenliği Aleyhine Yapılan Saldırıları ve Terörizmle Mücadele Hakkında Kanun adını taşıyan 1986 tarihli Fransız Terörle Mücadele Yasası'na göre terör; *"Baskı veya tehdit yoluyla mevcut kamu düzeninin ciddi olarak bozulması maksadıyla ferdi veya içtima en herhangi bir girişimde bulunulması"* dır (TBB, 2006:13).

ABD Savunma Bakanlığının 1990 yılında yapmış olduğu terörizm tanımı en iyi tanımlardan biri olarak nitelendirilmektedir. Buna göre terörizm; *"politik, dini veya ideolojik amaçlar uğruna, hükümetleri veya toplumu baskı altında tutmak ve sindirmek için, bireylere veya mallarına karşı kanunsuz ve tehditle kuvvet veya şiddet kullanmaktır."* şeklinde ifade edilmiştir (Laqueur, 1999:5).

Dünya İslam Konferansı Örgütü tarafından yapılan terörizm tanımının en geniş tanımlardan biri olduğu görülmektedir. Örgütün tanımına göre:

"Terörizm, saik ve kastına bakılmaksızın halkı terörize etmek veya ona zarar verme tehdidinde bulunmak veya halkın yaşamları, onurları, özgürlükleri güvenlikleri veya haklarını tehlikeye atmak veya çevreyi, bir kamu hizmetini veya kamu veya özel mülkü zarara maruz bırakma veya onları işgal etme veya onlara el koyma, veya bir ulusal kaynağı veya uluslararası hizmetleri tehlikeye atma, ya da bağımsız devletlerin istikrar, ülke bütünlüğü, siyasal birliği veya egemenliklerini tehdit etme amacıyla bir bireysel veya toplu suç planını gerçekleştirmek için işlenen her türlü şiddet eylemi ile bu tür eylem tehdidinde bulunmadır." şeklinde tanımlanmıştır (Kaya, 2005:10)

"Terör devletlerin çıkarlarının uzantısı haline gelmiştir. Diğer bir ifadeyle bugün terör, devletlerarası güç mücadelesinin silahlı diplomatik yoludur. Bu durum devletlerarası ilişkilerde ortak tanımın yapılmasının önündeki engeldir. Bu engel devletlerin çıkar ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Çıkarların çelişmesi terör örgütleri üzerinden terör tanımını güçleştirmektedir. Terör örgütleri devletlerden bağımsız kılınmadığından ki, herkes tarafından kabul gören ortak tehdiye dönüşmemektedir" (Hacısalıhoğlu, 11.10.2015). Bu çerçevede bakıldığında herkes tarafından bir terör veya terörizm tanımı üzerinde uzlaşma sağlanmasa da genel olarak korku ve şiddet içeren eylemlerle insanlar üzerinde baskı kurarak isteklerinin yapılmasının zorla dayatılması olarak ifade edebiliriz. Yani terör örgütleri siyasi amaçlarını gerçekleştirmek için halkı sindirerek, şiddet eylemleri ile toplumda korku iklimi oluşturmak suretiyle toplumu ve devleti etkisiz duruma getirmeyi amaçlamaktadırlar.

1.3. Terörün Unsurları

Terör veya terörizmin uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi alanlarındaki tanımlarında özellikle devleti ve sistemi hedef alan, sistemli bir şiddet hareketi olduğu genel kabul gören bir durumdur. *"Terör siyasi amaçlar için seyircide korku uyandırmak amacıyla, savaş ve tiyatrunun sentezi, masum kurbanlara yönelik bir şiddet oyunu"* (Combs, 2000:8) şeklindeki tanım, terör ve şiddet ilişkisini açık bir biçimde ortaya koyar. Bunun yanında süre gelen akademik çalışmalarda terörizmin genel olarak şiddet mi, yoksa şiddetin özel bir biçimi mi olduğu üzerine bir fikir birliği yoktur. Ancak genel kanı, içerisinde üç temel unsur: ideoloji, örgüt ve eylem taşımayan şiddet hareketlerinin terör olarak tanımlanamayacağıdır (Şen, 2000). Bu kısımda, terörizmin daha iyi anlaşılabilmesi için onu oluşturan unsurların kısa bir değerlendirmesi yapılacaktır. Bir önceki kısımda yapılmış tanımlardan da hareketle terörizmin unsurlarının tespitinde mutlaka olması gereken üç ölçüt belirlemek mümkündür. Bunlardan birincisi saik, ikincisi fail üçüncüsü harekettir. Saik siyasal motivasyona (ideoloji), fail örgüte, hareket ölçütü ise eylem yani şiddete karşılık gelmektedir (Dilmaç, 2011:109).

1.3.1. İdeoloji

Terör faaliyetlerinde siyasal motivasyon ya da ideoloji terör eylemlerini diğer şiddet eylemlerinden ayıran en önemli ana unsur olarak karşımıza çıkar. Terör örgütlerinin dayanak ve hareket noktalarını ideolojileri oluşturduğundan, örgütsel yapı, eleman temini, uygulanacak programlar, eylemlerin biçim ve ihtivası mutlaka ideolojileri çerçevesinde belirlenmektedir (Atlı, 2002: 25). Bu unsur, örgütün hareket noktasını oluşturur. Örgüt, organize olmuş, aynı ideolojiyi benimseyen ve aynı hedefe yönelmiş kişilerden teşekkül eder. Örgütsel yapılanma içerisinde gizlilik ve illegal çalışmalar ön plandadır. Terör örgütleri, şiddeti ise ideolojileri doğrultusunda belirledikleri hedeflere ulaşmada bir araç olarak kullanmaktadır (Yücebaş, 2011:162). Terör örgütlerinin "siyasi eğitim" şeklinde adını verdikleri faaliyetin

amacı, örgütün dayandığı temel ideolojiyi örgüt mensuplarına benimsetmek ve onları örgütün hedefleri doğrultusunda "*bilinçlendirmektir.*" (Gençtürk, 2012:3)

Örgüte bağlılık, kişinin ideoloji sayesinde tahayyül ettiği düzen ve hayali yapı neticesinde hayat bulur. Terör örgütü üyesinin en önemli sermayesi o örgütün sahip olduğu ideolojidir. Bu bir bakıma kişinin hayalidir. Bu hayal, örgüt adına geçmişi, yaşanılan zamanı ve geleceği açıklar; üyelerin düşüncelerini ve anlayışını biçimlendirir; karşısında olduklarına inandıkları yasal düzene karşı silahlı mücadeleyi haklılaştırır; teşvik ederek devamını sağlar (İleri, 2000:353). Hayatlarının amacı olarak belirledikleri bu felsefeden dolayı da amaçlarına ulaşmada engel gördükleri her türlü düzeni, yapıyı, kişiyi ortadan kaldırabilmek; etkisizleştirebilmek için mücadele yöntemleri geliştirir (Dilmaç, 2011:142).

Şiddet içeren bir hareketin bünyesinde ideoloji bulunmuyorsa terörden bahsetmek pek mümkün değildir. Aynı şekilde bünyesinde şiddet barındırmayan ideoloji de terörizm olarak nitelendirilemez. Terör yaratan her türlü eylem, kendisini ve hareket tarzını tanımlarken, temel aldığı ideolojiyi bu hareket tarzının başlangıç noktası olarak belirler. İdeolojik yön, katı kurallarla korunmakta, sempatanların bağlılığı için her tür propaganda yine örgüt tarafından sürdürülmektedir (Öztürk ve Çelik, 2009: 87).

1.3.2. Örgüt

Örgüt kavramından, ortak bir amaç ya da bir eylemi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurum veya kişilerin oluşturduğu bir bütün anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, örgütün, organize bir yapı içerisinde, aynı ideolojiyi benimseyen ve aynı hedefe yönelmiş kişilerden oluştuğunu ifade etmek yanlış olmaz. Terör örgütleri de belli bir örgütsel yapılanma içerisinde, aynı amaç etrafında bir araya gelen ve aynı hedefe yönelmiş kişilerin organize bir şekilde eylem ve şiddet hareketlerini gerçekleştirmeleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, terörizmin tanımında yer alan hususlara ulaşmak için kurulan örgütü veya terörizmin ulaşmak istediği

hedefleri gerçekleştirebilmek için kurulan örgütlenmeyi "*terör örgütü*" olarak tanımlamak mümkündür (Dilmaç, 2011:175).

Terör örgütlerinin yapısı, illegal teşkilatlanmayı ve üst seviyede gizliliği içerir. Terörist yapılarıdaki örgütlenme, merkezi yapılanma ve buna bağlı silahlı yapılanma ile propaganda faaliyetlerinin yürütüldüğü bir yapıdan oluşur. Bu yapı içerisinde, çoğunlukla örgüt lideri ile ona bağlı üst düzey sorumlular ve daha alt düzeydeki bölge, il ve birim sorumluları silsilesi yer alır. Bu yapılanma içerisinde illegal ve gizlilik ile birlikte, geniş kitlelere ulaşmak için legal yapılanmalar da aynı ölçüde önemlidir. İlegal faaliyetler, legal alandan öne çıkan sempatanların illegal alana kaydırılmaları süreklilik kazanır (Öztürk ve Çelik, 2009:89).

Örgütlenme, terör örgütlerinin vazgeçilmez en önemli unsurudur. İdeolojik mücadelenin en yoğun ifadesi örgütlenme biçimiyle kendisini gösterir. Ancak buradaki örgütlenme biçiminin amacı etkili ve yeterli silahlı eylemin belli bir sistem ve gizlilik içerisinde yürütülmesine yöneliktir. Hiyerarşi ve katı disiplin bu yapılanma içerisinde kendini gösteren önemli kurallardır. Bir terör örgütünün işleyişini sağlayacak başlıca kurallarını ise şu şekilde sıralamak mümkündür:

(1) Gizlilik: Terör örgütleri, devlete ve dolayısıyla güvenlik güçlerine karşı yasadışı ve şiddet içerikli faaliyetlerde bulduklarından dolayı, güvenlik güçlerinin operasyonlarından korunmak ve mensuplarını deşifre etmemek ya da yakalanmalarını önleyebilmek için bütün faaliyetlerini gizli şekilde gerçekleştirmek zorundadır.

(2) Merkeziyetçilik: En alttaki örgüt üyesinden başlamak üzere her örgüt üyesinden bir üstündeki sorumlu vasıtasıyla lidere kadar giden katı bir hiyerarşi içerisinde, tamamen merkezi yönetim ilkeleri uygulanır. Bu yaklaşımda alt seviyede bulunan örgüt üyelerine hiçbir şekilde inisiyatif tanınmaz ve en küçük adımlar bile merkezin bilgisi, kontrol ve talimatları çerçevesinde atılmaktadır.

(3) Denetim (Rapor ve Talimat): Her seviyedeki örgüt mensubunun, kendi üstlerinde yer alan sorumlular aracılığıyla, hiyerarşik bir yapı içerisinde lidere kadar uzanan bir sistem içerisinde, günlük yaşantılarındaki hususlar dâhil olmak üzere, yaptıkları bütün faaliyetler ve gelişmeler hakkında rapor yazarak sağlanmaya çalışılır. Bu denetim üstten alta ve aşağıdan yukarıya doğru olacak şekilde gerçekleşmektedir.

(4) Kolektif Düşünce ve Hareket: Terör örgütlerinde, örgütün lider kadrosunun belirlediği strateji esastır ve bu noktada herkes aynı şekilde düşünmek ve hareket etmek zorundadır. Terör örgütlerinde kişisel düşüncelere ve davranışlara kesinlikle izin verilmez ve ağır şekilde cezalandırılır. Örgütün bütünlüğünü sağlama, katı kurallara bağlı olarak yönetimi sağlama ancak kolektif düşüncenin sağlanması ile mümkün olmaktadır. Kolektiflik, bireysel davranış ve faaliyetleri önleme, örgütün kadrolarından halk ilişkisine kadar bir bütün olarak kavranmasını sağlamaktadır.

(5) Toplantı: Terör örgütü, merkezi yapıya bağlı birim ve bunlara bağlı hücrelerden oluştuğundan, örgüt yönetimi bu yapıları farklı şekillerde bir araya getirmek suretiyle örgütün yönetilmesini sağlar. Örgütsel bütün kurallar belirli bir sistem içerisinde planlanan ve gerçekleştirilen toplantılarda alınarak uygulamaya geçilmektedir.

(6) İnisiyatif: Örgütün amaçları ve lider kadronun emirler doğrultusunda, örgüt mensuplarının, kendi sorumluluk alanı içerisine giren konulara bireysel anlamda müdahale edebilmeleri demektir. İnisiyatif kullanma, örgüt militanlarının, örgüt yönetiminin talimatlarını uygulamada bireysel çabalarını ortaya koymalarına ve kendilerini ispatlamalarına imkân tanımaktadır. İnisiyatif, örgüt mensuplarına kolektif anlayışın dışına taşmasına imkân tanımamaktadır.

(7) Özeleştir: Her seviyedeki örgüt mensuplarının, örgüt dışı ve örgüt içi gelişmeleri, olayları ve kişileri, eksik, hatalı, zayıf, güçlü ve doğru yönleriyle değerlendirerek ortaya koymaları eleştiri ve özeleştir olarak adlandırılır. Terör örgütleri, çok katı uygulamalarla mensuplarını sınırlamakta ve denetim altında

tutmaktadırlar. Bu nedenle, raporlama yolu ile edindikleri bilgilerden de faydalanmak suretiyle, en ufak bir şüphe duydukları olay ve kişi davranışları konusunda, sorumlu örgüt mensubundan özeleştirme yapmasını isterler. Bu talep sözlü olabileceği gibi, genelde yazılı olarak istenmektedir. Bu uygulama ile örgütün katı kurallarına aykırı olabilecek en ufak hataları, örgüt içerisinde birliği bozucu davranışları daha başında tespit ve önleme, talimatlara bağlı kalınmasını sağlama hedeflenmektedir.

(8) Disiplin: Disiplin, ortak tavır ve davranışların geliştirilmesi, verilen emirlerin ve görevlerin en iyi şekilde yapılabilmesi için kaçınılmaz görülür. Katı bir disiplin anlayışının egemen olduğu terör örgütlerinde üst yönetimin veya sorumlu kişilerin emir ve talimatlarına uymamak, savsaklamak veya bunlarda değişiklik yapmak kabul edilemez. Terör örgütleri, özellikle polis takibi ve operasyonlarından zarar görmemek için, çok sıkı bir disiplin içerisinde faaliyetlerini organize etmektedirler (Şen, 2006:212).

1.3.3. Şiddet

Belli bir ideoloji içerisinde örgütlenerek amaçlarına ulaşmak isteyen grupların diğer bir önemli unsuru ise eylemdir. Buradaki eylemden kast edilen şiddet içeren tutum ya da davranıştır. Bu yaklaşımla, şiddet, terörün hem aracı hem de ön şartıdır. Ancak, burada sözü edilen şiddet, mala ve şahsa karşı olduğu gibi, spesifik bir eylemden veya genel bir korku hâlinde nitelik olarak farklılık gösterir. Spesifik şiddet, siyasal amaç taşımayan, yok etmeye kadar varan, bütün zarar verici saldırıları kapsar. Şiddet ile ilgili tanımlara bakıldığında da, ortak noktanın fiziki güç kullanılması olduğu görülür (Alparslan, 1983: 42-43). Ancak burada şiddeti terör örgütlerinin başvurduğu eylemler bağlamında, yani siyasal şiddet olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Siyasal şiddet, en genel şekilde: amacı, yöneldiği hedefler, seçtiği kurbanlar, çevreleyen şartlar, yerine getirilmiş biçimleri ve sonuçları itibarıyla siyasal önemi haiz olan ve karışıklık yaratan, hasara uğratan ve zarar veren eylemler olarak tanımlanabilir (Şen, 2000: 18). Farklı bir anlatımla siyasal şiddet, devlet gücünü etkileme, ele geçirme veya koruma amacıyla yapılan siyasi mücadele

sürecinde işlenen her türlü şiddet davranışıdır (Bahar, 2009:240). Görüleceği üzere, şiddetin siyasallaşması, başvuru şiddetin meşru yönetimlere veya halka yönelik olarak, siyasal sonuçlar elde etmek amacıyla kullanılması durumunda ortaya çıkar. Şiddet, yasadışı ve meşru olmayan şekilde siyasal bir sonuç elde etme amaçlı olarak kullanıldığında siyasallaşır. Bu bağlamda terör örgütleri de siyasal etkilere yol açabilmek için şiddete başvurur (Karacasulu ve Ovalı, 2004: 54).

Terörizm de belli amaçlara ulaşmak için şiddet kullanılmasını meşru gören bir anlayışa sahiptir. Adlarını kamuoyuna duyurmak, savundukları veya inandıkları amacı gerçekleştirmek arzusunda olan terör örgütleri, "*silahlı mücadele*" adı verilen şiddet uygulamalarıyla kendini göstermekte, şiddet yoğunlaştıkça toplum içerisindeki korku ya da dehşet artmaktadır. Şiddet hareketleri, terör örgütlerinin propaganda malzemeleri arasında en önemlilerindedir. Zira örgüt, böylelikle kendi tabanını da zor ve tehdide dayalı bir tarz sergileyerek korumakta ve yeni alan oluşturabilmektedir (Öztürk ve Çelik, 2009: 89).Özetleyecek olursak, terör örgütleri şiddette başvurarak üç amacı gerçekleştirmeyi hedeflemektedir:

(1)- Örgütün güçlü olduğunu ve şiddetle taleplerini yerine getirecek imkân ve kabiliyetlere sahip olduğunu göstererek kendi taraftarları arasında örgüte bağlılıkları artırmak.

(2)- Örgütle arasına mesafe koymak isteyen, örgüte maddi veya farklı şekillerde yardımda bulunmak istemeyenlere gözdağı vererek yasa dışı faaliyetlerini sürdürmek.

(3)- Örgüt silahlı mücadele yaparak devletin de kendisiyle benzer bir mücadele yapmasını sağlayarak bir savaş görüntüsü ortaya koymak ve destekçilerinin yardımlarını sürekli hâle getirmek (Çınar, 2012: 26).

Terörizmin unsurları ayrı ayrı ele alındığında bizleri farklı sonuçlara götürebilmektedir. Burada asıl olan terörizmden bahsedilebilmesi için yukarıda ifade edilen tüm unsurların eylem faaliyetlerinin içerisinde olması gerektiğidir. Aksi

takdirde karşımıza terörizmden çok farklı olarak "*siyasal faaliyet*", "*bireysel suç*" ya da "*organize suç*" kavramları çıkar (Şen, 2015: 33).

1.4. Terörün Finansal Kaynakları

Terörün varlığı için vazgeçilmez bir unsur olan para, aynı zamanda terörün finansmanın anlaşılması ve yorumlanmasında karşımıza çıkmaktadır. İnterpol'e göre terörist grupların yaptığı eylemlerin sıklığı ve şiddeti finansal güçleri ile orantılıdır. 11 Eylül saldırısı bu olguyu güçlendirmektedir (Çakmak, 2008:112). Terör örgütünün gücü eylemin yeri ve boyutunu belirlemektedir. 1993 yılında New York'taki Dünya Ticaret Merkezinin bombalanmasından sorumlu Remzi Yusuf'un mahkemede "*elimizdeki finansal gücün yetmemesi nedeniyle istediğimiz büyüklükte bir bomba ve buna bağlı olarak eylem yapamazdık*" şeklinde vermiş olduğu ifade örnek olarak gösterilebilir (Levitt, 2002:1-16). Bu sebeple terör örgütlerinin finansal kaynaklarının saptanması ve bunların engellenmesi terörün önlenmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu amaçla yapılacak mücadele sonucunda;

1 - Terör örgütlerinin finansal kaynaklarına ilişkin kayıtlardan, terör örgütlerinin yapısı ve bağlantıları konusunda önemli bilgilere ulaşılabilecektir.

2 - Terör örgütlerinin eylem yapabilme güçlerini ve eylemlerin boyut ve şiddetini azaltacaktır.

3 - Terör örgütlerinin varlığını sürdürebilmeleri için gerekli olan insan kaynağının sağlanması ve eğitilmesini sınırlandıracaktır.

4 - Günümüzde teknolojik gelişmelerle beraber üretilen nükleer ve biyolojik silahları temin etme imkânı olan terör örgütlerinin bu yolları kapatılacaktır (Zarate, 2004:4)

Terörün önlenmesi konusunda son yıllarda yapılan mücadeleler, terörün finansmanının önlenmesine karşı büyük başarılar sağlanmıştır. Bunun yanında terör örgütleride yeni kaynak bulma konusunda yeteneklidirler. Dolayısıyla, terör

örgütlerinin finansal kaynaklarının durdurulması adına daha fazla adım atılmalı, ciddi şekilde uluslararası ilişkilerde işbirliği gerekmektedir. Dünyada var olan terör örgütleri buldukları bölge ve ideolojilerine göre finansal kaynakları değişsede, genel olarak benzer yöntemleri kullanmaktadır (Raphaeli, 2003:61). Bu amaçla, terör örgütlerinin finansal kaynakları başlıklar altında incelenecektir.

1.4.1. Uyuşturucu Ticareti

Terör örgütleri, uyuşturucu üretimi, dağıtımı ve ticaretinde doğrudan veya dolaylı olarak yer almakta, böylelikle kendilerine kaynak sağlamaktadır. Terör örgütleri uyuşturucu madde ticareti yapan organize suç örgütleriyle iş birliği yapmak, vergi almak, ticari ortaklık yapmak ve uluslararası ağ kurmak suretiyle örgütlerine kaynak sağlamaktadır.

Afganistan'da 1996 yılından itibaren ülkede iktidarı büyük oranda eline geçiren Taliban'ın, 2000 yılında yayınlamış olduğu haşhaş ekim yasağından önce, haşhaş, eroin üretiminden ve uyuşturucu nakillerinden vergi aldığına dair birçok iddia vardır. Kolombiya'nın en eski ve en etkin terör örgütleri olan Ulusal Özgürlük Ordusu (National Liberation Army-ELN) ve Kolombiya Devrimci Silahlı Güçler (The Revolutionary Armed Forces of Colombia –FARC), Kolombiyanın uyuşturucu ticaretine büyük oranda karışmışlardır. 1980'li yılların sonuna kadar esas olarak haraç alma ve fidye amaçlı adam kaçırma eylemleri yapan FARC, 1990'lı yıllara gelindiğinde gelirlerinin % 62'sini uyuşturucudan elde etmiştir. ABD'li yetkililere göre, Kolombiya'daki bu örgütlerin gelirleri % 60 ile % 90 oranında uyuşturucuya dayanmaktadır. Bu örgütlerin uyuşturucu maddeden sağladıkları gelirleri, esas olarak uyuşturucu ekimi yapılan gizli bölgelerin, uyuşturucunun işlendiği laboratuvarların ve kendi bölgelerindeki nakillerin güvenliği karşılığında vergi adı altında aldıkları paralara dayanmaktadır. Aynı şekilde birçok uluslararası kurumun hazırladığı raporlarda PKK tarafından uyuşturucu ticaretinin yapıldığı ve Avrupa'ya uzanan bir uyuşturucu ağına sahip olduğu ifade edilmektedir (Çakmak, 2008:116).

1.4.2. İnsan Kaçakçılığı

Kaçakçılığın gelişmesinden dolayı terör örgütleri bunun bir parçası olmuş, büyük gelirler elde etmiştir. Terör örgütleri, insan kaçakçılığında, sınırdan geçişlerde güvenliğin sağlanması karşılığında kişi başına para alarak; kaçırılan insanların götürüldükleri ülkelerde sahte yöntemler kullanarak iltica hakkının alınması durumunda sağlanan mülteci yardımlarının bir kısmının örgütlere aktarılmasını sağlayarak ve bu kişilerin terör örgütünün her türlü etkinliğinde rızalarıyla ya da zorla kullanılması gibi şekillerde rol oynamaktadır (Çakmak, 2008:116).

Terör örgütleri insan kaçakçılığı yoluyla hem gelir elde etmekte hem de eleman temini sağlamaktadır. Yasadışı göçle uğraşan terör örgütleri;

1 - "Sınırdan geçişe göz yumma ve güvenlik sağlama karşılığında vergi adı altında komisyon alma,

2 - Yasadışı göçmenlerin sınırdan illegal yöntemlerle geçirilerek Avrupa ülkelerine götürülmesi,

3 - Avrupa ülkelerinin iltica politikalarını istismar ederek ve çeşitli sahtecilik yöntemleri kullanarak iltica başvurusu yapılması,

4 - Avrupa ülkelerinde mültecilere sağlanan maddi yardımlardan pay alınması,

5 - İkamet hakkı elde eden şahısların örgütün Avrupa ülkelerindeki her türlü illegal faaliyetlerinde kullanılması" (Güneş, 2004: 29) şeklinde çeşitli aşamalarda yer almaktadır.

1.4.3. Gasp ve Soygun

Terör örgütlerinin, özellikle kuruluş yıllarında finans elde etmek için bankalar, iş yerleri ve para nakil araçları gibi para bulandıran yerler ve araçlara

yönelik eylem yaptıkları ve bu yolla önemli miktarlarda gelir elde ettikleri bilinmektedir (Dilmaç, 1997:141).

1976 yılında El Fetih, Hristiyan Falanjistler ve Korsika Mafyası İngiliz Middle East bankasını soyarak çaldıkları para, mücevher ve altın miktarıyla Gunies Rekorlar Kitabına adlarını yazmışlardır. Türkiye’de THKP/C ve THKO terör örgütleride kuruluş aşmasında gelir elde etmek amacıyla bu yöntemi kullanmışlardır. İspanya’daki ETA terör örgütüde 1980’li yılların ortalarına kadar gelirlerini soygun ve hırsızlıktan sağlamış fakat yüksek riskli olan bu suçlar karşılığında yeterli gelir elde edemediklerinden soygun yapmama kararı almıştır (Napoleoni, 2004: 2-70)

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmelerle beraber finans kurumları başta olmak üzere, büyük iş yerleri kendi özel güvenlik sistemlerini kurarak, terör örgütlerinin olası saldırılarına karşı gerekli tedbirleri almaktadır. Bunun yanında polisin de sürekli kendini yenilemesi ve örgütlerin bu tür faaliyetlerine karşı bilinçlenmesi, gasp ve soygun gibi suçların işlenmesini engellenmiştir.

1.4.4. Aidat ve Bağışlar

Terör örgütlerinin başka bir gelir kaynağı ise üyelerinden topladığı aidatlardır. Örgüt üyeleri gelir kaynaklarının büyüklüğüne göre aidat ödemektedir. Yazılı tüzüklere sahip olan örgütler, aidat ödemeyi üye olmanın en önemli şartlarından biri olarak belirlemiştirler (Alkan, 2016: 2). Örnek verecek olursak; Hizbullah terör örgütü, "*infak*" adı altında kendi militanlarının gelirlerinden her ay % 10 oranında pay almaktaydı (Faraç, 2002: 66).

Terör örgütlerine ayrıca örgüt mensuplarının ayni ve nakdi olarak yaptıkları bağış ve yardımlar da örgütlere büyük paralar sağlamaktadır. Hizbullah terör örgütü mensubu birçok kişinin evini, tarlasını ve iş yerini örgüte bağışladığı 17 Ocak 2000 yılında İstanbul/Beykoz’da yapılan operasyon neticesinde ele geçirilen belgelerden anlaşılmıştır. PKK terör örgütünün sempatanlarından aidat ve bağış altında bugüne kadar topladığı paraların miktarı tam olarak bilinmemektedir. Öcalan Almanya’da yapılan bir kampanyada örgüte yaklaşık 2 milyon marka yakın para toplandığını

ifade etmektedir (Birand, 1992: 186). PKK terör örgütü bu yardım kampanyalarını 7. Kongresi'ne kadar propaganda kanadı olan ERNK tarafından toplanmaktaydı. Örgütün 7. Kongresi'nden sonra ise bu görevi ERNK yerine kurulan YDK (Kürt Demokrat Halk Birlikleri) aracılığı ile toplamaya başlamıştır. Örgütün cephe yapılanması olarak adlandırılan bu kanadı, yurtiçi ve yurtdışında oluşturulan legal kuruluşlar (şirket, sivil toplum örgütleri, dernek, vakıf, kültür merkezi) vasıtasıyla Kürt kökenli vatandaşlarımızdan büyük paralar toplamıştır (İmset, 1993: 161-170).

1.4.5. Fidyeye

Dünyada birçok terör örgütü, özellikle iş adamlarını kaçırmak karşılığında fidye almış ve bu yolla finans kaynaklarını geliştirmiştir. ETA terör örgütü, dünyada varolan terör örgütleri ile kıyaslandığında en büyük geliri adam kaçırmalardan sağlamıştır (Gürses, 2003: 75). ETA, Katalan işadamı Jesus Serra Santamans Nisan 1980 tarihinde kaçırılmış ve 1,5 milyon dolar karşılığında serbest bırakılmıştır. Sanayici Adolfo V.Martin yaklaşık 3 aylık bir kaçırılma döneminden sonra 24 Şubat 1990 tarihinde 2,8 milyon dolar fidye karşılığında serbest bırakılmıştır.

Terör örgütleri barınma, beslenme, giyecek, tedavi, ulaşım, haberleşme, silah ve mühimmat ihtiyaçlarını karşılamak ve propaganda yaparak örgüt isimlerini duyurmak için zengin iş adamlarını, tanınmış bürokratları ve devlet adamlarını kaçırmak karşılığında fidye almaktadır. Örnek olarak THKP/C terör örgütü 4 Nisan 1971 tarihinde Mete Has ve Kadir Aksoy'u kaçırmak karşılığında 400 bin lira fiye almıştır (Feyizoğlu, 1999: 341-346).

1.4.6. Haraç Toplama

Terör örgütleri "*vergileendirme*" adı altında özellikle işadamları ve ticari faaliyet yürüten kişilerden baskı, tehdit ve korkutma ile haraç toplamaktadır. Örgütler tarafından haraç toplama, "*koruma, zarar vermeme, korkutma, adam kaçırmama, bir suçlu veya durumu yetkili mercilere bildirme tehdidi şeklindeki metotlarla*" gerçekleştirilmektedir (Öztürk, 2000: 2).

Ülkemizde faaliyet gösteren sol, sağ ve bölücü terör örgütleri son yıllara kadar "*vergilendirme, fitre ve zekât*" adı altında vatandaşlarımızı zorla para toplamaya çalışmıştır. Özellikle de yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız terör örgütlerinin haraçla para toplamada en büyük hedefi olmuştur. PKK ve Hizbullah terör örgütleri 1995 yılına kadar özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşayan vatandaşlarımızdan zorla para toplamışlardır. Haraç vermeyen vatandaşlar kaçırılmış, işyerleri bombalanmış ve bazı vatandaşlara da suikastler düzenlenmiştir. Sol terör örgütleri aynı yöntemi büyük şehirlerde kullanmış fakat güvenlik güçlerinin tecrübe, bilgi ve teknolojik olarak üstünlüğü örgütlerin başarılı olmasını engellenmiştir (Alkan, 2016: 3).

1.4.7. Devlet Yardımları

Terör uzun yıllardan beri güçlü devletler tarafından rakiplerini etkisiz kılmak adına politika aracı olarak kullanılmış ve halen de kullanılmaktadır. Güçlü devletler karşısında bir çıkış yolu bulamayan ve hakkını elde edemeyen bazı devletler terörü engelleri aşmada kullanmaktadır. Bu çerçevede ABD, Rusya, İngiltere, Fransa, İsrail, İran, Suriye, Küba, Libya, Irak, Kuzey Kore, Belçika, Yunanistan, Güney Kıbrıs Cumhuriyeti, Bulgaristan, Afganistan ve Sudan'ın bulunduğu ülkelerin adlarına terörü destekleme veya bizzat terörün uygulanması olaylarında sıkça rastlanılmaktadır (Tavlaş, 1995: 5).

Terör, dış devletlerin desteği olmadan ayakta duramaz. Bu sebeple terör örgütlerinin başarısı büyük ölçüde dış devletlerin desteğine bağlıdır (İlhan, 1998: 5). Yoksa sadece ülke içinden beslenme, barınma, eğitim ve silah gibi ihtiyaçlarını karşılamaları zordur. Güvenlik güçleri tarafından sürekli düzenlenen operasyonlar, terör örgütlerinin bütün faaliyet kanallarını tıkamaktadır. Bu nedenle dış destek örgütler için adate bir nefes borusudur.

Terör örgütlerine destek veren ülkeler örgütlere, "*sığınma hakkı vererek, dernek, yayın organı gibi yan kuruluşlar açmasına göz yumarak, kamp yerleri tahsis ederek, bu kamplarda eğitim vererek, militanları kamplarda ve kırsal alanda ziyaret edip moral vererek, yaralanan teröristlerin tedavilerini yaptırarak, silah, cephane ve*

mühimmat yardımı yaparak, teröristlere barınma, giyecek, yiyecek gibi lojistik ihtiyaçlarını temin ederek" yardımında bulunmaktadır (Denker, 1997: 77).

Dünyada gerek ulusal gerekse uluslararası faaliyet gösteren terör örgütlerinden dış destek almayı bulunmamaktadır. Türkiye’de bulunan terör örgütlerinin yıllardan beri faaliyetlerini aralıksız sürdürmesini sağlayan en önemli faktör dış devlet desteğidir. 1970’li yıllardan sonra faaliyete başlayan THKP/C, THKO, TİİKP, TKP/ML vb. sol terör örgütlerini başta Rusya olmak üzere, Yunanistan, Suriye, Bulgaristan, Arnavutluk, Çin gibi ülkeler desteklemiştir. Bu örgütlere maddi yardımların yanı sıra, kamp yeri tahsis etme, eğitim verme, silah ve mühimmat sağlama gibi çeşitli yardımlarda bulunulmuş ve halende bulunmaktadır.

Türkiye’de faaliyet gösteren en etkili terör örgütü PKK, 12 Eylül askeri darbesinden sonra yurtdışına çıkmış, başta Suriye olmak üzere, Irak, İran, Ermenistan, Libya, Rusya, Yunanistan ve Bulgaristan tarafından desteklenmektedir. PKK terör örgütünün en önemli kamplarından Zeli Kampı Kuzey Irak ile İran sınırında, Beka Vadisinde bulunan Mahzun Korkmaz Kampı Suriye ve Lübnan sınırında kurulmuştur (Demirkıran, 1998: 148).

Günümüzde dünyanın en önemli sorunlarının başında gelen teröre karşı en etkili mücadele yöntemlerinden biri, terör örgütlerine dış devlet desteğinin kesilmesidir. İspanya’nın ETA’ya karşı mücadelesinde, Fransa’nın desteğinin kesilmesi sonucunda başarı sağlanmıştır (Kışlalı, 1996: 30).

1.4.8. Sahtecilik

Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle beraber her türlü araç, gereç ve malzemelerin kolaylıkla bulunabilmesi terör örgütlerini sahtecilik konusunda uzmanlaştırmıştır (Öztürk, 2000: 3). Örgütler sahte para, sahte pasaport, sahte kimlik basıp organize suç örgütlerine satarak gelir elde ederler. Ayrıca bu yolla kendi personeline de sahte kimlik ve pasaport sağlayabilirler (Alkan, 2004).

Sahte para basarak örgütler nakit ihtiyacını kolayca karşılayabilmektedirler. Ancak güvenlik birimlerinin sıkı kontrolleri sonucu yakalanma riskinin fazlalığı, bu yöntemin sürekli nakit ihtiyacının karşılanması için kullanılmasına engeldir. Sahte mallar üretip satmak da sahteciliğin diğer bir boyutudur. Bu tür sahtecilik insanların bilmeden teröre gelir sağlamalarına neden olmaktadır. Özellikle cd, parfüm, yedek araba parçası, bayan çantaları gibi çok satın alınan mallar bu iş için kullanılır (Altunok ve Denizler, 2009:111-112).

Örgüt tarafından düzenlenen bu sahte belgelerle Avrupa ülkelerine götürülen kaçak şahıslar, gönderildikleri ülkelerde örgüt tarafından takip edilerek, barınma ve iş bulma vaadi ile örgüt yanlısı derneklere kaydedilmektedir. Bu şahıslara iş bulunması halinde ise, örgüte yardım amacıyla aidat adı altında paralar toplanmaktadır (Alkan, 2016: 5).

II. BÖLÜM

TERÖR ÖRGÜTLERİ

(Japon Kızıl Ordusu, Aum Shinrikyo, IRA ve ETA)

Terör tüm dünyada etkin olan bir uluslararası sorundur. Terörün baş kahramanı da terör örgütleridir. Bu bölümde Japonya'dan Japon Kızıl Ordusu ve Aum Shinrikyo, İngiltere'den IRA, İspanya'dan ETA terör örgütlerinin genel olarak kuruluş, yapısı ve faaliyetlerine yer verilecektir.

2.1. JAPONYA - Japon Kızıl Ordusu Terör Örgütü

1960'lı yıllarda anti-emperyalizm, bağımsızlık ve devrim söylemleriyle doğru orantılı olarak JKO, Japon öğrencilerin Vietnam Savaşı'nı ve Amerikan emperyalizmini protesto gösterileri sırasında Tokyo'daki aşırı sol görüşlü militan bir öğrenci grubunun örgütlenmesiyle eylemlerine başlamıştır (Kushner, 2003). JKO, Vietnam Savaşı sonrası Soğuk Savaş döneminde ise eylemlerinin şaşırtıcı ve şiddet boyutlu olması dolayısıyla dünyanın en tehlikeli terör örgütlerinden biri olarak kabul edilmiştir (Itabashi, Ogawara ve Leheny, 2002:337-373).

II. Dünya Savaşı sonrasında Amerikan işgal güçlerinin Japonya'nın temsilcisi olarak atanması sonrasında, General MacArthur ilk olarak eğitimin yaygınlaştırılması ile ilgili projelere yer vermiştir. Bu amaçla bireylerin imparatorluk döneminden farklı olarak değişik perspektifleri ve fikirleri benimseyebilmelerinin demokrasi adına önemli bir adım olacağı tezinden hareket ederek, üniversitelerin özgürleştirilmesi yönünde düzenlemeler yapılmıştır. 1947 yılında Tokyo üniversitesi öğrencileri, üniversite yönetiminin tutucu yöntemlerle eğitim verdiği gerekçesiyle protesto gösterilerine başlamışlardır. Yapılan bu gösteriler sonucunda hükümet, Tokyo Üniversitesindeki öğrencilere, yönetimde belli bir otonomi hakkı tanımış ve böylece Tokyo Üniversitesi kendi kendini yönetebilen (self-governing) ayrıcalıklı bir yapıya kavuşmuştur (Gallagher, 2003).

Japonya'nın Amerikan eksenli yönetimi, ülke içerisinde rejim karşıtı birçok hareketinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kore Savaşı esnasında farklı üniversitelerde organize olarak Amerikan karşıtı protesto eylemleriyle kendini gösteren sol gruplar, Japon Komünist Partisi tarafından "*Zengakuren*" (All-Japan Federation of Students' Self-Governing Associations-Japon Öğrenci Federasyonları Birliği) adlı ortak bir ulusal federasyon çatısı altında toplanmıştır (Gallagher, 2003). Özellikle 1960'lı yıllarda eğitimin kalitesinden Japon dış politikasına kadar her konuda Zengakuren ve Zenkyoto gibi sol görüşlü federasyonlar tarafından eleştirilmiştir. Örneğin, Amerikan'ın Vietnam'da askeri operasyon düzenlemesine karşı çıkmak için bu federasyonlara bağlı öğrenci derneklerinin komünist liderleri tarafından birçok toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenmiştir (Matray, 2001)

Amerika ve Japonya arasında 19 Ocak 1960 yılında imzalanan "*Karşılıklı İşbirliği ve Güvenlik Antlaşması*" (Treaty of Mutual Cooperation and Security) ve 1965 yılındaki Vietnam Savaşı, Japonya'daki Amerikan karşıtlığını besleyen temel unsurlar olmuştur. "*Karşılıklı İşbirliği ve Güvenlik Antlaşması*" ile Japonya Batı dünyası ile olan ilişkilerini daha da güçlendirerek Batı ile uluslararası işbirliği ve ekonomik işbirliği kurma yönünde politikalar izlemiştir. Bu süreçte, JKO'da Amerikan karşıtı, sol görüşlü öğrenci gruplarının farklı gruplara ayrılmaya başlamasıyla önceleri Japon Komünist Partisi'nin silahlı kolu olan Kızıl Ordu Grubu'nun [Red Army Faction (Sekigun-Ha)] içinde yer almıştır. Sonrasında ise Kızıl Ordu Grubu'ndan ayrılarak Fusako Shigenobu ve Tsuyoshi Okudaira tarafından Japon Kızıl Ordusu (JKO) adı altında küresel bir devrim gerçekleştirmek amacıyla bağımsız bir örgüt olarak yeniden yapılanmıştır (Galleger, 2003; Itabashi, Ogawara ve Leheny, 2002:337-373).

Japon Kızıl Ordusu, Marksist-Leninist ideolojiye sahip bir örgüt olmakla beraber, örgütün hedefi Amerikan Emperyalizmini ve Japon Monarşisini bir devrimle tamamen ortadan kaldırıp Marksizmin öngördüğü anlamda Japonya Halk Cumhuriyeti'ni (People's Republic of Japan) kurmaktır (Box ve McCormack, 2004: 99-112). Örgüt aynı zamanda, Japonya'daki sol ve anarşist grupları bir araya getiren, bu örgütleri aynı çatı altında toplayan bir rol üstlenmiş (Miyaoaka, 1998: 23-52) ve

dünyadaki diğer aşırı sol ve devrimci gruplarla sürekli iletişim halinde olmaya çalışmıştır. Özellikle polis tarafından baskı altına alındığı dönemlerde örgütün bu stratejisi, örgüte daha rahat hareket etme kabiliyeti kazandırmıştır (Box ve McCormack, 2004: 99-112).

Japon Kızıl Ordusu mensupları çoğunlukla Japon vatandaşı olsa da örgüt, daha çok Orta Doğu ve Batı Avrupa'da örgütlenmiştir. JKO, milliyetçi bir çizgide ilerleyen Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHKC) ile yakın ilişkiler içerisinde bulunmuş (Matray, 2001), siyonizm ve emperyalizme karşı Filistin'in bağımsızlığı için birçok eylem gerçekleştirmiştir. JKO, Avrupa ve diğer ülkelerdeki terör örgütlerinden farklı olarak eylemlerinin çoğunu Japonya sınırları içerisinde değil, ülke toprakları dışında gerçekleştirmiştir (Lutz, 2004). Örgütün en önemli özelliği farklı ülkelerde ses getiren eylemlere imza atmış olmasıdır (Clutterburc, 2005).

1972 yılında terör amaçlı eylemlerine başlayan Japon Kızıl Ordusu, üç mensubunun Tel-Aviv'deki Lod Havaalanı'na el bombaları ve makinalı silahlarla yaptıkları saldırıda 24 kişi ölmüş, 78 kişi de yaralanmıştır (Miyaoka, 1998: 23-52). Bu eylemin yapıldığı 30 Mart 1972 tarihi Japon Kızıl Ordusu tarafından örgütün doğum günü olarak kabul edilmiştir (Itabashi, Ogawara ve Leheny, 2002). Yapılan bu eylemle, ilk defa Asya kökenli bir terör örgütü Orta Doğu'da Filistin Milliyetçiliği adına eylemde bulunmuş ve böylece Marksist ve Nasyonalist iki farklı grubun eylemsel ve kısmen amaçsal birlikteliği gerçekleşmiştir. Japon Kızıl Ordusu ikinci büyük eylemini, Lod Havaalanı saldırısında İsrail Hükümeti tarafından ömür boyu hapse çaptırılan bir üyesinin (Kozo Okamoto) serbets bırakılmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirmiştir. 1973 yılında Tokyo'dan Paris'e giden Japon Havayollarına ait yolcu uçağı Libya'ya getirilmiş, Bingazi'de rehinelere serbest bırakıldıktan sonra uçak patlayıcılarla imha edilmiştir (Bal ve Özeren, 2014:133).

Japon Kızıl Ordusu, esas olarak Orta Doğu'daki Arap devletler içerisinde örgütlenmiş olsa da (Clutterbuck, 2005), birçok ülkede eylemler düzenlemiştir. Bu ülkelerden biri de Singapur'dur. 1972 yılında Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHKC) ve JKO tarafından Shell Petrol Şirketi'ne ait rafinerideki bir depoyu havaya uçuran ve şirketin sahip olduğu bir gemiyi kaçırarak eylemciler Singapur

Hükümetinden güvenli geçiş için uçak istemişlerdir. Bu eylemden bir hafta sonra, JKO tarafından eylemle bağlantılı olarak yapılan bir başka eylemde ise beş FHKC mensubu Kuveyt'teki Japon Büyükelçiliğine saldırarak büyükelçide dâhil olmak üzere on altı elçilik görevlisi rehin alınmış, Japon Hükümeti'nden hem kendileri hem de Singapur'da eylem yapmakta olan diğer örgüt üyeleri için güvenli geçiş istemişlerdir. Bundan dolayı Japon Hükümeti, esas önceliğin insan hayatı olduğu düşüncesiyle eylemcilerin taleplerini kabul etmiş, teröristlere Singapur ve Kuveyt üzerinden Güney Yemen'e güvenli geçişi sağlayacak bir uçak göndermiştir. Japon Kızıl Ordusu bu eylemlerin dışında Avrupa'da da birçok uçak kaçırma ve rehine alma eylemleri gerçekleştirmiştir. 1974 yılında Fransız Hükümeti, JKO'nun Avrupa'daki Japon Diplomat ve sermayedarlarını kaçırma planını deşifre etmiş, 12 örgüt mensubunu yakalamış ve bunların sekizini sınır dışı etmiştir. 12 Ekim 1974'te JKO, Lahey'deki Fransız Büyükelçiliği'ne saldırarak 11 elçilik görevlisi ile büyükelçiyi rehin almış, Hollanda Hükümeti'nin 300 bin dolar fidye ödemesi ve sahte para sokmaktan yükümlü JKO üyesi Yoshiabi Yamada'yı serbest bırakmayı kabul etmesiyle kriz sona ermiştir (Itabashi, Ogawara ve Leheny, 2002:337-373).

Dünya devrimini gerçekleştirmeyi amaçlayan JKO, her ne kadar bu amacına ulaşmamış olsa da özellikle propaganda amaçlı, ses getiren eylemler yapabilme konusunda örgütün başarılı olduğu kabul edilmektedir. JKO örgüt mensubunun az olmasına karşın, Singapur, Fransa ve Hollanda eylemlerinde olduğu gibi, farklı ülkelerde eylemler gerçekleştirebilmesi, örgütün "*hareketli ve mobil olabilme*" özelliğini göstermektedir. Bununla birlikte örgüt uluslararası alanda ses getirmek amacıyla elçilikler gibi hassas kurumları hedef alması ve eylem sırasında bu hassasiyeti pazarlık yapmada doğru kullanması, örgütün eylemlerini başarıyla gerçekleştirmesinde önemli rol oynamaktadır (Clutterbuck, 2005).

Örgüt temel olarak uçak kaçırma, rehin alma ve büyükelçiliklere saldırı gibi eylemlerde bulunmuştur. Yaptıkları bu eylemlerde samuray kılıçarı gibi Japonya'ya ait kültürel motifleri yansıtan silahların yanı sıra el bombası ve roket gibi ağır silahlar da kullanmıştır. Örgüt son eylemini 1988 yılında gerçekleştirmiştir. Bu tarihten sonra soğuk savaş döneminin sona ermesi ve komünizmin başarısızlığının

ortaya çıkmasıyla örgüt eylem yapamaz hale gelmiş ve örgüt üyeleri birer birer yakalanmaya başlamıştır. Son olarak Kasım 2000 tarihinde örgüt lideri Fusako Shingenobu'nun Osaka'da polis tarafından yakalanması ile örgütün dağıldığı düşünülmektedir (Bal ve Özeren, 2014:135-136). Fakat Fuller (2002) JKO'nun dağılması sonrasında örgütün eleman ve sempatzianlarının Manila ve Singapur başta olmak üzere başka ülkelere giderek hücre biçiminde örgütlendiğini iddia etmektedir.

2.2. JAPONYA-Aum Shinrikyo Terör Örgütü

Aum Shinrikyo 1980'li yılların sonuna doğru kurulan bir terör örgütüdür (Jones ve Libichi, 2008). Örgüt önce bir dini organizasyon, daha sonra ise terörist eylem yapan bir grup olarak ortaya çıkması ve büyük sempatzian kitlelerine ulaşması altında yatan sebeplere bakıldığında; Japonya'daki dini motivli grupların dünyayı yorumlayış biçimleri ile Japon toplumunun apokaliptik hikâyelere (dünyanın sonu, kıyamet günü, ölümlerin yeniden dirilmesi gibi) olan ilgisinin etkili olduğu söylenebilir (Lifton ve Danieli, 2005: 57-66; Metraux, 1995:1140-1154).

XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Japonya'da temellerini Şamanizm, Hinduizm ve Budizm gibi dinlerden alan birçok grup ortaya çıkmaya başlamıştır. Yeni Dinler (*Shinshukyo*) olarak adlandırılan bu farklı gruplar, özellikle çiftçi, balıkçı, esnaf ve işçi sınıfı gibi toplumun ekonomik anlamda alt tabakalarından gelen bireyleri tarafından desteklenmiştir. Ancak II. Dünya Savaşı sonrasında, imparatorluğun resmi dininin yasaklanması ve Amerikan işgal güçleri kontrolünde bir demokratik yapı kurulmasıyla beraber dini motifli örgütler daha farklı bir vizyonla örgütlenmeye başlamıştır. Yeni Yeni Dinler (*Shinshinshukyo*) olarak katagorilendirilen bu gruplar ise, toplumun refah seviyesi yüksek kesmine hitap etmiştir. Genellikle varlıklı ve eğitilmiş bireyler tarafından desteklenen Shinshinshukyo'lar, ülkede yaşanmakta olan toplumsal ve kültürel farklılaşmayla beraber, değişen günlük hayata uyum sağlamak adına dinlerin yeniden yorumlanması, dini sembol ve ritüellerin de yeniden şekillendirilmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Aum Shinrikyo da bu ikinci grup (Yeni Yeni Dinler) örgütlenmeler arasında yer almaktadır (Metraux, 1995:1140-1154).

Aum Shinrikyo, 1987 yılında eski adı Chizuo Matsumato olan Shoko Asahara tarafından kurulmuştur (Lawson, 2000:289-301; Rosenau, 2001). Terör örgütü olarak kabul edilmeden önce 1989 yılında Tokyo Metropolitan Hükümeti (Tokyo Metropolitan Government) tarafından Japonya'da faaliyet gösteren dini bir organizasyon olarak tanınmış (Metraux, 1995:1140-1154), Japon yasalarının verdiği haklara göre vergiden ve hükümet gözetiminden muaf tutulmuş ve bu ayrıcalıkları kullanarak birçok iş kolunda ticari faaliyetler göstermiştir (Lawson, 2000:289-301).

Aum Shinrikyo terör örgütü ideoloji olarak, diğer Shinshinshukyo'lar gibi farklı dinlerin öğretilerinin bir araya getirilip yorumlanmasıyla oluşturulmuştur. Temelde Budist Felsefeyi benimsiyor gibi görünse de örgütün ideolojisi, Hristiyanlık, Hinduizm, Şintoizm ve XVI. yüzyılda yaşamış olan Nostradamus kehanetleri etrafında şekillenmiştir (Metraux, 1995:1140-1154).

Örgütün kurucu lideri Asahara, her bireyin dünya algısıyla ilgili olarak farklı bilinç düzeylerine ve "dünya bilgisine" sahip olduğunu öne sürmüş ve kendisini bu bilincin en üst düzeyine Nirvana'ya ulaşmış "En Yüce Gerçeklik" (Supreme Truth) olarak addetmiştir. Asahara'nın dünya bakışının diğer bir temelinde ise, Hristiyanlık'taki mesih inancı vardır. Asahara'ya göre dünya yaşanılmayacak kadar çekilmez bir dönemdedir ve O, insanlık tarihinde görülmemiş bir felaketle dünyanın sonunun geleceğine inanmaktadır (Jones ve Libichi, 2008). Buna göre, Hristiyanlıkta kıyamet inancını simgeleyen Armagedon olayının bir yansıması olarak ABD ve Japonya arasında çıkacak bir nükleer savaş ile III. Dünya Savaşı'nın patlak vereceği, bu savaş ile dünyanın sonunun geleceğine inanılmaktadır (Lifton ve Danieli, 2005: 57-66).

Aum Shinrikyo terör örgütünün temel felsefesinde, kötülükten kurtulmanın en iyi yolunun onu yok etmekten geçtiği vurgulanmaktadır. Bu noktadan hareket edildiğinde; dünya şimdiye kadar hiç olmadığı kadar kötülüklerle çepçevre sarılmış ve bu sebeple artık dünyanın yok edilmesinin zamanı gelmiştir. Örgüt insanları öldürerek onlara iyilik yaptığını düşünmektedir. Çünkü bu sayede bireyi dünyanın keşmekeşliğinden kurtararak daha güzel bir hayata yeniden doğuşu sağlamış olacaktır (Lawson, 2000:289-301).

Aum Shinrikyo eleman seçimine ve elemanlarının günlük yaşamlarına oldukça özen göstermektedir. Örgüt üyelerinin yaşamlarına katı kurallar koymaktadır. Örgüt üyeleri, her şeylerini örgüte feda etme karşılığında meditasyon ve mistisizm yoluyla gerçek mutluluğa ve kurtuluşa ereceklerine inanmaktadırlar (Metraux, 1995:1140-1154). Örgüt içerisinde örgüt elemanlarına yönelik fiziksel dışlama, şiddet, psikolojik işkence gibi metodlar ile uyuşturucu maddeler yaygın olarak kullanılmaktadır. Bununla beraber Asahara'nın Şamanist liderlik rolü, örgüte elaman kazandırma ve finansal kaynak sağlamada önemli rol oynamaktadır. Aum Shinrikyo terör örgütü, finansal kaynaklarını büyük oranda sempatizanlarının örgüt adına verdikleri maddi yardımlardan sağlamaktadır. Sempatizanların genellikle ekonomik olarak yüksek statüdeki, eğitilmiş ve iş sahibi kişilerden oluşması nedeniyle örgütün yüklü miktarda bütçeye sahip olduğu iddia edilmektedir (Rosenau, 2001:289-301). Bu gelirle Asahara, milyon dolarlık Mil-17 helikopteri bile satın alabilecek maddi imkânlarla kavuşmuştur (Davis, 1995 ak. Metraux, 1995:1140-1154).

Asahara, III. Dünya Savaşı sonrasında, etrafa zehirli gazların yayılarak salgın hastalıklara sebep olacağı ve ciddi yiyecek sıkıntısının çekildiği bir dünyanın oluşacağını öngörmüştür. Mevcut şartlarda ise kurtulanların, Budist felsefe öğretilerinden biri olan "*great karma*" sahibi olanlar ile Aum çatısı altında bulunanların olacağı öne sürülmüştür. Asahara, bu düşüncesini, legal bir dini kuruluş olarak Japonya'da faaliyet gösterdiği 1989 yılında yayınladığı "*Dünyanın Yok Oluşu*" (The Destruction of the World) isimli dini çağrısında açıklamıştır. Jones ve Libichi (2008: 47) Asahara'nın kıyamet gününü tasvirini kendi yazdığı "*Shoko Asahara'nın Ürpeten Kehanetleri*" (Shivering Predictions by Shoko Asahara) adlı kitabından şu şekilde aktarmaktadır:

"Tanımlanamayacak kadar korku ve şiddet içeren olaylar olacak. Nükleer saldırı ile 1996 ile 1998 yılları arasında Japonya çürümüş, yerle bir olacak. ABD Japonya'yı işgal edecek. Japonya'nın büyük şehirlerinde nüfusun onda biri ancak hayatta kalırken geri kalanları ölmüş olacak..." Bu yazı örgüt lideri Asahara'nın ve

onun peşinden giden örgüt mensuplarının zihin dünyaları hakkında fikir vermesi açısından oldukça çarpıcıdır.

Aum Shinrikyo terör örgütü, biyolojik ve hastalık yapıcı patojenler kullanarak büyük kitleleri tehdit eden terör örgütlerinin tek örneğidir. Daha önce dini motifli terörist gruplara tarafından zehirli bakteriler kullanılarak besin zehirlenmeleri gerçekleştirilmiş olsa da Aum, biyolojik silahları geniş kitleleri tehdit edecek şekilde kullanan tek terör örgütüdür. Örgüt en önemli eylemlerini, üretmiş olduğu zehirli kimyasal ve biyolojik bileşimlerle gerçekleştirmiştir. 1990 yılından sonra özellikle Japonya Kraliyet Ailesi'ni ve Amerikan üslerini de hedef almak suretiyle birçok eylem girişiminde bulunmuş, fakat yapmış oldukları bu eylemler başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Bal ve Özeren, 2014: 140).

Aum Shinrikyo 1990 öncesinde, mensuplarına "*Armegeon'a doğru ilerliyoruz*" şeklindeki beyanlarıyla gelecekte çıkacak savaşa karşı en güçlü silahlarla hazır olunması gerektiğinin propagandasını yapmıştır (Rosenau, 2001: 289-301). Bu amaçla örgüt, uluslararası çapta ismini ilk defa 20 Mart 1995 günü Tokyo Metrosuna sârin gazıyla yapılan saldırı ile duyurmuştur. Bu saldırı, gerek ülke içinde gerekse uluslararası alanda Japonya'nın II. Dünya Savaşı sonrası kazandığı "*güvenli ülke*" imajını büyük oranda sarsmıştır. Tokyo Metrosuna yapılan saldırı sonucunda 12 kişi ölmüş ve yaklaşık 5500 kişi yaralanmıştır. Bu saldırıdan yaklaşık bir yıl önce de Matsumoto Kenti'ne Aum tarafından saldırıda bulunulmuş, 7 kişi ölürken 150'ye yakın kişi de yaralanmıştır. 1995 yılındaki saldırıdan sonra Japon Polisi tarafından yapılan soruşturmalarda, Aum'un tabun, samon ve VX gibi kimyasal gazlar ile antraks ve Clostridium Botulinum gibi biyolojik silahlar geliştirdiği ortaya çıkmıştır (Itabashi, Ogawara ve Leheny, 2002:337-373).

2.3. İNGİLTERE-IRA (İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu) Terör Örgütü

Kuzey İrlanda ve bu çerçevede IRA terörü temel olarak yüzyıllara varan bir tarihsel sürece dayanmaktadır. İngilizlerin VIII. Henry zamanında Katolik kiliseden

ayrılarak İngiltere kilisesini kurmasıyla birlikte İngilizler ve İrlandalılar arasındaki çatışmalar sadece etnik olarak değil aynı zamanda Protestan-Katolik çatışması ile birlikte konu ayrı bir boyut kazanmıştır (Bal ve Özeren, 2014: 239). Jonathan White (1998), İngilizler ile İrlanda arasındaki problemlerin artmasını 3 ana konuya dayandırmaktadır:

Birincisi; I. Elizabeth döneminde İrlanda topraklarında Ulster Yerleşkelerinin 1600'lü yıllarda genişletilmesi ve bu topraklardan Katolik İrlandalıların sürdürülmesidir. İkincisi; Oliver Cromwell'in Katolik İrlandalıların ayaklanmasını bastırmak ve Protestanlara saldırılarını engellemek iddiasıyla binlerce İrlandalıyı katletmesi ve hatta Tanrıya kendisine bu imkânı verdiği için şükretmesidir. Bu olaylar İrlandalılar üzerinde büyük bir nefrete neden olmuştur. Üçüncüsü ise; Katolik olduğunu söyleyen II. James'in İngiliz tacının sahibi William ile (Orange'lı William) taht mücadelesine girişmesi ve bu mücadelede İrlandayı üs olarak kullanmasıdır. 1689 – 1691 yılları arasında geçen taht kavgasını William kazanmış ve II. James tarafından kuşatılan Derry şehrini, şehirde savunma yapan ve "*Apprentice Boys*" (Çıracık Gençler) olarak adlandırılan Protestan işçileri kurtarmıştır. 1690'dan günümüze kadar her yıl Protestanlar "*Çıracık Gençler*" ve "*Boyne Irmağı*" zaferini şenliklerle kutlamaya başlamış ve yapılan bu kutlamalar ile Katolikleri provoke etmişlerdir (White, 1998: 169).

İrlandalılar 1700-1800 yılları arasında çeşitli kez ayaklansada başarılı olamamışlardır. Bununla beraber ayaklanma ve karşılıklı savaşlarda Protestan ve Katolikler arasındaki düşmanlık daha da artmıştır. Bu yıllarda hem Protestanlar hem de Katolikler silahlı örgütler kurmaya başlamış ve kurulan bu örgütler iki gruba ait toplumun savunma mekanizmaları haline gelmiştir. Orange Düzeni (Orange Order) bu dönemde kurulmuş ve Katoliklere karşı mücadele ederken İngiltere'ye bağlı kalacaklarına dair yemin etmişlerdir. 1800 yılında çıkarılan Birlik Yasası (Act of Union 1800) ile İrlanda, Büyük Britanya Krallığının bir parçası olmuş ancak bu İrlanda'da siyasi tartışmalara yeni bir boyut kazandırmıştır. Protestanlar yasaya bağlılığı savunurken, cumhuriyetçi İrlandalılar ise bağımsız bir İrlanda'yı savunmuşlardır. İrlanda tarihinin dönüm noktalarından biri de 1845-1848 yılları

arasında yaşanan kıtlıktır. Tarihe "*patates kıtlığı*" olarak geçen bu dönemde İrlanda nüfusunun neredeyse yüzde 25'i yaşamını yitirmiştir (White, 1998: 170). Ölenlerin çoğunluğunu fakir İrlandalılar oluşturmuş, hayatta kalanların birçoğu da dünyanın değişik yerlerine ve özellikle ABD'ye göç etmiştir. Bu dönemde İngiltere ile birleşmeyi savunan Birlikçiler (Unionists) Ulster bölgesini üs olarak kullanmışlardır. Bu bölgeye yerleşerek nüfus yoğunluğu bakımından önemli bir orana ulaşmışlardır. Açlık döneminde İrlanda'nın, İngiltere'nin doğrudan kontrolüne değil de yerinden yönetim yetkisinin verilmesi konusu İngiliz parlamentosunda gündeme gelmiş fakat İrlanda'da yaşayan Birlikçi Protestanlar buna karşı çıkmışlardır. Çünkü bu, ekonomik üstünlüğün Protestanlardan Katoliklere geçme riskini ortaya çıkarmıştır. İrlanda adasının güneyinde cumhuriyetçi Katolik İrlandalılar çoğunlukta iken kuzeyinde toprak sahipleri, sanayiye elinde bulunduranlar ve vasıflı işçiler ise Birlikçi Protestanlar olmuştur. İrlanda'dan ABD'ye göç eden İrlandalılar, 1857 yılında New York'ta İrlanda Cumhuriyetçi Kardeşliği (Irish Republican Brotherhood-IRB) örgütünü kurarak İrlanda'nın özerkliğini savunmuşlardır (White, 1998: 171).

IRB örgütü 1870-1916 yılları arasında İrlanda'nın bağımsızlığı için bombalama ve süikast eylemleri düzenlemiştir. Birlikçi Protestanlar ve İngiltere destekli İrlanda Kraliyet Polis Teşkilatı (Royal Irish Constabulary-RIC) IRB'nin temel hedefleriydi. I. Dünya Savaşı ile birlikte İngilizler, İrlandalılara merkezdeki hükümetin yetkilerinin yerel yönetime devredilmesini amaçlayan özerklik (Home Rule Act of 1914) sözü vermiştir. I. Dünya Savaşında tüm gücünü Almanya'ya karşı kullanan İngiltere'nin içinde bulunduğu durum ve özerklik yasası, İrlanda'da gücün kimde olacağı sorusunu gündeme taşımış ve bu İrlanda'da yaşayan İngiliz, Birlikçi Protestanlar ve Cumhuriyetçi Katolik İrlandalıların silahlanmalarına neden olmuştur (Bal ve Özeren, 2014:241).

IRB örgütü siyasal ve psikolojik ortamın harekete geçmek için en uygun zaman olduğunu düşünerek, 1916 yılında Paskalya Yortusu (Easter Day) gününde Dublin'de ayaklanma çıkarmıştır. Ayaklanmanın lideri Patrick Pearse ve James Connolly'di. 1916 Paskalya ayaklanması ile ilk başlarda önemli kazanımlar elde

ederek Dublin şehrinin önemli bölgelerini ele geçirmişlerdir. Ayaklanma karşısında adeta şaşkına dönen İngilizler, büyük bir savaşın tam içindeyken böyle bir ayaklanmayı ihanet olarak değerlendirmiş ve Dublin'e asker sevk etmiştir. Sevk edilen asker ve ağır topcu ateşi ile birlikte isyancılar teslim zorlanmıştır (Runyon, 2007). Patrick Pearse, İngiliz Komutanına gönderdiği teslim olma şartlarını belirten mektupta kendisini İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu "*Irish Republican Army-IRA*" Başkomutanı olarak tanımlamıştır. Başlangıçta bir örgüt olarak lanse edilese de IRB artık kendisini bir ordu olarak tanımlamıştır. 1921 yılına kadar IRA, Birlikçi Protestanlar, bölgede yaşayan diğer İngiliz toplumu ve İngiliz güvenlik güçleriyle çatışmaya devam etmiştir. 1922 yılında çıkarılan İrlanda'nın Yönetimi yasasıyla İrlanda'da iki ayrı devlet öngörülmüş ve İngiltere ile İrlanda arasında imzalanan anlaşma ile güneyde İrlanda'ya bağımsızlık verilirken adanın kuzeyinde kalan Ulster ve civarının, İrlanda ile barışçıl bir entegrasyon sağlanana kadar İngiltere'nin kontrolünde kalması kararlaştırılmıştır. Bu anlaşma ile güney İrlanda tamamen bağımsızlığına kavuşmuş ve anlaşma IRA dışında diğer İrlandalılar tarafından kabul edilmiştir (Kuznicki, 2008, White, 1998: 172).

İngiltere ile imzalanan anlaşma IRA içinde de bölünmelere neden olmuş, bazı üyeler anlaşmayı kabul ederken bazıları tüm İrlanda bağımsızlığa kavuşana kadar mücadeleye devam edilmesini gerektiğini savunmuştur. Güney İrlanda'da meydana gelen çatışmalara İngiltere karışmamış ve daha çok Kuzey İrlanda'daki durumunu güçlendirici adımlar atmıştır. Bu amaçla İngiltere ilk olarak, Kuzey İrlanda'da Kraliyet Polis Teşkilatını güçlendirici çalışmalar yapmıştır. Anlaşma sonrasında IRA içinde meydana gelen bölünmede bir grup, mücadelenin siyasal zeminde yapılmasını savunarak 1930'lu yıllarda "*Yalnız Kendimiz*" anlamına gelen Sinn Fein siyasal partisi çerçevesinde faaliyetlerini devam ettirirken mücadelenin silahlı yapılması gerektiğini savunanlar ise Gönüllü İrlanda Cumhuriyet Ordusu (Provisional Irish Republican Army-PIRA) örgütünü kurmuşlardır (White, 1998: 172).

1922-1966 yılları arasında Kuzey İrlanda hükümetleri Katolik İrlandalıların haklarına sınırlama getirirken bölgede bulunan Birlikçi Protestanların hakları da olumlu yönde artırılmış ve geçen sürede sosyal ve ekonomik anlamda iki grup

arasında uçurum daha da büyümüştür. O dönemde Protestanların kendilerini adada azınlık olarak hissettiklerinden kendilerini güvene alma kaygısıyla Kuzey İrlanda'da parlamento oluşturmuşlardır. Ancak bu parlamento "*Protestanlar için Protestan bir Parlamento*" söylemiyle kuruşmuştur (Richardson, 2007: 66).

1962 yılında IRA eylemlerine ara vermiştir. 1956-1962 yılları arasında terör eylemlerine devam eden PIRA, 1969 yılında siyasal hak talebi ile yapılan gösterilerle adeta yeniden doğmuştur (White, 1998: 173). 1960'lı yıllarda Katoliklerin siyasal haklar, barınma ve eğitim sorunları ile ilgili düzenledikleri gösteri ve eylemler Kuzey İrlanda hükümeti tarafından şiddet ve zor kullanılarak bastırılmaya çalışılmıştır. 1969 yılında başlayan olaylar aslında 30 yıl sürecek olan çalkantılı, şiddet dolu ve ilgili herkes için sıkıntılı bir dönemin de başlangıcı olmuştur ki 1969 yılında başlayan olaylardan 1998 yılında imzalanan Hayırlı Cuma ya da Belfast Anlaşması'na kadar ki dönem İngiltere tarafından "*Sıkıntılar-Troubles-Dönemi*" olarak adlandırılmaktadır (Taylor, 2005: 200, İmboroni, Brunner ve Rowen, 2007, Cuthbertson, 2006, Parker, 2006: 95).

Birlikçi Protestanların gösterilerine müdahale edilmezken, Katolikler, RUC ve B-Özeller (B-Specials) birliklerinin sert müdahalesine maruz kalmışlardır. Özellikle B-Özellerin üniformalarını çıkararak Protestanlarla birlikte yürümeleri Katolikleri çileden çıkarmıştır. 1969 yılı ile birlikte siyasal hak talep eden göstericiler ile buna müdahale eden güvenlik güçleri arasındaki sürtüşmeler şiddetini artırmıştır. Siyasal hak taleplerine genellikle barış yanlısı kimseler katılmıştır. Katolikler ve Protestanlar arasındaki tansiyon zirve yapmış ve özellikle Lodonberry ve Belfeast'ta iki grup arasında kavga, İngiliz ordusunun sükunet sağlamak için bölgeye gelmesine neden olmuştur. Fakat gelen İngiliz ordusu Kuzey İrlanda'da huzur ve güvenliği tekrar sağlarken Katolikler ve Protestanlar arasında tarihsel süreçte olan bitenleri göz önüne almamış ve İngiliz ordusunun uygulamaları IRA'nın tekrar doğmasına neden olmuştur (Bell, 1976: 68-69). Yapılan yanlış uygulamalar IRA için fırsat olmuş ve militan sayısının artmasını sağlamıştır.

1 Ağustos 1971 tarihinden itibaren İngiltere, Kuzey İrlanda'da "*alıkoyma-internment*" politikasını uygulamaya koymuş ve bu politika ile birlikte terör şüphesiyle yüzlerce kişi süresiz gözaltına alınıp belirli merkezlerde toplatılmıştır. Fakat alıkoyma uygulaması hem içerik açısından hem de uygulanma şekliyle Katolikleri çok rahatsız etmiştir. Zira alıkoyma uygulamasında tutulanların ezici çoğunluğu yine Katoliklerden oluşmaktaydı. Örneğin alıkoyma uygulamasının başladığı ilk 6 ay boyunca alıkoyulan 918 şüphelinin tamamı Katoliklerden oluşmuştur. Ayrıca, uygulama boyunca toplam 2000 Cumhuriyetçi Katolik alıkoyulurken, Protestan Birlikçilerden sadece 100 kişi alıkonmuştur (Richardson, 2007: 85). Bu yetki, Kuzey İrlanda'daki güvenlik birimlerine terör şüphesiyle, herhangi bir kimseyi hâkim karşısına çıkarmadan alıkoyma olanağı vermektedir. Alıkoyma, IRA için en önemli eleman kazanma propaganda malzemesi olmuş ve alıkoyma politikaları döneminde yüzlerce Katolik genç IRA'ya katılmıştır. Alıkoyma, aslında, İngiltere'nin Kuzey İrlanda'daki ayrımcılık yaklaşımlarına bir yenisini eklemiştir. Bu politikalar ve Kanlı Pazar gibi olaylar, Kuzey İrlanda Katoliklerini bir koruyucu arayışına yöneltmiş ve bu dönemde IRA tek alternatif olmuştur. Kuzey İrlanda'da çıkan karışıklara karşı ordunun Protestanların lehine müdahalesi, Katolikler tarafından Londonderry ve Belfast'ta barikatlarla "*girilmez bölgeler- no go areas*" oluşturularak kendilerini korumaya çalışmışlardır. Bu barikatlar aynı zamanda IRA için rahat hareket etme olanağı da sağlamış ve örgüt eylem planlama, eleman kazanma, propaganda yapma gibi örgütsel faaliyetlerini rahatlıkla yapabilmiş ve örgüt organize olmuştur (Paker, 2006: 97). İngiliz ordusu bunun üzerine "*Motorman Operasyonu*" adı verilen ve 20. Yüzyılın en büyük askeri operasyonlarından birini yaparak 30.000 bin kişilik bir askeri güç ile barikatları kaldırmış ve ev ev arama yapmıştır (Richardson, 2007: 69).

30 Ocak 1972 Pazar günü yine Katoliklerin, İngiliz işgalini protesto eylemleri sırasında İngiliz ordusunun açtığı ateşte 13 sivil Katolik İrlandalı ölmüştür (Parker, 2006: 96). İrlandalılar tarafından Kanlı Pazar (Bloody Sunday) olarak tanımlanan bu günde meydana gelen olaylar IRA için yeniden doğuş anlamına gelmektedir. IRA'nın uyguladığı şiddet eylemleri zaman zaman mesafeli duran Kuzey İrlanda Katolikleri arasında IRA'ya destek hızlı artmıştır. IRA da Kanlı Pazar'a cevap olarak

olaydan hemen sonra 21 ayrı yerde bombalı saldırı düzenlemiştir. İngilizler, Kuzey İrlanda'daki karışıklıkta açıktan Protestan İrlandalıların tarafında yer almıştır. Ordunun Kuzey İrlanda'ya gelmesiyle birlikte hem Katolikler hem de Protestanlar barış ve huzurun bölgeye geleceğine inandıklarından her iki grup da İngiliz ordusunun gelişini memnuniyetle karşılamışlardır. Ancak İngiliz ordusunun Protestanlar tarafından yer alması Katolik İrlandalıları hayal kırıklığına uğratmıştır. Bütün bunların üstüne ek olarak İngilizler tarafından Katolikler üzerine aşırı baskıcı güç kullanılması, Katoliklerin, İngiliz ordusuna bakışını olumsuz olarak tamamen değiştirmiştir. Her defasında ordunun sert tutumu ve aşırı güç kullanımı, IRA'nın daha da güçlenmesine ve Katolikler Kuzey İrlandalılarından destek görmesine neden olmuştur. Katolik IRA'nın eylemlerine karşı koymak amacıyla Protestanlar da örgütlenmiş ve Ulster Savunma Birliği (Ulster Defence Association) ve Ulster gücünü kurmuşlardır. IRA'nın yanında Protestan aşırı gruplarının da şiddet eylemlerine başvurmaları İngilizlerin iki ateş arasında kalmaları sonucunu doğurmuştur (Bal ve Özeren, 2014:245-246).

IRA örgütü içerisinde ideolojik açıdan ayrışmalar özellikle 1969 yılında Belfast ve Derry şehirlerinde meydana gelen kanlı mezhep çatışmalarıyla birlikte gün yüzüne çıkmıştır. 14-15 Ağustos 1969 tarihlerinde Kuzey İrlanda, toplumsal olaylar noktasında en kara günlerden birini yaşamış, Katolik mahalleler Protestan Birlikçiler ve bazı durumlarda bizzat Protestan polisler tarafından ateşe verilmiş ve birçok insan bu olaylarda yaşamını yitirmiştir. Fakat ilginç olan bu olaylar döneminde IRA liderliği Protestanlara karşı silahlı mücadeleyi strateji olarak benimsememişlerdir. Olaylardaki pasif duruşu nedeniyle IRA'da bölünme ve hayal kırıklığı olmuştur. O dönemde IRA harfleri İngilizce olarak "*I Ray Away*" –*kaçtım*" olarak sembolize edilmiş ve IRA üst yönetimi alaya alınmıştır. IRA içindeki bölünmeler temelde ideolojik olmaktan çok taktiksel alanla ilgilidir. Resmi IRA (Official IRA) olarak adlandırılan grup, PIRA'dan ayrılmış ve siyasal sistemde barışçıl yollardan arayışa kaymıştır (Richardson, 2007: 68).

Pockrass, IRA terörünü kriminolojik açıdan incelemiştir. Pockrass'a göre Kuzey İrlanda'daki sorun çok taraflı olmakla beraber öne çıkan nokta sorunun kültürel şiddet ve mezhep çatışması olduğu kadar örgütler arası ve örgüt içi çatışmayı da kapsamasıdır (1987:341-357). Özellikle 1960'lı yıllarda dünyada da artan özgürlük hareketleri ve siyasal hak talepleri, Kuzey İrlanda'da Birlikçi Protestanların, Katolik İrlandalılara karşı sert tutumu yüzünden farklı bir renk ve boyut kazanmış ve aslında Katoliklerdeki ötekileştirilmişlik duygusunu daha da perçinlemiştir (Gill).

Gönüllü İrlanda Cumhuriyet Ordusu (Provisional Irish Republican Army-PIRA) terör örgütü, sol ideolojiye dayalı Kuzey İrlanda ile güneydeki İrlanda'nın birleşmesini savunan ve bunun için şiddet eylemleri gerçekleştiren bir örgüttür. Provisional İrlanda dilinde (*Oglaigh na hEirean*) yani İrlandalı Gönüllüler anlamında kullanılmaktadır. IRA örgütü kendisini, 1919-1921 yıllarında İngilizlere karşı bağımsızlık mücadelesi veren İrlanda Cumhuriyet Ordusu'nun devamı olarak görmektedir. IRA, kurulduğu 1969 yılından itibaren birleşik ve bağımsız sosyalist İrlanda Cumhuriyetini kurmayı hedeflemişlerdir. Ancak sosyalist devlet oluşması için birinci adım olarak İrlanda'da demokratikleşmeyi, yani Katoliklere karşı uygulanan ayrımcılığın ortadan kalkması gerektiğini savunan IRA, sonraki aşamada güneydeki işçi sınıfının radikalleşmesi ve bu sayede sınıf bilincinin oluşması için gerektiğini iddia etmektedir. IRA sınıf bilinci ile birlikte emperyalist ve işgalci durumundaki İngiltere'ye karşı özgürlük mücadelesine herkesin katılacağını iddia etmektedir. IRA'nın ilk dönem eylemselliği ayaklanma olarak nitelendirilmektedir. Bu doğrultuda yüksek sayıda örgüt elemanı ile eylem yapılırken 1970'li yılların ortalarından itibaren örgütsel yapı, gerilla tipi yerine hücre yapılanması olan hiyerarşik ve merkezi yönetimle güçlendirilmiştir (Richardson, 2007: 73).

IRA örgütün en üst yönetim organı Genel Askeri Kongresidir. IRA örgütünde kilit konumunda olan ve örgütün eylemlerini yöneten yapı Askeri Konseydir. Askeri Konsey 7 kişiden oluşmakta ve kendi aralarından seçtikleri bir kişi Konsey başkanlığını yürütmektedir. Askeri konseyin üzerinde Ordu Yönetimi olarak

adlandırılan ve örgütün ileri gelen lider üyelerinden oluşan bir yapı vardır ve Ordu Yönetimi, Askeri Konseye danışmanlık yapmaktadır. Ordu Konseyinin altında Dublin’de faaliyetlerini yürüten Genel Başkanlık vardır ve örgütün finans, yayın aracılığıyla propaganda ve benzeri çalışmalarını yürüten 50-60 kişilik bir ekiptir (Richardson, 2007: 73). Örgüt genel olarak Güney Komutanlığı ve Kuzey Komutanlığı olarak iki ayrı yönetime bölünmüştür. Güney Komutanlığı genel olarak lojistik ve destek işlevlerini yürütürken Kuzey Komutanlığı da örgütün silahlı eylemlerini gerçekleştirmektedir. IRA örgütü merkezîyetçi bir yapıya sahiptir. Bu yapıda, kendi kendilerine operasyon kararı alma ve uygulama yetkisine sahip yerel örgüt liderleri ve aktif eylemci üniteleri (ASU) bulunmaktadır (Marques, 2003: 37). Bu durum güvenlik kuvvetlerinin işini daha da zorlaştırmakta, zira eylemlerle ilgili istihbarat toplama ve ilgilileri önceden uyararak güçleşmektedir. IRA’nın, istihbarat toplama, eylemlere gidiş ve kaçışlarda, silah ve örgüt elemanı transferinde Falls Taksi Derneği gibi şirketleri, eylemlerini gizlemek için kullandığı iddia edilmektedir (Bal ve Özeren, 2014:249).

IRA, eylemlerinde çok sayıda eleman yerine mobilitesi yüksek, hareket serbestisi olan küçük eylem grupları kullanmaktadır. Eylem yapacakları yerlere gruplar ayrı ayrı gitmekte ve eylem sonrasında da farklı güzergâhları kullanmaktadırlar (Marques, 2003: 28). Eylem sonrasında, eylemde giyilebilen elbiseler hemen değiştirilmekte, kullanılan silahlar, eylemi gerçekleştiren kişilerden farklı örgüt üyeleri tarafından olay yerinden uzaklaştırılmaktadır. IRA, eylemlerinde genel olarak Katolik tabanın desteğini almıştır. Özellikle de istihbarat toplama ve eylem sonrasında kaçışlarda IRA, Katolik nüfusun yardımını hem sınır bölgelerinde hem de Kuzey İrlanda içindeki Katoliklerden almıştır. IRA’nın üniforması, pantolon, İngiliz tarzı savaşı montu ve siyah kar maskesinden oluşmaktadır. Fakat örgüt üyeleri genelde bu üniformayı belirli durumlarda giymektedirler. Bunlar, fotoğraflar, posterler ve diğer propaganda amaçlı faaliyetler ve üyelerinin cenazeleri gibi sınırlı durumlarda geçerlidir. IRA üyelerinin eylemlerinde karşı tarafı yanlış yönlendirmek ya da tuzağa düşürmek için de olsa İngiliz ya da RUC üniforması giydikleri hiç

görülmemiştir ki bunun temel nedeni de böyle bir durumun kendileri açısından aşağılayıcı olacağı düşüncesidir (Bal ve Özeren, 2014:250).

IRA terör örgütü değişik dönemlerde eylem stratejilerini değiştirmiş ve şartlara göre farklı eylem tarzları kullanmıştır. IRA terör örgütü tarafından yaygın olarak kullanılan saldırı türleri, keskin nişancılarla İngiliz askerlerine ve Ulster Kraliyet Polisine yönelik yapılan saldırılar, araçlarla ya da bir yere bırakılan bombalarla yapılan saldırılardır. Ancak 1980'li yıllarda IRA'nın askeri hedeflere yönelik yoğun saldırılar düzenlemesi, örgütün söylemlerinde belirttiği ulusal bağımsızlık mücadelesine yönelik meşru bir savaş içinde olduğunu ilgili tüm hedef kitlelere duyurma amacını göstermektedir (Pockrass, 1987:341-357).

IRA, askerler tarafından kullanılan sivil araçları da hedef almıştır. Genellikle İngiliz ordusunu ve Ulster Kraliyet Polisini hedef alan IRA, belirli dönemlerde sivillere yönelik eylemler de gerçekleştirmiştir (Bal ve Özeren, 2014:251). Bunda temel hedef; örgütün daha fazla can kaybına yol açacak eylemlere de gücünün yettiğini hem İrlanda toplumuna hem de İngiliz hükümeti ve toplumuna göstermek istemesidir. IRA'nın sivilleri hedef almasındaki temel motivasyon üç şekilde incelenebilir: Birincisi, örgüt, kamu görevlilerini hedef alarak, elemanlarına örgütün eylem kapasitesini göstermektedir. İkincisi, saldırıların iyi planlanmış sofistike eylemler olması örgütün davasına dikkatleri çekmektedir. Üçüncüsü ise, intikam temel bir motivasyon haline gelmiştir (Pockrass, 1987:341-357). Özellikle cezaevlerinde çalışan görevlilerin işkençe yaptıkları iddiasıyla, hâkimlerin de örgüt üyelerini mahkûm etmelerinden dolayı intikam için öldürmeleri buna örnektir. Fakat bazı durumlarda sivillerin hedef alınması IRA için de dezavantajlı olmuştur. Özellikle bombalı saldırılarda örgütün hedefi dışında da sivil halk mağdur olmakta bu da IRA'yı zor durumda bırakmıştır. Bazen de konulan bir bombanın patlaması zamanında polise geç bildirilmesinden kaynaklı sivil kayıplarda olmuştur. Fakat bu eylemler IRA'nın hem kendi tabanında hem de bir şekilde IRA örgütünü destekleyen uluslararası camiada örgütün meşruiyetine zarar vermiştir. Örneğin Omagh'da Cumartesi günü sokağın kalabalık olduğu bir zamanda IRA terör örgütü tarafından

gerçekleştirilen bombalı saldırılarda birçok sivilin yaşamını yitirmesi, örgüt açısından büyük bir zedelenmesine yol açmıştır (Marques, 2003: 26).

IRA, şehrin dar sokaklarını, bina çatılarını, yer altı alt yapılarını terör eylemlerinde kullanmaktadır. Şehirlerdeki binaların neden olduğu alan darlığı terör örgütü için bir avantaj iken bu durum İngiliz güvenlik kuvvetleri için bir dezavantaj olmuştur. IRA'nın hedefleri arasında İngiliz ekonomisi açısından önemli olan otel, alışveriş merkezi gibi yerler de bulunmaktadır. Örneğin 1992 yılında Baltık Borsasına düzenlenen bombalı saldırıda 2 kişi ölmüş, eylem ayrıca 1.2 Milyar dolarlık bir ekonomik kayba neden olmuştur (Flickr, 2009). Ancak özellikle İngiltere topraklarında (ana kıta) örgüt tarafından düzenlenen saldırılardaki sivil can kayıpları örgütün meşruiyet dayanaklarını yok etmiştir. Aslında askeri hedeflerden çok sivil hedeflere yönelmenin arkasında, İngiliz güvenlik birimlerinin terör saldırılarına karşı korunma ve operasyonel yeteneklerinin artması da yer almaktadır. 1972 yılı Kuzey İrlanda tarihinin en kanlı yılı olmuştur. Bu yıl içerisinde 255'i IRA tarafından olmak üzere toplam 474 kişi terör yüzünden yaşamını yitirmiştir. Ayrıca 10.628 silahlı çatışma, 1.853 bombalama ve 4.876 yaralama olayı sadece bu yıl içinde meydana gelmiştir (Bal ve Özeren, 2014: 252).

1968- 1972 yılları şiddet olaylarının arttığı yıllar olurken 1972-1976 yıllarında şiddetin dozu yoğun olarak devam etmiştir. IRA özellikle ekonomik hedeflere yönelik bombalı saldırıları düzenlemiştir. IRA eylemler de sivil hedeflere de saldırmakla birlikte sivil hedeflerden ziyade Kuzey İrlanda güvenlik güçlerine yönelik saldırılarına ağırlık vermiştir. Zira bu tür saldırılar Katolik taban tarafından daha fazla oynanırken, sivil kayıplar ise Protestan Katolikler tarafından da benimsenmemiştir. Dolayısıyla IRA, hedef gözetmeksizin eylem yapmak yerine belirli hedeflere yönelik saldırılar düzenlemiştir. IRA tarafından gerçekleştirilen sayısız terör saldırısında can kayıpları olmaklar beraber bazı terör saldırıları hem yapılaş şekli ve zamanlama hem de hedefin niteliği açısından önemlidir (Bal ve Özeren, 2014:253).

Kanlı Pazar eylemlerine tepki olarak 1972 yılında Kanlı Cuma olarak anılacak olan Belfast şehir merkezinin bombalanması olaylarında toplam 22 farklı yerde bomba patlatılmış ve dokuz kişi bu eylemlerde yaşamını yitirmiştir. 1974 yılında Birmingham ve Guildford'da IRA tarafından gerçekleştirilen saldırılarda ölüm ve yaralamalar olmuştur. Fakat bu saldırılardan özellikle de Ocak 1976 tarihinde Kingsmill katliamı olarak anılan eylemde, 10 Protestan işçisi araçlarından indirilerek öldürülmüş, bu eylem IRA'yı destekleyen Katolikler tarafından da eleştirilmiş ve o dönemde İngiliz ve İrlanda hükümetleri tarafından yürütülen barış cabalarının Kuzey İrlanda Katolikleri tarafından da desteklenmesine neden olmuştur (Parker, 2006: 99).

IRA tarafından İngiliz askerilerine yönelik gerçekleştirilen terör eylemlerinden birisi de, 1978 yılında Kuzey İrlanda'nın, İrlanda ile sınırı olan Güney Armagh kırsal kesminde İngiliz Konvoyuna karşı yapılan bombalı saldırıdır ki bu saldırıda 18 İngiliz askeri öldürülmüştür. Aynı yıl IRA, Prens Philip'in amcasını teknesine yerleştirdikleri bomba ile öldürmüştür. 1969 ve 1998 yılları arasında Kuzey İrlanda bağlantılı terörden dolayı İngiltere'de 3500'den fazla insan ölmüştür (Crown, 2009).

IRA, 1972'li yıllarda iki kez ateşkes ilan etmiştir. Bu süre zarfında İngiltere Hükümeti, dolaylı olarak IRA üst yönetimi ile görüşmelerde bulunmuş ancak görüşmelerden bir sonuç alınamamıştır. IRA, İngiliz Hükümetini, örgütün taleplerini yerine getirmeye zorlamak ve Kuzey İrlanda sorununun İngiliz kamuoyunda da gündemde tutmak amacıyla Kuzey İrlanda toprakları dışında da eylem yapma kararı almıştır. Bu çerçevede Londra'da farklı tarihlerde bombalama eylemi yapmıştır. 1982 yılında ünlü Hyde Park ve Regent Park'ta seremonideki atlı askerlere yönelik terör eyleminde 11 asker ölmüş ve kırktan fazla asker ve seremoniyi izlemeye gelen sivil de yaralanmıştır (MacLeod, 2005). Yine dönemin İngiltere Başbakanı Thatcher'e yönelik suikast girişiminde bulunmuşlardır. 1984 yılında otele yapılan saldırıda Başbakan Thatcher kurtulmuş ancak kabine ve partisinden 5 kişi ölmüş, birçok kişi de yaralanmıştır (Mullen, 1999; Brown, Brown ve Hetherington, 1984; Mckittirck, 2000).

IRA tarafından düzenlenen saldırıların temel stratejisi, İngiliz toplumunda korku, panik, çaresizlik duygusuyla birlikte güvende olmama düşüncesini yerleştirmek olmuştur. Bu yolla örgüt, İngiliz Hükümetini pazarlık masasına oturtmaya zorlamak istemiştir. Silahlı eylemlerin yanında IRA'nın kayda değer eylemlerinde biri de 1981 yılında cezaevi şartlarının iyileştirilmesi ve Özel Statü Kategorisi uygulanmasının yeniden başlatılması amacıyla cezaevinde olan IRA örgüt militanlarının açlık grevine başlamasıdır. İngiltere, terör suçundan tutuklama ya da terör suçundan hüküm giyen kişileri, siyasi suçlu olarak değerlendirerek onları, diğer suçlulardan hüküm giyen mahkümlara uygulanan bir kısım yaptırımların ya da kuralların dışında tutmuştur. Siyasi hükümlüler, diğer hükümlülerin giydiği tek tip mahküm elbisesini giymemekte, mahkümların çalıştırıldığı zorunlu işlerde çalıştırılmamakta, ziyaretçi görme durumları daha avantajlı kurallara tabi olmaktadır. Ancak 1960'lı yılların sonuna doğru "Özel Statülü Katogori"den çıkarılan terör suçluları, diğer hükümlerin tabi olduğu kurallara tabi olmak zorunda bırakılmışlardır (Moen, 1999).

1 Ağustos 1971 tarihinden itibaren İngiltere'de uygulamaya konulan "*alıkoyma*" politikası ile birlikte terör şüphesiyle yüzlerce kişi süresiz gözaltına alınıp belirli merkezlerde toplatılmış ve bu kişiler hüküm de giymediklerinden 'Özel Statülü Kategori' olanaklarından yararlandırılmışlardır. Cezaevinde bulunan terör mahkümları ilk olarak 1972 yılının Mayıs ayında açlık grevi başlatmış ve IRA ile İngiltere Hükümeti arasında yürütülen gizli pazarlıklar sonunda terörden hükümlü kişilere de bu statü tanınmıştır. Ancak 1975 yılından itibaren değişen terörle mücadele stratejileri paralelinde terör suçu da diğer suçlar gibi algılanmış ve İngiliz Hükümeti teröristleri normal bir suçlu olarak yargılamaya ve dolayısıyla da cezaevinde bulunan terör hükümlülerini de 'Özel Satülü Kategorisi'nden çıkarmaya karar vermiştir (Walker, 1984). Bunun üzerine 1980 ve 1981 yılında IRA üyeleri cezaevinde tekrar açlık grevi başlatmışlardır. Grevler sonunda 10 IRA üyesi açlıktan ölmüş ancak grevler Kuzey İrlanda sorunu açısından birçok alanda farklı sonuçlar doğurmuştur. Birincisi, IRA'nın açlık grevi eylemleri dünya kamuoyunda ve özellikle de ABD'de büyük sempati ile karşılanmış ve destek bulmuştur. İkincisi, IRA

örgütüne katılım Kanlı Pazar olayından sonraki en yüksek düzeyine çıkmıştır (Crawford, 1999: 64).

Sinn Fein seçimlerde oyunu artırmış ve açlık grevine katılan bazı IRA üyeleri seçimlerde parlamentoya girmiştir. Üçüncüsü, grevler, Katolikler ve Portestanlar arasında var olan tansiyonu daha da artırmıştır. İngiltere açlık grevleri sonunda geri adım atmak zorunda kalmıştır. Kuzey İrlanda sorununun çözümüne yönelik çabalar zaman içinde yol almıştır. Özellikle 1998 Hayırlı Cuma anlaşması sonrasında IRA terör örgütü de taktik ve eylemlerini gözden geçirmek durumunda kalmıştır. Örneğin; 1 Haziran 2002 tarihinde, 1972'de IRA tarafından düzenlenen Kanlı Cuma terör eylemlerinin 30. yıl dönümünde IRA, 1960 yılından günümüze kadar olan terör eylemleri nedeniyle yaşamını yitirenlerin ailelerinden ilk defa özür dilemiştir (Imbornoni, Burner ve Rowen, 2007).

28 Temmuz 2005 yılında IRA, 1998 yılında imzalanan Belfast Anlaşmasından sonra Kuzey İrlanda'da uygulamaya konulan politikalar ve gelişmeler ışığında *"silah bıraktığını, amaçlarını tamamen barışçıl metotlarla siyasal ve demokratik yollardan gerçekleştirmeye çalışacağını ve üyelerinin de kesinlikle başka yollara başvurmamalarını"* kamuoyuna duyurmuştur (Mullin, 1999).

IRA terör örgütü gelirini farklı finansal kaynaklardan sağlamıştır. Özellikle ABD'ye göç etmiş İrlandalılar ve torunlar IRA'yı uzun yıllar desteklemişlerdir. İrlanda Kuzey Yardım Komitesi (The Irish Northern Aid Committee-Noraid) IRA'ya uzun yıllar para göndermek suretiyle destek olmuştur. Özellikle 11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra gündeme gelen terör finansmanı, Kuzey İrlandalı Protestan Politikacılar tarafından IRA-ABD ilişkileri çerçevesinde eleştirilmiştir (Bal ve Özeren, 2014:259). Örgüt, dolandırıcılık, irtikap, şantaş, kaçakçılık, uyuşturucu satıcılığı gibi faaliyetlerde de bulunmaktadır. IRA'nın Kolombiya'da faaliyet gösteren Kolombiya Devrimci Silahlı Güçler (FARC) terör örgütüne patlayıcılar hakkında eğitim verdiği ve bu eğitimler karşılığında yüklü miktarda para aldığı, Kolombiya güvenlik yetkilileri tarafından dile getirilmiştir. Bununla beraber Kuzey İrlanda'da bulunan çetelerin çoğunluğu ya Protestan Birlikçiler ya da Katolik Cumhuriyetçi terör örgütleriyle bağlantılıdır. Çeteler, uyuşturucu kaçakçılığı ve

satışlardan elde ettikleri gelirleri de IRA gibi terör örgütlerine aktarmaktadırlar (Curtis ve Karacan, 2002: 6-7).

2.4. İSPANYA- ETA (Bask Anayurdu ve Özgürlük) Terör Örgütü

1936'dan önce muhafazakâr İspanyol partileri ile ittifak halinde olan PNV Cumhuriyetçilerin liderliğini kabullenmekle Franco diktatörlüğü ile sona eren sivil savaşta kaybeden taraf olmuştur (Sullivan, 1999:34-37). 1939'da sona eren iç savaştan galip çıkan Franco, savaş boyunca karşısında olan Basklıları sindirmek için Komünizm ve Ateizm'e ilaveten Bölgeciliğe karşı da büyük bir savaş başlamıştır. Dolayısı ile Baskça dâhil bölgesel diller yasaklanmış ve bölgesel liderler idam veya sürgün edilmiştir. Diktatörlük rejimi ile artarak devam eden baskılar, Bask Ülkesine getirilen dil yasağı ve vergi yükümlülüğü, bölgedeki rahatsızlıkların başlangıcını oluşturmaktadır. Baskılar sonrası ülkeyi terk eden bir grup Basklı öğrenci 1952 yılında Fransa'nın Bask bölgesinde "EKIN" adı ile bir dergi çıkararak örgütlenmeye başlamışlardır (Weaver, 2002). Bu öğrencilerden bir kısmı daha sonra ETA'nın kuruculuğunu üstlenenler arasında yer almıştır. EKIN, 1956'da PNV'nin gençlik kolu EGI (Bask Gençliği) ile birleşme kararı almıştır. Bu birleşmeden sonra Franco rejimine karşı söylemlerini arttıran EKIN-EGI, Bask Ülkesi (Euskadi)'nin kurtuluşu için silahlı mücadelenin kaçınılmaz olduğunu savunarak PNV'yi de eleştirmeye başlamıştır (Bal ve Özeren, 2014:312).

Diktatörlüğün yeni uygulamaları ve giderek artan hoşnutsuzluklar sonunda EKIN-EGI, Sabino Arana'nın PNV'yi kurduğu tarihin 64. yıldönümü olan 31 Temmuz 1959'da "*Euzkadi Ta Askatasuna*" (ETA, Bask Anayurdu ve Özgürlük) adlı örgütü kurduğunu açıklamıştır (Sullivan,1999.34-37; Cronin, Aden, Frost ve Jones, 2004; Moore, 2005:12-15; ETA, 2008). Diktatör Francisco Franco'ya karşı bir isyan hareketi olarak ortaya çıkmış olan ETA kurucuları arasında ağırlıklı olarak PNV'nden ayrılan gençlik kolu EGI'nin varlığı ile dikkat çekmektedir (Cronin, Aden, Frost ve Jones, 2004). Aslında bu yeni oluşum, ilk başlarda terör eylemlerine başvurmuyor, daha çok EKIN-ETA adı ile yasaklanan Bask dili ve kültürünü halka

öğretmek amacı ile Bask kiliselerinde gizli dil okulları açma faaliyetleri ile ilgileniyordu (Özçer, 2007).

ETA'nın ilk yıllarındaki ideolojisini yansıtan "*Ekin Defterleri*" adıyla 1955'lerde yayınlanmaya başlanan belgeler incelendiğinde, Arana milliyetçiliğinde ilk sırada yer alan "*ırk*" kavramından ziyade, ikinci sırada yer alan "*dil*" kavramının daha öne çıktığı görülmektedir. II. Dünya Savaşı sonrasında Alman Nasyonal Sosyalizmi ve onun dayandığı ırkçılığa duyulan nefret bu değişimin nedeni olarak görülebilir (Özçer, 2006). Bu ilk dönemde ETA'nın ideolojisi içerisinde üç farklı eğilimden bahsetmek mümkündür. Bu eğilimlerden ilki işçi sınıfı önderliğinde Marksist bir örgüt isterken, ikincisi Bask gelenek ve kültürünü yayma ve rahatça yaşayabilmeyi savunmuş ve üçüncüsü ise ezilen Bask halkını özgürlüğe kavuşturmayı amaçlayan anti-emperyalist gerilla hareketi ile bağımsızlığı arzulamıştır. Süreç içerisinde Bask milliyetçiliği teorisinin gelişmesi ile ilk iki eğilim tasfiye edilmiştir. Zamanla bağımsızlık düşüncesinin yayılmasına neden olan ve Marksist ideolojinin etkisi altına giren ETA, ideolojisini realize etmenin ancak şiddet eylemlerine başvurmaktan geçeceğine inanmıştır. Böylece örgüt, Marksist ideolojiyi ayrılıkçı milliyetçilikle birleştirmiş ve bu amaçla eylemler yapmaya başlamıştır (Alexieva, 2006:53-65).

1960'lardan itibaren etnik bölücülüğü hedef almış olan örgüt, milliyetçilik ve komünizmi bir arada götürmeye çalışmış ve bağımsızlık adına bölgedeki Katolik kilisesinin de desteğini almıştır. Artık ETA'nın amacı, Baskların yoğun olarak yaşadıkları ("*Euskal Herria*" olarak anılan İspanya'nın kuzeyi ve Fransa'nın güneybatısında bulunan) bölgede Marksist prensiplere bağlı tam bağımsız bir Bask ülkesi kurmaktır. Örgüt, Cezayir bağımsızlık mücadelesi ile beraber Küba ve Çin sosyalist devrimlerini kendisine örnek almıştır (Sullivan, 1999:34-37).

ETA'nın Marksist ideolojiye dayalı mücadele yönteminin milliyetçi bir grubun bağımsızlığı adına kullanılmasının bölgeye özgü sosyolojik arka planı bulunmaktadır. 19. Yüzyıl sonlarından itibaren Bask Ülkesi ekonomik çekiciliğinden

dolayı göçlere maruz kalmış ve bunun sonucu olarak da 1960'lara gelindiğinde nüfusun yarısı göçmen veya yarı Basklılardan oluşur duruma gelmiştir. Milliyetçi Basklıların yanında işçi sınıfını oluşturan göçmenlerin de bölgede yoğun olarak bulunması, ETA terör örgütünü işçi sınıfın desteğini almaya ve sınıf mücadelesi temeline dayanan Marksist ideolojiyi örgütün temel ideolojisi olarak benimsemeye yönlendirmiştir (Bal ve Özeren, 2014:314).

ETA, örgütsel yapı olarak üç daireye bölünebilir (Semiz ve Tsevenkhaazal, 2008). İlk dairede örgütün merkezi yönetim kadrosu bulunur. "*Zutabe*" olarak adlandırılan iç yapılanmanın olduğu bu dairenin başında, askeri lider bulunur ve u lider 3-5 militandan oluşan ve başta Bask bölgesi olmak üzere tüm İspanya'ya yayılan hücreleri komuta ve kontrol etmektedir. Bu dairede askeri birimden başka istihbarat ve eğitim birimi de vardır. İkinci dairede ise örgüte siyasal, finansal ve lojistik destek sağlayan kişi ve gruplardan oluşan bir yapı bulunmaktadır. Bu dairede bulunan ve ETA'ya destek veren ve sözcülük yapan gruba "*Bask Ulusal Özgürlük Hareketi*" (MLNV) adı da verilmektedir. En dış daire olan üçüncü dairede ise sempatanlar bulunmaktadır. Bu daire örgütün eleman kazanma ve devamını sağlama adına çok önem verilen bir ünitedir. Kuruluşunun hemen ardında şiddet içermeyen çeşitli eylemlerle adını duyuran ETA'nın eylemleri, şiddetini arttırarak Bask bölgesinden başlayarak Alava, Guipuzcoa, Navarra, Vizcaya ve tüm İspanya'ya yayılmıştır (Cronin, Aden, Frost ve Jones, 2004).

ETA'nın başarılı görülmeyen bu ilk eylemlerinin, gerek örgütün adını dünyaya duyurma gerekse Bask bölge halkının örgüte saygı duymasını sağlaması gözönüne alındığında aslında başarılı olduğu düşünülebilir. Bu eylemler sayesinde hem dünya hem de Bask halkı, yöntemi doğru olmasa bile Basklıların bağımsızlığı adına hareket eden bir örgütün olduğunu öğrenmişlerdir. 1960'lı yıllarda birçok eylem teşebbüsünde bulunan ETA'nın ilk ciddi eylem süreci 1968'de örgüt mensuplarının aracını durduran bir trafik polisinin öldürülmesi ile başlamıştır. Bu saldırının sonrasında polisin yaptığı operasyon sonucu hayatını kaybeden örgüt militanı "*Etxebarrieta*" örgütün ilk devrim şehidi olarak anılmaktadır. Buna karşılık

ETA da polise karşı bir eylem gerçekleştirmiş ve 1968 Ağustos'unda polis şefi Meliton Manzanas, evinin önünde vurularak öldürülmüştür. ETA'nın bu eylemlerine cevap olarak İspanyol hükümeti sıkıyönetim ilan etmiş ve örgüt üyelerine karşı tutuklama süreci başlatmıştır. 1970 yılının Aralık ayında 6 ETA örgüt mensubu Manzanas cinayetinden suçlu bulunarak idama mahkûm edilmiştir. Örgütün liderlerinin yakalandığı bu dönemde örgüt dağılma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Ancak bu mahkûmiyetler sonucu ETA sadece Bask bölgesi Katoliklerinin değil dikta rejimine karşı olan İspanyol sosyalistlerinin de desteğini kazanmaya başlamıştır. Buna rağmen ETA içinden çoğunluğu geçlerden oluşan bir grup özgürlük adına verilen mücadelede "Bask olmayanların desteğinden yararlanmama" felsefesini kabul ederek ne olursa olsun silahlı mücadeleye devam kararı almıştır (Sullivan,1999:34-37). Geleneksel milliyetçiliği ön plana çıkaran ve ETA-V olarak adlandırılan bu grup, ETA-VI olarak adlandırılan, hâlihazırdaki Marksist-Leninist felsefe ve Troçki'nin eylemciliğini kabul eden ikinci grubun aksine, Bask halk desteğini yanına almayı başarmış ve kısa süre içinde büyümüştür (Sullivan, 1999:34-37; ETA-VI, 2008).

ETA ilk başlarda sadece banka soygunları ile yetinmiş fakat zaman içinde asker, polis ve üst düzey bürokratlara yönelik eylemleri ile adından çokça söz ettirmiştir. Örgütün hedef listesine süreç içerisinde adalet mensupları, eğitimciler, yazarlar, gazeteciler ve hatta siviller de eklenmiştir (Cronin, Aden, Frost ve Jones, 2004). Örgütün en büyük eylemlerinden biri de Franco'nun halefi durumunda bulunan Amiral Luis Carrero Blanco'nun 1973 yılında örgüt tarafından öldürülmesidir (Bollag, 2001:23-27). Bu eylemi takiben örgüte karşı yapılan operasyonlar örgütü yıpratmıştır. 1974 yılında fikirsel ayrılıklar nedeniyle bölünme olmuştur. Bu ayrılıkların temelinde örgütün askeri kanadının Blanco eylemini diğer kanatlara sormadan gerçekleştirmiş olması yatmaktadır. Bu bölünmede çoğunluk olan taraf, ETA-PM (Political Military, Siyasi-Askeri kanat), tutuklu örgüt mensuplarının bırakılması şartı ile ateşkese destek verirken, ETA-M (Military, Askeri kanat) adı ile anılan diğer grup, İspanya hükümeti ile hiçbir şekil ve şart altında görüşülmemesi konusunda ısrarcı olmuştur. Bu iki grup da aynı ideolojiyi

paylaşmalarına rağmen strateji konusunda birbirine zıt fikirlere sahiptirler. ETA-PM gerekmediği sürece şiddete başvurmayı yanlış olarak değerlendirirken, ETA-M şiddetin, mücadelelerinde politik gelişmeler için bir araçtan daha öte role sahip olduğuna ve hedefe ulaşana kadar durmaksızın devam etmesi gerektiğine inanmıştır. ETA-M, taraftarlarına seçime katılmamalarını veya boş oy kullanmalarını söylerken, buna karşılık ETA-PM, Euskadiko Ezkerra (EE) adlı bir parti kurarak seçimlere katılmış ve parlamentoya koalisyonun bir parçası olarak üye sokmayı başarmıştır. Bu başarısına rağmen ETA-PM, 1983 yılında Bask Ülkesine özerklik verilip bölgesel parlamento kurulması ile birlikte ortadan kalkmıştır (Sullivan, 1999:34-37).

Seçimlerde ETA-PM'in legal temsilcisi EE'nin başarısını gören ETA-M, seçimlere katılmamanın bir hata olduğunu kabul etmiş ve Herri Batasuna (HB) adlı bir parti kurarak 1979 yılında yapılan seçimlere katılmıştır. Bu seçimde HB, Bask Ülkesi oylarının %13'ünü almayı başarmıştır. ETA-M legal alanda başarı sağlamasına rağmen ETA adı ile illegal alan faaliyetlerine aralıksız devam etmiştir. Diktatör Franco, Kasım 1975 tarihinde 2 ETA üyesinin idam kararını imzalamasını takiben hayatını kaybetmiş ve Franco'nun ölümünden sonra İspanya demokrasiye geçiş yapmıştır. Temmuz 1976'da ülkeye Başbakan olan Adolfo Suarez, o zamanki adı Avrupa Ekonomik Topluluğu olan Avrupa Birliği'ne katılabilmenin yolunun demokratik hakların arttırılmasından geçeceğine inanıyordu (Sullivan, 1999:34-37). Bu inanca bağlı olarak hazırlanan 1978 İspanya Anayasası, 1979'da referanduma sunulmuştur. Ancak, Baskların geneli, anayasal süreçte elde ettikleri haklara rağmen tatmin olmamışlar ve Anayasanın hazırlanması sürecinde dışlandıklarını ileri sürerek oylamaya katılmama yönünde bir tavır takınmışlardır. Anayasa için yapılan referandumda Bask bölgesinde yaşayan nüfusun %54,5'i oy kullanmamış, sadece ETA değil, geleneksel Bask milliyetçiliği çizgisindeki PNV de oylamaya katılmama kararı alarak kitleleri bu doğrultuda davranmaya yönlendirmiştir ki bunun en önemli nedeni de Baskların tarihsel haklarını ifade eden "*foral haklar*"ın Anayasada tam olarak ifade edilmemiş olmasıdır (Semiz ve Tsevenlkhazaal, 2008). ETA, Anayasada "*halkların kendi kaderlerini tayin haklarının belirtilmemiş olması*" sebebiyle eylemlerini sürdürme kararı almıştır (Cronin, Aden, Frost ve Jones, 2004).

1978 Anayasası, aslında İspanya'yı üniter yapıdan uzaklaştırarak neredeyse federasyon benzeri otonom bölgelerden oluşan bir devlet haline dönüştürmüştür. Bu Anayasa eyaletlere özerklik tanınması açısından ETA'nın politik istek ve söylemlerine de bir cevap sayılabilir. Belki de bu yüzden ETA-PM bu Anayasa ile beraber şiddet eylemlerine son vermiştir. Bu Anayasanın diğer bir özelliği ise ETA'nın üzerinde hak iddia ettiği dört eyaletten Navarra dışında kalanlara özerklik tanınmasıydı. 1978 Anayasası ile gelen özerklik (Gernika) statüsü Bask Ülkesine mali ve idari anlamda birçok yetkiler tanımıştır. Sonunda Bask yerel parlamentosunu oluşturma, vergi, polis (Ertzainza, Euskadi'nin polis gücü), eğitim ve radyo/televizyon yayını konularında tam yetkili hale getirilmiştir. Bu özerkliğin verilmesindeki gerçek amaç ETA'nın uğruna mücadele verdiği iddia ettiği konularda örgütü boşa çıkararak devletin alan kazanmasını ve örgütün alan kaybederek bitirilmesini sağlamaktır. Nitekim ETA-PM bu yetkilerle beraber eylemlerini sona erdirmiştir. Ancak ETA'yı bitirmek, örgütün propaganda zeminini zayıflatmak ve böylece örgütün etkinliğini marjinal hale getirmek adına uygulamaya konulan bu radikal uygulamalara karşın, ETA-M ve ETA'nın siyasi kanadı HB tam bağımsızlıktan vazgeçilmeyeceğini açıklayarak bölgedeki terör eylemlerini arttırmıştır. Hatta 1980 yılı örgüt adına yapılan eylemlerin tavan yaptığı ve bu eylemler sonunda 118 kişinin hayatını kaybettiği yıl olmuştur (ETA, 2008). 1980 Eylül, Ekim ve Kasım aylarında gerçekleştirilen terör eylemlerinde o zamana kadar görülmemiş bir artış yaşanmıştır; 36 kişi bu üç ay içinde hayatını kaybetmiştir (Vatandaş, 1997).

ETA'nın eylem sayısındaki bu artış aynı zamanda askerlerin, hükümetin ETA'ya karşı olan politikalarından dolayı hükümete karşı sertleşmesine ve nihayet Şubat 1981'de başarısız bir darbe girişimine neden olmuştur. Bu darbe girişiminden 18 ay sonra seçilerek yönetime gelen İspanyol Sosyalist İşçi Partisi (PSOE) yeni bir darbe girişiminden korktuğu için GAL (Anti-Terörist Kurtuluş Hareketi) adlı bir kontrgerilla yapılanmasına göz yumduğu iddia edilmektedir (Sullivan, 1999:34-37).

1983-1987 yılları arasında ETA'ya karşı aktif mücadele içinde olan GAL'in eylemleri, ETA'nın sivilleri de hedef alan daha sert eylemler yapmasına neden olmuş ve bu tarz saldırılar 1980'lerin sonlarına kadar devam etmiştir. Bu süreçteki eylemlerden en dikkat çekicisi 1987'de Barselona'da bir süpermarkette patlatılan bomba olmuştur (Vatandaş, 1997; ETA,2008). Bu eylemde 21 sivil hayatını kaybetmiştir. GAL'in ortadan kalkması ile beraber ETA'nın eylem sayısında da azalma görülmeye başlamış ve bu durum 1990'lar boyunca devam etmiştir (Bollag, 2001:23-27).

İspanya'nın ilk sosyalist iktidarı PSOE ülkeyi yönetme görevini 1982'den 1996'ya kadar sürdürmüştür. Bu süreç içinde PSOE polisiye tedbirlerin ekonomik tedbirler ile eş zamanlı uygulanmasını öngören "*Zen Planı*"nı ve ETA'ya karşı HB hariç tüm siyasi partilerle işbirliğini öngören "*Ajura Enea Paktı*"nı devreye sokmuştur. GAL davası zaten yolsuzluklarla başı dertte olan PSOE hükümetini iktidardan etmiş ve 1995 seçimleri ile beraber Aznar'ın Halk Partisi (PP) 2004'e kadar ülkede iktidarı elinde tutan güç olmuştur. PSOE'nin aksine Aznar hükümeti terör örgütü ile diyaloga karşı olmuştur. Aznar hükümetinin ETA ile mücadele adına uygulamaya koyduğu belli başlı iki plandan bahsedilebilir; polisiye önlemlerin artırılması ve örgütün legal uzantılarının kapatılmaya çalışılması. General Franco'dan miras PP'nin bu uygulamalarına karşılık ETA terör örgütü de boş durmamış hedefleri arasına PP'nin yöneticilerini de dâhil etmiştir. 1997 yılı ile beraber çok sayıda belediye meclisi üyesine yönelik eylemleri ile yeniden kendini gösteren ETA, PP üyesi ve Ermua Belediye Meclisi üyelerinden Migual Angel Blanco Garrido'ya Temmuz ayında yaptığı suikast sonrasında Bask bölgesi dâhil olmak üzere protestolarla karşılaşmıştır (Vatandaş, 1997; Sullivan, 1999:34-37; Bollag, 2001:23-27).

Milyonlarca kişinin tüm İspanya genelinde yoğun protesto eylemleri düzenlediği ve Bask bölgesi dâhil toplumun tüm kesimlerinden yoğun katılımın olduğu bu sessiz yürüyüşe "*Ermua Ruhü*" adı verilmiştir (Özçer, 2006). Bu hangi siyasi fikre, ırka, dine veya gruba dâhil olursa olsun teröre karşı tüm İspanya'nın

birleşmesi anlamına gelmekteydi. Bu protestolar aynı zamanda ETA'ya karşı düzenlenen en çaplı ve katılımı yüksek eylemleriydi. Blanco Garrido'nun öldürülmesi eyleminden sonra düzenlenen protestolarla birlikte ETA kendi tabanı olarak gördüğü milliyetçi Basklılar tarafından da yalnız bırakılmıştır. Öyle ki 1998'de HB dahi bir süreliğine Euskal Herritarrok (EH, Bask vatandaşları) olarak ismini değiştirmek durumunda kalmıştır. Bu protestolar ve taban kaybından sonra Bask milliyetçileri siyasi çözüm için Lizarra bildirisini yayımladılar. Aslında hiçbir zaman Bask Ülkesinin çoğunluk desteğini elde edememiş olan ETA, uluslararası alanda da İngiltere'nin Kuzey İrlanda bölgesinde faaliyet gösteren İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA)' nun da ateşkes ilan etmesiyle 16 Ekim 1998'de ilk kez ateşkes ilan etmiştir (Vatandaş, 1997; Sullivan, 1999:34-37; Cronin, Aden, Frost ve Jones, 2004).

Bu ateşkesin ardındaki diğer bir neden de aynı dönemde Bask Ülkesinde faaliyet gösteren muhafazakar Halk Partisi (PP) ve milliyetçi PNV gibi büyük partilerin bağımsızlık tonu içeren bir deklarasyon yayınlanması ve bunu referanduma götürme kararı almalarıdır. Ancak ilan edilen ateşkesin ömrü uzun olmamış ve ateşkes, Aralık 1999'da ETA tarafından yaklaşık 30 kişinin hayatını kaybettiği bombalama eylemleriyle sona erdirilmiştir (ETA, 2008).

ETA'nın ateşkes ilan etmesi ile İspanyol hükümeti ETA ile Zürih'te görüşmüştür. Her ne kadar görüşmelerden bir sonuç çıkmamış olsa da hükümet, Bask bölgesi ve bu çerçevede ETA terör örgütü sorununu çözmeye yönelik birçok radikal adım atmış ve bu adımlar devletin alan kazanmasını sağlarken örgütün alan kaybetmesine neden olmuştur. Bu radikal kararlar arasında en göze çarpanları Bask bölgesinden ordunun tamamen çekilmesi ve 500 civarında ETA mahkûmunun Bask'a nakli gösterilebilir. Ateşkes süreci içinde daha fazla taban kaybının önüne geçmek isteyen örgüt ateşli milliyetçi gençlere şehirlerde küçük çaplı eylemler yapmaları yönünde talimat vermiştir ki "*Kale Borroka*" eylemleri adı verilen bu kitlesel şiddet eylemleri, hem örgütü ayakta tutmuş hem de yeniden taban kazanmasını sağlamıştır (ETA, 2008).

ETA ateşkeste geçen süre içerisinde oyunu kurallarına göre oynamayı öğrenmiş ve sonunda legal alana daha fazla ağırlık vermeye başlamıştır (Grove, 2000). Tabii bu süre içinde İspanyol hükümeti de boş durmamış ve Fransa ile anlaşarak 1999'dan itibaren örgüte karşı ortak operasyon yapma konusunda karar birliğine varmışlardır (Vatandaş, 1997). Örgüt 2000 yılı öncesine kıyasla eylem sayısını %50 arttırmış ve ETA'nın siyasal kanadını teşkil eden HB (veya o dönemdeki adıyla EH) partisi üyeleri aynı yıl Bask parlamentosunu terk etmişlerdir. Bunun sonucunda da Bask bölgesinde PNV hükümeti olarak kalmıştır. İkinci PSOE iktidarında hükümeti kuran Zapetero, Aznar hükümetlerinin aksine ETA ile mücadele de daha ılımlı ve görüşmeye açık bir politika izlemiştir. Zapetero'nun uygulamaya koyduğu ılımlı yaklaşım, ABD'nin terörle mücadele adına uygulamaya koyduğu sert, güçlü ve inisiyatifsiz yaklaşımın tersi bir yaklaşım olan, "*Medeniyetler İttifakı*" projesinde de kendisini göstermiştir. Bu bağlamda Zapetero ilk olarak Katalanların azınlık değil ayrı bir ulus olduğunu kabul etmiş ve özerklik statülerini bu hali ile yenilemiştir. Bu kabullenme PP tarafından İspanya bölünüyor olarak algılanmış ve PSOE hükümeti sert bir şekilde eleştirilmiştir. Fakat bu gelişme aynı zamanda Kasım 2005'de ETA'nın yeniden silahı bırakmasına ve 22 Mart 2006'da süresiz ateşkes ilan etmesine neden olmuştur. Ancak ETA, 30 Aralık 2006'da Madrid'te bulunan uluslararası Barajas Havaalanına yönelik, iki kişinin ölümü ile sonuçlanan saldırı ile tekrar gün yüzüne çıkmış ve 6 Haziran 2007'de ise ateşkesin sona erdiğini duyurmuştur (ETA, 2008).

ETA ateşkes ilan edilen bu dönemde, Bask iş adamlarına, "devrim vergisi" adı altında toplanan parayı ödemeleri konusunda tehditkâr mektuplar göndermeye devam etmiştir. Aynı zamanda Fransa'da en az 30 araba hırsızlığı ETA terör örgütü ile ilişkilendirilmiştir. Ateşkesin bozulduğu Haziran 2007'den sonra örgütün adı, bomba yüklü araçla eylem düzenlemekle anılmaya başlanmıştır. Örgüt, çok zayıflamasına rağmen halen İspanya devletini hedef alan saldırılarına devam edeceğini açıklamaktadır (ETA, 2008). Eylemlerinde siviller, askerler, politikacılar ve işadamlarını hedeflemesi örgütün "*her yerde herkesi vurabilecek güçte olduğunu*" gösterme çabası olarak değerlendirilebilir. Kuruluşundan bu yana geçen 50 yıllık

süre içerisinde bombalamalar, silahlı saldırılar, adam kaçırmalar, suikastlarla anılan ve 800'den fazla kişinin ölümünden sorumlu tutulan ETA'nın 2001 yılından itibaren gerçekleştirmiş olduğu ve ölümlerle sonuçlanan eylemler ile 2003'ten itibaren yaptığı eylem sayısında ciddi azalma görülmüştür (Cronin, Aden, Frost ve Jones, 2004, Moore, 2005:12-15).

ETA kuruluşunda orta sınıf genç entellektüellerin liderliğini yaptığı köylü ve işçi kökenli genç militanlar ile ortaya çıkmıştır (Weaver, 2002). Adını ciddi anlamda duyurana kadar kilise örgütün eleman kaynağı olmuştur. Örgüte ilk katılanlar genellikle Bask milliyetçiliğini savunan ailelerden gelmiş ve eğitim seviyeleri çok düşük veya hiç eğitimi olmayan kişilerden oluşmuştur. Zamanla bu durum değişmiş ve örgüt, bölge halkına daha fazla hitab eder duruma gelmiştir. Bu durum zamanla örgüt üyelerinin neo-faşist motivasyonla hareket ettiklerini göstermektedir. Örgüt elemanlarının %60'ı, 20 yaş altı bekar erkeklerden oluşmaktadır. Bu durum örgütün ilk kuruluşunda daha farklıydı; 20 yaş altı elemanlar o zamanlarda militanların %90'ından fazlasını teşkil etmekteydi. Bu durum örgüt üyelerinin zamanla yaş ortalamalarının arttığını ortaya koymaktadır. ETA'nın eleman kazanmak için kullandığı yöntemler de zaman içinde değişikliğe uğramıştır. Başta kiliseleri kullanan örgüt, sonrasında sportif ve kültürel aktiviteleri eleman kazanma yöntemi olarak kullanmıştır. Kazanılan elemanlar militan olarak eylemlere başlamadan önce ortalama üç yıl boyunca bilinçlendirme ve eğitim evresinden geçmektedir. Bu süre zarfında elemanların hayatlarını idame etmeleri ve deşifre olmalarının önlenmesi amacıyla tam zamanlı olmayan gündelik işlerde çalışmalarını örgüt tarafından kabul gören bir yöntemdir (Alexieva, 2006:53-65).

Kasım 2002'ye kadar komando tabir edilen kişilerden oluşan hiyerarşik yapıya sahip eylem timlerinden oluşan örgüt yapılanması, polis operasyonlarının etkisinden daha az zarar görmek amacı ile bu tarihten itibaren yenilenerek daha serbest hareket eden ve eylem için üst liderlerin iznine ihtiyaç duymayan daha küçük bağımsız gruplar şeklinde organize olmuş hücre tipi yapılanmalar şeklini almıştır. Buna rağmen örgütün 2005-2008 yılları arasında yakalanan eleman sayısı 200'ü

geçmiştir. Bu yakalamalar sadece İspanya'da olmamış Fransa, Kanada ve hatta İngiltere'de dahi gerçekleşmiştir (ETA, 2008).

ETA, geçmişte örgüt üyelerini Küba, Libya, Lübnan, Nikaragua, ve Yemen gibi ülkelere eğitime göndermiştir (Cronin, Aden, Frost ve Jones, 2004). Bu eğitimlerden bazılarının Lübnan'ın Bekaa vadisinde İran devrim muhafızlarınca verildiği iddia edilmiştir. Geçmiş tecrübeler göstermektedir ki ETA, ("kale borroka" eylemleri ile kendini gösteren) radikal gençliği sayesinde çok çabuk toparlanabilen bir örgüttür. Fakat bu şekilde kazanılan elemanlar genelde örgüt eğitiminden, birlikte hareket fikrinden ve bir teröristte olması gereken temel becerilerden yoksun kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır (ETA, 2008).

Örgütün başlıca finans kaynakları adam kaçırmaya dayalı fidyeler, banka soygunları, uyuşturucu ticareti, kaçakçılık ve devrim vergisi adı altında toplanan haraçlardan oluşmaktadır (Cronin, Aden, Frost ve Jones, 2004; Terrorism Database, 2008). Örgüt şimdiye kadar kaçırdığı kişinin zenginliğine göre fidye olarak 1-3 milyon ABD Doları talep etmiştir (ETA, 2008). Örgütün 100'ün üzerinde kaçırma eylemine imza attığı ve birçoğundan fidye aldığı düşünülürse rehine alma eylemlerinin örgüt için ne kadar önemli bir finans kaynağı olduğu daha iyi anlaşılabilir. ETA'nın finansman olarak en iyi olduğu 1990'larda, sadece haraçlardan toplanan paranın 20 milyon ABD Doları civarı olduğu iddia edilmiştir. Bir raporda, ETA'nın yıllık gelirinin 10 milyon ABD Doları olduğu belirtilmektedir. Aynı rapora göre ETA sadece Bask bölgesindeki zenginlerden değil Latin Amerika ve Meksika'da bulunan Basklar'dan da bu ülkelerdeki üyeleri aracılığıyla "*devrim vergisi*" adı altında para toplamıştır. Terör örgütü, topladığı bu paraları eleman temini ve eğitiminin yanında eylemler için silah ve malzeme temininde de kullanılmaktadır (Bragg, 2002:4-53). ETA terör örgütünün başka ülkelerdeki terör örgütleriyle de bağlantılı olduğu bilinmektedir. Özellikle de ETA-IRA bağlantısı ön plana çıkmaktadır (Cronin, Aden, Frost ve Jones, 2004). Bu bağlantı düşünüldüğünde ETA'nın çoğu zaman IRA'nın eylem ve söylemlerini takip etme

nedeni daha iyi anlaşılmaktadır. ETA'nın Kolombiya'da faaliyet gösteren FARC ile irtibatlı olduğu yönünde de iddialar bulunmaktadır (Nagle, 2005:5-87).

Terör uzmanlarına göre, 2003 başlarında Kolombiya'nın Bogota şehrinde gerçekleştirilen gece kulübü bombalamasının arkasında ETA'nın olduğu söylenmektedir (Johnson, 2003). İspanyol hükümeti aynı zamanda ETA ile El-Kaide arasında da bir ilişki olabileceğini ve bunun araştırıldığını iddia etmektedir. Onlara göre İspanya'da eylem yapmayı planlayan örgütlere ETA'nın patlayıcı sattığına dair bilgiler mevcuttur (ETA, 2008). Bu bilgi Mart 2004'te 200 kişinin ölümü ile sonuçlanan Madrid bombalamalarını gerçekleştirdiği düşünülen El-Kaide üyesi 6 Faslı'nın ETA ile ilişkilendirilmesine kadar uzanmaktadır. ETA'nın siyasi kolu Herri Batasuna (HB, Halkın Birliği Partisi) Nisan 1978'de kurulmuş sosyalist milliyetçi bir partidir. Aynı zamanda Euskal Heeritarrok (EH, 1998-2001 arası) ve Batasuna (2002'den itibaren) olarak da bilinir. Parti 1979'da ilk kez girdiği genel seçimlerde Bask Ülkesi oylarının %13'ünü (170.000 oy) almıştır. Partinin aldığı en iyi oy oranı %18,3 ile 1990'da elde edilmiş, en kötü oran ise 2001 yılında almış olduğu %10,1'lik sonuçtur (Bal ve Özeren, 2014:327).

26 Ağustos 2002'de Batasuna'nın siyasi faaliyetleri, ETA ile arasındaki irtibat hakkında yürütülen soruşturma süresince 3 yıllığına yasaklanmıştır (Vatandaş, 1997). Eylül 2002'de de mahkeme kararı ile ülke genelinde HB'nin ofisleri kapatılmaya başlanmıştır (ETA, 2008). Sonunda 2003 yılında yapılan seçimlerde Batusuna İspanya'da yasaklı parti durumuna düşmüştür (Moore, 2005:12-15). Bu yasak aynı zamanda Batusuna'nın yayın organı "*Egin*" ve destek verdiği düşünülen "*Egunkaria*" gazetelerini de kapsamaktadır. İspanyolların girişimlerin neticesinde Avrupa Birliği'nin terörist kişi ve kuruluşlar listesinde yerini alan HB, Fransa'da legal olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir. HB'nin kapatılmasını protesto etmek amacıyla parti taraftarları Mayıs 2003 seçimlerinde boş oy kullanmışlardır. 2003 yılında yapılan seçimde Bask bölgesinde kullanılan boş oylar, bölgedeki genel oyların %10'unu teşkil etmektedir. HB, 2004'deki Avrupa Parlamentosu seçimlerinde Herritarren Zerenda (HZ, Halkın Listesi) adı altında bir liste ile İspanya

ve Fransa’da seçimlere girmeyi denemiş; ancak liste İspanya seçim kurulu tarafından Batusuna’nın devamı olarak görüldüğünden reddedilmiştir. Böylelikle tekrar boş oy atmayı yeğleyen ETA taraftarları o seçimlerde Bask ve Navarra’dan %12 oy almayı başarmışlardır. Bu bölgelerdeki boş oy miktarının bir önceki seçimlerde %1 civarında olduğu göz önüne alınırsa ETA’nın aldığı oy miktarı daha net olarak anlaşılacaktır. 2005 yılında Bask bölgesinde yapılan seçimlerde Batusuna’nın desteklediği aday listesi tekrar illegal olarak değerlendirilmiştir. Sonrasında bu liste yeni bir politik grup Aukera Gurtiak (AG, tüm opsiyonlar) adı altında tekrar gündeme getirilmiştir. Ancak bu da ETA taraftarları için çözüm olmamıştır. Çünkü AG de Batusuna’nın devamı olarak değerlendirilmiş ve seçimlerde liste dışı bırakılmıştır. Bu atağı da boşa çıkan HB, 17 Nisan 2005’de yapılan seçimlerde taraftarlarından Euskal Herrietako Alderdi Komunista’yı (EHAK, Bask Halkının Komünist Partisi) desteklemelerini istemiş ve seçimlerde %12,5 (150.000) oy alan EHAK, Bask Parlamentosuna biri kadın 9 üye sokmayı başarmıştır (Bal ve Özeren, 2014: 328).

III. BÖLÜM

TERÖRLE MÜCADELE FAALİYETLERİ

Bu bölümde, ikinci bölümde işlemiş olduğum terör örgütlerine karşı örgütlerin faaliyet gösterdiği Japonya, İngiltere ve İspanya devletlerinin yapmış oldukları faaliyetler incelenecektir.

3.1. Japonya'nın Terörle Mücadele Faaliyetleri

Japonya'daki terörle mücadele yapılanmasını anlamak için Japonya'nın Türkiye, İspanya veya İngiltere gibi ülkelerin maruz kaldığı sayı ve nitelikte terör saldırılarına maruz kalmadığını göz önünde tutmak gerekir. Ayrıca, Japonya'nın kendine özgü barışçıl yöntemler ve anlaşma üzerine bina edilmiş dış politika ve suça yaklaşımının da istihbarat ve terörle mücadele birimlerinin nisbeten esnek yapılmasına etki eden önemli faktörler olduğu bilinmelidir (Bal ve Özeren, 2014:142).

Japonya'da terörle mücadeleden sorumlu kurumlar; Başbakan'a doğrudan bağlı Naicho (İstihbarat ve Araştırma Ofisi), Savunma Bakanlığı'na bağlı Askeri İstihbarat (Defense Intelligence Headquarters), Adalet Bakanlığı'na bağlı Toplum Güvenliği İstihbarat Teşkilatı (Public Security Intelligence Agency), Ulusal Kamu Güvenliği Komisyonuna bağlı Japon Ulusal Polisinden (Japan National Police) oluşmaktadır. Bu birimler görev alanlarına giren konularda istihbarat toplama ve güvenliği sağlamaktan sorumludurlar. Ancak ülkede ulusal düzeyde terörle mücadeleden sorumlu başat kurum Ulusal Polis Teşkilatı bünyesinde yer alan Toplum Güvenliği Bürosu'dur. Ayrıca Ulusal Polis Teşkilatı bünyesinde özellikle Japon Kızıl Ordusunun uçak kaçırma eylemlerine müdahaleyi daha etkili hale getirmek amacıyla 1977 yılında Özel Müdahale Timi (Special Assault Team, SAT) ve Özel Güvenlik Timi (Special Security Team, SST) kurulmuştur (Bal ve Özeren, 2014:142).

Soruşturma Bürosu'nun (FBI) muadili Toplum Güvenliği İstihbarat Teşkilatı bulunmakta ise de istihbarat toplama, fiziki ve teknik takiplerden birinci derecede yine Ulusal Polis Teşkilatı sorumludur. Tarihi gelişim süreci içerisinde Japonya, istihbarat toplama konusunda birimler arası eşgüdüm eksikliğini tespit ederek 1986 yılında, Başbakanlık, Savunma Bakanlığı, Ulusal Polis Teşkilatı, Toplum Teşkilatı ve Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin bulunduğu kurumlar arası bir istihbarat paylaşım birimi kurmuştur; ancak, bu kurum hedeflenen başarılı istihbarat paylaşımını sağlayamamıştır (Miyaoka, 1998:23-52). 1989 yılında Ulusal Polis Teşkilatı için bütçeden 5.6 milyar yen ayrılarak bu kurum içinde Uluslararası Terörizmle Mücadele adıyla yeni bir birim kurulmuştur. Bu birim, uluslararası faaliyet gösteren terör örgütleri hakkında bilgi toplama, değerlendirme ve diğer polis teşkilatları ile ortak çalışmalar yapmakla görevlendirilmiştir. Japonya'da istihbarat ve terörle mücadele konusunda birçok sorumlu birim bulunsada, en önemli birim Ulusal Polis Teşkilatı'dır (Bal ve Özeren, 2014:143). Japonya'nın terörle mücadele faaliyetleri 11 Eylül saldırıları öncesi ve sonrası şeklinde iki başlık altında incelenecektir.

3.1.1. 11 Eylül Öncesi Terörle Mücadele Faaliyetleri

Japon hükümeti, İkinci Dünya savaşı sırasında uyguladığı stratejinin bedelini, iki şehrinin atom bombası saldırısına uğramasıyla ödemiştir. Japon halkı bu bedeli ödemelerinden, imparator ve yöneticileri, özellikle de askerleri sorumlu tutmuştur (Walker, 2006). ABD güdümünde hazırlanarak 1947 yılında yürürlüğe giren Japon Anayasası, temel hak ve özgürlükleri (dernek ve sendika kurma hakkı, basın, ifade ve inanç özgürlüğü vb.) bütünüyle koruma altına almıştır. O kadar ki "*devletin meşruiyeti imparatora değil halka dayanır*" ifadesine anayasada yer verilerek imparatorun yetkileri tamamen sembolik hale getirilmiştir (Itabashi, Ogawara ve Leheny, 2002:337-373). Bu paralelde de Japon toplumunda kişi hak ve özgürlükleri konusunda üst seviyede bir hassasiyet oluşmuştur. Bu yüzden kamuoyunda güvenlik gerekçelerine dayansa da devletin, bireylerin özel hayatlarına müdahalesine karşı tepkisel bir yaklaşım mevcuttur. Bu yaklaşım, devletin istihbarat toplama, teröristle mücadelede güç kullanımı ve uluslararası alanda askeri operasyon konularında da

geçerlidir (Katzenstein, 2002:427-436). Diğer taraftan, Japon Anayasası'nın 9. maddesinde "*Japonya başka bir devlete karşı savaş ilan edemez*" hükmü yer almaktadır. Bu durum, Japonya'nın dış politikasını ve dolayısıyla terörle mücadele politikalarını derinden etkilemektedir. Bundan dolayıdır ki Japonya, terörle mücadelede olan uzlaşıcı ve cezalandırıcı politikalarından birincisini seçme durumunda kalmıştır (Miyaoaka, 1998:23-52).

1990'lara kadar Japonya'nın terör örgütlerine karşı politikası gayet nettir; "*teröristlerin istediğini vermek*". 1970 senesinden itibaren faaliyete başlayan JKO genelde uçak kaçırma ve rehin alma eylemleri gerçekleştirmiştir. JKO'nun talepleri bazen fidye, bazen tutuklu bulunan arkadaşlarının serbest bırakılması şeklinde olmuş ve her defasında Japon hükümeti teröristlerin isteklerine olumlu cevap vermiştir. Çünkü rehinelere hayatı Japon hükümeti için birincil öneme sahiptir. Başbakan Takeo Fukuda'nın "*bir kişinin hayatı dünyadan bile ağırdır*" sözü bu politikanın bir parolası olmuştur. Japon halkının da görüşü aynı yöndedir. JKO'nun aktif olduğu dönemlerde yapılan bir ankete göre halkın % 62'si hükümetin uzlaşmacı terörle mücadele politikasını desteklediğini ifade ederken, sadece %23'ü teröristlere ne pahasına olursa olsun taviz verilmemesinden yana olduklarını ifade etmiştir (Itabashi, Ogawara ve Leheny, 2002:337-373).

1978'de yapılan Bonn zirvesine katılan ülkeler, teröristlere ne pahasına olursa olsun taviz verilmemesi konusunu deklare etmişlerdir. Japonya kağıt üzerinde bu bildiriye imza atmışsa da hem uygulamada hem de yapılanmada çok yüzeysel değişiklikler yapmıştır. Yapılan değişiklikler, Japon Ulusal Polisi bünyesinde kurulan Özel Müdahale Timi ve Özel Güvenlik Timi ile 1987'de Ceza Kanunu'nda yapılan ve Japonya dışında uçak kaçırma olayı gibi eylemlere katılan teröristleri tutuklama yetkisi veren kanun değişikliğinden ibarettir. Ülkede azınlıkta kalan bir grup ise ısrarla Japonya'nın daha aktif bir terör politikası izlemesi gerektiğini savunmaktadır. 1996'da Lima'da (Peru) Japon Büyükelçisinin kendi konutunda rehin alınması olayından sonra görüşlerini dile getiren Başbakan Ryutaro Hashimoto'ya göre; Japon Ulusal Polisi bünyesinde kurulan Özel Müdahale Timi diğer ülkelerle

birlikte eğitim görmeli ve ortak çalışmalar yapmalıdır. Meclis Genel Sekreteri Seiroku Kajiyama daha da ileri giderek, ilgili ülkelerin izni dahilinde Savunma Kuvvetleri'nin (SDF) Japonya sınırları dışında operasyon yapabilmesine imkan sağlayacak bir yasal değişikliğe ihtiyaç olduğunu belirtmiştir (Miyaoaka,1998:23-52). Ancak, bu tekliflerin hiçbirisi o dönemde parlamentoda kabul görmemiştir. Japon hükümeti, kanlı eylemlerine rağmen Japon Kızıl Ordusu terör örgütüne karşı uzlaşmacı bir politika izlemiştir. Katzenstein ve Tsujinaka'ya (1991) göre bu uzun soluklu, sabırlı ve uzlaştırıcı politika sayesinde JKO eylemlerine son vermiştir.

Aum saldırılarının bu ezberi çok da bozmadığı gözlenmektedir. Aum, Tokyo metrosuna saldırıda bulunmuş, örgütle ilgili soruşturmayı yürüten polis şefini ağır şekilde yaralamış ve Tokyo valisine de bombalı bir paket göndermiştir. Japon Ulusal Polisinin örgütle mücadelede etkili olamayışı toplumda terör saldırıları karşısında hükümetin bir şeyler yapması gerektiği yönündeki beklentiyi arttırmıştır. Ancak yine de bu beklenti sert bir karşılık verme yerine yine uzlaşma yoluyla sorunun çözümü şeklinde karşılık bulmuştur. Zira hükümetin parlamentoya teknik takip ve dinlemeyi kolaylaştırıcı iki kanun teklifi sunmasına rağmen parlamentodaki karşıt görüşler ağırlık kazanınca bu teklifler geri çekilmiştir (Itabashi, Ogawara ve Leheny, 2002:337-373)

Hâlbuki neredeyse tüm dünyada terör olayları, yönetimleri sert ve radikal tedbirler almaya yönlendirir. Hükümetler sembolik politik hamlelerle ortaya çıkan terör hadiseleri karşısında bilimsel verilere dayalı, üzerinde iyi düşünülmüş politikalar ortaya koyamaları bile "*bir şeyler yapılıyor*" mesajını vermek için halkın nabzını tutacak, halktaki "*hesabının sorulması*" duygularını tatmin edecek sert ve çoğu zaman temel hak ve özgürlüklerden ödün verilmesini gerektiren tedbirler alabilmektedirler. Japonya örneğinde ise hükümetin bu önerisinin parlamentoda hem komünist parti hem de liberal parti tarafından ilk iki girişimde de kabul görmediği, özel hayatın gizliliğinin hassasiyetle korunmaya çalışıldığı görülmektedir. Japon halkı ve parlamentosu, özgürlükleri kısıtlamayan sadece Aum'a yönelik adrese teslim bir kanunun çıkartılmasına razı olmuşlardır. Bu kanun (Gelişigüzel Cinayet İşleyen

Örgütlerin Kontrol Altına Alınması Hakkında Kanun) Aum elemanlarının üç sene gibi sınırlı bir süreyle takip edilmesine imkan sağlamış, bu üç sene sonunda güvenlik güçlerine tekrar bir üç senelik teknik ve fiziki takip izni verilmiştir (Bal ve Özeren, 2014:146-147). Szymkovviak ve Steinhoff (1995), Aum'un diğer sağ örgütlerden çok farklı bir ideolojiye sahip olmasına rağmen Japon hükümetinden sert bir müdahale görmediğini iddia etmektedirler. O kadar ki Japon mahkemeleri, Aum'un terörist eylemlerini, terör eylemi olarak değil kişisel saldırı ve cinayetler olarak yargılamıştır.

Aum saldırılarından sonra terörle mücadele politikalarına ilişkin yapılan kamuoyu yoklaması parlamentonun görüşleriyle halkın görüşlerinin paralel olduğunu göstermektedir. Hükümetin uzlaşmacı terörle mücadele politikasını destekleyen % 62'lik kesim acımasız saldırılara rağmen %55'in altına inmemiştir (Itabashi, Ogawara ve Leheny, 2002:337-373). Bunun nedenlerinden birisinin II. Dünya savaşı sendromu olduğunu , ikincisi ise; Japon kültürü ve değerleridir. McCargo'ya (2004) göre Japon kültürü her ne kadar karmaşık da üç temel esas üzerine oturmaktadır: Kolektivizm, Uzlaşma ve Hiyerarşi. Bireyden çok aile ve toplumun değerlerinin ön planda olması, yıllarca sürecektir terör politikaları üzerine tartışmaktansa yumuşak bir tutum izleyerek problemleri çözmeye çalışma kültürü ve toplumda hatırı sayılır kişilerin görüş ve düşüncelerinin ağır basması Japon terörle mücadele politikalarının şahin değil güvercin politikası olmasının sebeplerinden biri olarak gösterilmektedir. Miyaoka (1998:23-52), Japonya'nın neden güvercin politikası yürüttüğüne dair üç neden daha öne sürmektedir. Birincisi, şiddet şiddeti doğuracağı için sert terörle mücadele politikalarının şiddeti devamlı zirvede tutacak bir kısır döngüye sebep olacağı; ikincisi, bastırmacı sert politikaların birçok masum insanın hayatına mal olma riski; üçüncüsü ise teröristlerin, vatandaşların ve askeri personelin insan hakları ihlallerine maruz kalma riskinin daha fazla olmasıdır.

Aum'un 1994'teki Tokyo saldırılarına kadar terör örgütleri Japon istihbarat ve terörle mücadele birimlerinin zayıflığı ve iyi teşkilatlanamamasından yararlanarak faaliyetlerini sürdürmüşlerdir (Pangi, 2002:421-448). Aum saldırıları Japon istihbarat ve terörle mücadele birimlerinin eksikliklerini ortaya koymuş olsa da bu birimlerin

içinde yapılan cılız yapısal değişikliklerin Japon terörle mücadele stratejilerini temelden değiştirmiş olduğunu göstermez. Japon hükümeti asıl meyvelerini alacağı değişiklikleri polis teşkilatı içerisinde delilden sanığa gitme, kimyasal ve biyolojik saldırılara karşı koyma ve bu saldırılar sonrası yapılacak soruşturmaları geliştirme yönünde yapmıştır. Japon polisi veri toplama ve analiz için Özel Organize Suçlar Grubunun yanında, sosyal dinamikleri, grup ve kişi psikolojisini anlamak ve analiz etmek için bir araştırma merkezi de kurmuştur. Denilebilir ki, terörist saldırılara maruz kalmasına ve terör politikalarının çok eleştirilmesine rağmen Japonya hukuki ve yapısal değişikliklerde yumuşak ve güvercin politikalardan vazgeçmemiştir. Terörle mücadelede polisiye politikadaki değişiklikleri halkla beraber hareket etme çizgisinde ve suçla mücadelede bilimsel yöntemleri kullanmayı güçlendirerek yapmıştır (Bal ve Özeren, 2014:148).

Japonya, II. Dünya savaşından sonra dış politikada sürekli ABD güdümünde politikalar izlemek durumunda kalmıştır (Miyaoka, 1998; Ryu, 2005). Sözkonusu güvenlik olduğunda da ABD, Japonya'yı finansal ve lojistik destek birimi olarak görmüştür. Körfez krizi esnasında Birleşmiş Milletler Barış Gücü'ne 13 milyar ABD Doları yardım etmiş olmasına rağmen Japonya, yabancı devletlerin, *"terörle mücadele konusunda çok az şey yapıyor"* eleştirisinden kurtulamamıştır. Japonya, BM barış misyonlarına sıcak çatışmaya girmemek şartıyla artan bir destek sağlamanın yanında, Uzak Doğu ülkeleriyle de işbirliğini arttırmıştır. 1997 ve 1999'da Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği'ne (Association of Southeast Asian Nations, ASEAN) üye ülkelerle terörizme karşı ortak mücadele için toplantılar yapmış ve terörle mücadelede de işbirliği konusunda anlaşmalar imzalamıştır. G7 ve G8 zirvelerinde terörizme taviz verilmemesine ilişkin deklarasyonlara imza atmış olmasına rağmen Japonya, terörle mücadele rotasını pasif mücadele yaklaşımından terör örgütleriyle tavizsiz mücadeleye çevirmemiştir. Peru'da yaşanan Japon elçiliğinin basılarak fidye istenmesi olayında, Peru güvenlik güçleri müdahale etmemiş olsaydı, Japon hükümetinin teröristlerle fidye konusunda anlaşma yapacağı iddia edilmektedir (Itabashi, Ogawara ve Leheny, 2002:337-373). Yine 1999'da kaçırılan dört Japon jeolog için Japon hükümeti, Özbekistan İslami Hareket

Örgütüne fidye vermiştir. G7 ülkeleri Japonya'nın bu yumuşak ve teröristleri cesaretlendirdiğini düşündükleri terörle mücadele politikasına veryansın etmişlerdir. Ülke içinde vatandaşlarının terörle mücadelede yumuşak güç kullanma politikaları izlenmesi yönündeki baskısı, uluslararası arenada ise terör politikalarının yeteri kadar sertlik yanlısı olmadığı yönündeki suçlamalar Japon hükümetlerini hep zor durumda bırakmıştır (Bal ve Özeren, 2014:149).

3.1.2. 11 Eylül Sonrası Terörle Mücadele Faaliyetleri

11 Eylül saldırıları tüm dünyada olduğu gibi Japonya'da da terörizmin algılanış biçiminde köklü değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Japonya için bu değişiklikler büyük oranda dış politika hamlesi olarak değerlendirilebilir. Japonya, 11 Eylül sonrası terörle mücadele açısından diğer devletlerden gelen baskıları azaltabilecek manevralarla süslemiştir. Bu kapsamda, uluslararası antlaşmalar imzalamış, terörle mücadele konusunda bölge ülkeleriyle ortak toplantı ve konferanslar düzenlemiş, güvenlik güçleri, gümrük görevlileri ve mali uzmanlara eğitimler vermiş, terörle mücadelede yetersiz kalan özellikle Orta Doğu ülkelerine mali ve teknik destek sağlamıştır (Japonya Dışişleri Bakanlığı, 2007).

Bu alanda atılan en radikal adım ise Japon parlamentosunun 29 Ekim 2001'de jet hızıyla çıkardığı "*Terörizme Karşı Koymada Özel Uygulamalar Kanunu*" dur. Bu kanun çerçevesinde, Savunma Kuvvetleri'ne (SDF) meşru müdafaa durumunda silah kullanma yetkisi verilmiş ve Savunma Kuvvetleri'nin koruması altında bulunan yabancıların da savunulması için silahlı müdahale yetkisi tanınmıştır. Ayrıca, Savunma Kuvvetleri'ne, II. Dünya savaşından bu yana ilk kez Japonya sınırları dışında teknik takip ve istihbarat toplama yetkisi de yine bu kanunla verilmiştir (Katzenstein, 2002:427-436).

1990'dan itibaren artan BM barış misyonu görevlerine daha çok katkı sağlayan Japonya, bu katkısını 11 Eylül saldırılarına kadar lojistik ve finansal destekle sınırlandırmıştır. 11 Eylül sonrasında ise Barış Gücü misyonlarına yaptığı

lojistik ve para desteği hissedilir derecede artmıştır. Japonya, ABD tarafından Hint Okyanus'unda başlatılan "*Özgürlüğün Sürekli Kılınması*" operasyonuna acil finansal ve lojistik destek sağlamış ve bu kapsamda tam 12 anlaşma ve protokole imza atmış ve Hint Okyanusuna üç destroyer ile birlikte C-103 ve U-4 uçaklarını göndermiştir (Ryu, 2005:13-20).

Japonya tarafından Afganistan'da ülkenin yeniden imarı için 500 milyon ABD Doları, Pakistan hükümetine ise Talibanla mücadele için teknik desteğin yanında 300 milyon ABD Doları nakdi yardım sağlanmıştır. Yine ABD'nin Afganistan'da bulundurduğu askeri güce destek için hava desteği verilmiştir. Aynı zamanda, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları doğrultusunda, Döviz ve Dış Ticaret Kanunu doğrultusunda terörist örgütlerle ilgisi olduğu düşünülen 400'e yakın kişinin mal varlıkları dondurulmuştur. Havaalanı güvenliği sıkılaştırılmış ve polise 1.000 adet otomatik tüfek dağıtılarak ateşli güç kapasitesi artırılmıştır. Dışişleri Bakanlığı'nda Politika Koordinasyonu Bölümü adında yeni bir birim kurulmuştur. Bu birim 10 personel ve bir başkandan müteşekkil olup terörle mücadeleden sorumlu büyükelçiye yardımcı olmakla görevlidir. Bu birim işlevsel olmasa da ABD başta olmak üzere G8 ülkelerine gönderilen sembolik bir mesaj niteliğinde olduğu söylenebilir. Japonya, bölgesel olarak Bakanlar ve Başbakanlar düzeyinde Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği üyeleriyle dört toplantı yapmış, 2004 yılında "*Sınır Güvenliği için Terörizme Karşı Koymada Ortaklık*" anlaşmasını imzalamıştır. Ayrıca biyolojik ve kimyasal silahlar, göç kontrolü, terörizmin finansmanı, havacılık güvenliği, gümrük kontrolü konusunda yurtdışından birçok kursiyeri ülkesinde ortak eğitime tabi tutmuştur (Ryu, 2005:13-20). Japonya, bölge ülkelerine yüklü miktarda maddi yardım da yapmaktadır. "*Terörizme Karşı Ortak Mücadelede Büyük Yardım*" adlı plan dâhilinde 2006 yılında 62 milyon, 2007'de 65 milyon ABD Doları yardım yapılmıştır (Japonya Dışişleri Bakanlığı, 2007).

Yıllardır yapılan bu eleştiri ve baskıların, son yıllarda etkisini göstermeye başladığı söylenebilir. Japon hükümeti, 2003 yılı Aralık ayında parlamentoya, balistik füze savunma sistemi kurulması için önerge vermiştir. Bu önerge ile birlikte

Anayasanın 9. maddesinde de değişiklik yapılması gündeme gelmiş ancak bu değişiklik gerçekleşmemiştir. Bununla birlikte Japonya'ya karşı yapılacak silahlı saldırılara karşı koymakla ilgili esasları düzenleyen üç tasarı hem hükümet hem muhalefet partilerinin uzlaşması ile kanunlaşmıştır. Ayrıca Japonya'nın, BM Güvenlik Konseyi'nde daimi üyelik için yaptığı lobi faaliyetleri çerçevesinde 2005 yılında Washington'da ABD Dışışleri Bakanı ile yapılan toplantı sonrasında yapılan resmi açıklamada, Tayvan'ın Japonya için bir güvenlik sorunu oluşturduğunu deklare etmesi, Japon güvenlik ve terörle mücadele politikalarının önümüzdeki dönemde daha aktif olacağını sinyalleri olarak algılanmaktadır (Ryu, 2005.13-20).

3.2. İngiltere'nin Terörle Mücadele Faaliyetleri

İngiliz hükümeti, İrlanda problemini İrlandalıların bir sorunu olarak görmekle birlikte Ulster'in güvenliğini sağlama ve bu bölgede herhangi bir iç karışıklığın olmaması için gerekli tedbirleri alma stratejisi ile hareket etmiştir. Dönemin Başbakanı Margaret Thatcher 1985 yılında itibaren Kuzey İrlanda sorununu Ulsterizasyon "*Ulsterization*" politikasına göre çözmeye yönelik olarak İngiliz askeri gücünün sayısını önemli ölçüde azaltırken İrlandalılardan oluşan polis gücünün sayısını ve yetkilerini artırmaya yönelik adımlar atmıştır (White, 2002:196). Bunu yaparken de İngiliz hükümeti, Kuzey İrlanda'daki uygulamalarla ilgili sayısız soruşturma, değerlendirme, analiz ve öz eleştiri yapmış ve bunların neticesinde yanlış uygulamaları terk ederek önemli strateji ve politika değişikliklerine gitmiştir (Bal ve Özeren, 2014:260).

Kuzey İrlanda'da teröristle mücadele çerçevesinde İngiliz hükümeti tarafından uygulamaya konulan stratejilerde 3 temel özellik ön plana çıkmaktadır. Birincisi, askeri güç, sadece polise destek olmak ve polisin gücünü artırmaya yönelik olarak kullanılmaya başlanmıştır. İkincisi Özel Hava Kuvvetleri askeri gücünün sınırlı sayıda operasyonda kullanılmasına karar verilmiştir. 1985 yılından sonra Ulster bölgesinde asker sayısının önemli ölçüde azaltılmıştır. 1994 yılında IRA'nın, üyelerine barış sürecine katılmalarını duyurması ile birlikte bazı IRA üyelerinin bunu

dikkate almayarak süreci sabote etme çabalarına rağmen 1995 yılma gelindiğinde İngiltere ordusu bölgeden önemli sayıda askerini çekmiştir (White, 2002:196).

1998 yılında Belfast Anlaşması ya da yaygın olarak kullanılan diğer adıyla Hayırlı Cuma Anlaşması (*Good Friday Agreement*) uzun ve sıkıntılı bir sürecin sonunda imzalanmıştır. Belfast Anlaşmasından önce 1985 yılında imzalanan *Anglo-Irish* Anlaşmasıyla İrlanda hükümeti tarihinde ilk kez Kuzey İrlanda'nın içişleri ile ilgili söz sahibi olmuştur (Kizenze, 2004).

1993 yılında ise ABD'nin desteği ile Downing Sokağı Deklarasyonu imzalanmış ve IRA terör örgütü ateşkese zorlanmıştır. Yapılan çalışmalar sonunda 1994 yılında IRA ateşkes ilan etmiştir. IRA'nın ateşkes ilanını sadece Downing Sokağı Deklarasyonuna bağlamak yanlış olacaktır. Ateşkesin arkasında Deklarasyon kadar IRA'nın yıllardır destekçisi olan cumhuriyetçi Katolik İrlandalıların savaş ve şiddetten bıkmaları, Protestan Birlikçi Sosyal Demokrat ve İşçi Partisi ile IRA'nın siyasi kanadı durumunda olan Sinn Fein Parti lideri Gerry Adams arasındaki uzun görüşmeler ve Sinn Fein, İrlanda ve İngiliz hükümetleri arasındaki gizli görüşmeler ile özellikle de dönemin ABD Başkanı Bili Clinton'un arabuluculuğu, Deklarasyonun arka planındaki önemli dinamiklerdir (Kizenze, 2004).

IRA'nın ateşkes ilan etmesi üzerine aşırı Birlikçi Protestanlar ya da diğer ifadeyle Sadık (Loyalist) Protestan silahlı gruplar da ateşkes ilan etmiş ve 1995-1996 yılları genel olarak sakin geçmiştir. Ancak IRA içindeki şiddet yanlıları süreci baltalamak için Londra'da bombalı terör eylemi gerçekleştirmiş ve 2 kişi yaşamını yitirmiştir. Yine Protestanlar tarafından geleneksel olarak yapılan Orange Order yürüyüş ve gösterileri Kuzey İrlanda'da esen barış rüzgârlarını tersine çevirememiş, tüm bu olumsuzluklara rağmen barış çabaları devam etmiştir (Bal ve Özeren, 2014:261). 1997 Mayıs ayında Tony Blair'in seçimi kazanması ile birlikte barış sürecine hız verilmiş ve 1997 Temmuz ayında IRA tekrar ateşkes ilan etmiştir. 10 Nisan 1998 tarihinde Belfast Anlaşması İngiltere ve İrlanda tarafından imzalanmış ve Anlaşma metni referanduma sunulmuştur. Referandumda Kuzey İrlanda'nın % 71'i

ve İrlanda'nın da % 94'ü anlaşmanın şartlarına evet demiştir. Kuzey İrlanda'da Protestan partilerden olan Demokratik Birlikçi Partisi anlaşma imzalanmadan önce anlaşmadan çekilmiş ve o günden sonrada bu anlaşmayı tanımamıştır. Anlaşmaya IRA içinden de farklı tepkiler gelmiştir. Nitekim 3 ay sonra IRA'dan kopan ve kendilerini "*Real IRA- Gerçek IRA*" olarak adlandıran bir örgüt tarafından Omagh'da gerçekleştirilen terör saldırısında 29 kişi ölmüştür. Anlaşma birçok maddeden oluşmakla birlikte özünde aşağıdaki maddeleri içermektedir (Agreement, 1998);

1- Kuzey İrlanda'nın İngiltere'nin bir parçası olduğunu tanımakla ve İrlanda'nın, kuzeyle ilgili taleplerinden vazgeçmesi koşulunun kabulüyle birlikte demokratik yollar kullanılmak şartıyla en radikal talepler dahi (Kuzey İrlanda'nın Güney İrlanda ile birleşmesi dâhil) gündeme alarak demokratik yollardan karara bağlanabilecektir.

2- Kuzey İrlanda'da yaşayanlar kendilerini İngiliz, İrlandalı ya da her ikisi olarak tanımlayabileceklerdir. Yine anlaşma ile 3 ayrı boyut belirlenmiş ve Kuzey İrlanda sorununun çözümü bu sayede aşamalara ayrılmıştır. Birinci boyutta Kuzey İrlanda'daki demokratik kurumların kurulması ya da iyileştirilmesi öngörülmüştür. Bunlar güç paylaşımı ve Kuzey İrlanda parlamentosunda temsil konularını ele almaktadır. İkinci boyutta İrlanda ile Kuzey İrlanda arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi amaçlanmış ve Kuzey-Güney Bakanlık Konseyinin kurulması öngörülmüştür. Üçüncü boyutta ise İngiltere ve İrlanda arasındaki ilişkilerin Kuzey İrlanda sorunu çerçevesinde düzenlenmesi amacıyla Anglo-İrlanda Konseyinin kurulması hedeflenmiştir.

3- Anlaşmanın diğer maddelerinde Kuzey İrlanda'da mezhep ayrımcılığının kaldırılması ve özellikle de Katoliklerin sosyo-kültürel ve ekonomik yaşamdaki konumlarını iyileştirmeye yönelik tedbirler ve atılacak adımlar ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Anlaşma doğrultusunda İngiltere hükümeti, Katoliklerin Ulster bölgesinde görev yapan RUC polis teşkilatına karşı güvenini artırmaya yönelik

olarak bazı önemli adımlar atmıştır. Öncelikle RUC içerisinde görev yapan aşırı Protestan unsurlar ve B-Özeller birliklerinin görevlerine son verilmiştir.

RUC- Ulster Kralliyet Polisinin adı, Kuzey İrlanda Polis Servisi (*Police Service of Northern Ireland*) olarak değiştirilmiş ve ilk polis alımında %50 Katolik ve %50 Protestan mezhebinden olacak şekilde toplam 308 polis adayı işe alınmıştır (ECMI, 2008). Diğer yargı ve güvenlik birimlerine de Katolik İrlandalılar alınmış ve istihdam oranları da arttırılmıştır. 1998 yılında imzalanan Belfast Anlaşmasında yer alan hükümlerin uygulanması kolay olmamıştır. Özellikle Anlaşma paralelinde IRA üyelerine yönelik af ya da şartlı salıverilme hükümlerinin uygulanması sancılı olmuştur. Yine Belfast Anlaşmasının ana maddelerinden birisi olan Kuzey İrlanda Meclisi seçimleri iki defa ertelenmiş ancak 1 Mayıs 2003 tarihinde yapılabilmektedir. Seçimler dönemlik olarak tekrar 2007 yılında tekrarlanmıştır. Sistem, belirli ölçüde, sorunsuz olarak yürütülmektedir. 2003 tarihinde yapılan seçimlerde IRA'nın siyasal kanadı olan Sinn Fein oylarını arttırarak 108 sandalyenin 24'ünü almıştır (Gay, 2006:2). 2007 yılında yapılan seçimlerde ise Sinn Fein oylarını arttırarak Meclisteki sandalye sayısını 28'e çıkarmıştır (BBC, 2007). Anlaşmanın en önemli maddelerinden olan terör örgütlerinin silahsızlandırılması konusunda süreç, inişli-çıkışlı bir trend izlerken önemli mesafeler de alınmıştır. Temmuz 2005 tarihinde IRA'nın silah bırakacağını duyurmasıyla birlikte süreç olumlu yönde gelişmiştir. Silahsızlanma ile ilgili olarak Belfast Anlaşmasında oluşturulan Uluslararası Bağımsız Silahsızlandırma Komisyonu, Kuzey İrlanda'daki terör örgütlerinin silah bırakma sürecini gözlemlemek, denetlemek ve değerlendirmek amacıyla kurulmuştur (Agreement, 1998). Komisyon, 2006 raporunda Eylül 2006 tarihi itibarıyla IRA'nın tüm silahlarını teslim ettiğini duyurmuştur (Gay, 2006:5).

IRA terörü yukarıda da anlatıldığı gibi PIRA dışındaki diğer örgütleri de içermektedir. Dolayısıyla örneğin PIRA silah bırakırken IRA'nın Devamı- CIRA ve Gerçek IRA- RIRA terör örgütleri aktif olarak eylem yapma potansiyellerini korumaktadırlar (Bal ve Özeren, 2014:265). Nitekim CIRA ve RIRA, Mart 2009 terör saldırısında 2 İngiliz askerini ve bir polis memurunu öldürmüşlerdir. Ancak

eylemler tüm Kuzey İrlanda'da hem Katolikler hem de Protestanlar tarafından protesto edilmiş ve yıllar sonra Katolik ve Protestan toplumu, bir arada iki mezhepten din adamlarının katıldığı sessiz protesto toplantılarında terörü lanetlenmişlerdir ki, bu da Kuzey İrlanda'da şiddet kullanarak çözüm aramanın toplumun hiçbir kesimi tarafından istenmediğini göstermektedir (Burns, 2009).

3.2.1. Terörle Mücadelede Güvenlik Faaliyetleri

İngiltere'de terörle mücadele alanında birçok bakanlığın görevi olmakla birlikte İçişleri, Dışişleri ve Savunma Bakanlarının görev ve sorumlulukları, özellikle güvenlik boyutu göz önüne alındığında daha ön plandadır. Ülke içindeki güvenlik çerçevesinde ise terörle mücadeleden sorumlu bakanlık İçişleri Bakanlığıdır. İçişleri Bakanlığı bünyesinde Organize ve Uluslararası Suçlar Genel Müdürlüğü yer almaktadır. Bu Genel Müdürlük içinde bulunan Terörizme Karşı Savunma Birimi (Terrorism Protection Unit) terörle mücadele görevini yürütmektedir (Taylor, 2002:190). Terör örgütlerinin sınıflandırılmasına göre Terörizme Karşı Savunma Birimi de kendi içerisinde örgütlenmiştir. Terör örgütlerine karşı operasyon yapılmasına izni verme yetkisi İçişleri Bakanlığına aittir. İçişleri Bakanlığı, İngiltere içinde terörle mücadele politikası dâhil iç güvenlik işlerinde sorumlu olan başat bakanlıktır. İçişleri Bakanlığı, terör tehdidine müdahale, göç ve sığınma politikalarından da sorumludur. Terörle mücadele politikalarında önemli bir yere sahip kurumlardan biri de Savunma ve Deniz Aşırı Politikaları Bakanlıklar Komitesidir - DOP (Defense and Overseas Policy). İçişleri Bakanı da bu komitesinin asıl üyelerindedir. İçişleri Bakanı ayrıca DOP'de uluslararası terörizm alt komitesinde de başkan yardımcısıdır. İngiltere'de iç güvenlik ya da terörle mücadeleden sorumlu tek bir kurum yoktur. Sorumluluk ve yetkiler kurumlar arasında dağıtılmış olmakla beraber, etkin koordinasyon ve işbirliği ile dağınık gibi görünen terörle mücadele yapılanmasındaki tüm kurumlar eşgüdümlü olarak görevlerini yürütmektedir (Archhick, 2006: 36).

Terörle mücadele stratejileri, çok sektörlü katılım anlayışı ile hem hükümetin ilgili bakanlıkları hem de diğer kamu ve özel sektör temsilcilerinin katılımı ile şekillenmektedir. Ancak temel olarak terörle mücadele stratejileri ile ilgili tespit ve planlama, Başbakanın başkanlığında ve İçişleri Bakanının başkan yardımcılığında toplanan Kabine Komitesi tarafından belirlenmektedir. Bu çerçevede İçişleri Bakanı, özellikle koruma ve hazırlık konularının ele alındığı Komite'ye başkanlık yapmaktadır. Kabine'de yer alan Güvenlik ve İstihbarat Koordinatörü, terörle mücadele kapasitesi hakkında strateji ve yönlendirmelerin belirlenmesi konularında duruma göre Başbakan'a ya da Bakan'a bağlı olarak çalışma yürütmektedir. Kabine Komitesi, Hükümetin terörle mücadele alanındaki planlama, program ve diğer önemli konularda lider konumundaki bakanlık olan İçişleri Bakanı ile yakın işbirliğinde çalışmalarını yürütmektedir. Dışişleri, Hazine, Ulaştırma, Savunma gibi bakanlıklar da kendi alanlarına giren konularda ön plana çıkmaktadırlar. İngiltere'de terörle mücadelede etkinliği sağlamak amacıyla belirli kurumlar Ağır ve Organize Suçlar Teşkilatı altında birleştirilmiştir. Bunlar; Ulusal İstihbarat Servisi (NCIS), Ulusal Suç Timi (NCS), Gümrük ve Sınır Soruşturmaları Şubesi ve diğer birçok suçla mücadele birimleri Organize Suçlarla Yetkili Servis'in altında birleştirilmiştir (Gregory, 2005:3). Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı Ulaştırma Güvenlik Genel Müdürlüğü (TRANSEC) ve Sivil Nükleer Güvenliği kurumları da terörle mücadele çerçevesinde kendi alanlarına yönelik çalışmalar yürütmektedir (Bal ve Özeren, 2014:267-268).

2002 yılında yeni bir Güvenlik ve İstihbarat Koordinatörü oluşturularak Kabine Ofisinde görevlendirilmiştir. Güvenlik ve İstihbarat Koordinatörü doğrudan Başbakana karşı sorumludur ve terörle mücadele ve kriz yönetimi konularında koordinasyon ve geliştirmeden sorumludur. İngiltere'de operasyonel alandaki terörle mücadele faaliyetleri Güvenlik Servisi (MI5) birimi tarafından yürütülür. Güvenlik Servisi, görevini yürütürken ülkedeki polis teşkilatları ve Metropol Polisi Terörle Mücadele Şubesi ile yakın işbirliği içinde çalışmaktadır. Terör şüphelileri hakkında yakalama, arama ve soruşturma konusunda polis yetkilidir. Ülke içinde ya da dışındaki terörle mücadele istihbaratı, Güvenlik Servisi (MI5), Güvenlik İstihbarat Servisi (MI6) ve Hükümet İletişim Başkanlığı (Government Communication Head

Quarters- GCHQ) tarafından yapılmaktadır. Her polis birimi kendi içinde terörle mücadeleden sorumlu Özel Birim'i barındırmaktadır. Özel Birim, MI5 ile işbirliği ve koordinasyon içinde çalışmaktadır. Metropol Polisi (Scotland Yard) Londra içinde yetkili bir polis birimidir. Gerektiğinde de ulusal düzeyde Londra dışında da görev almaktadır. Bunların yanında iç güvenlikten sorumlu başka güvenlik teşkilatları da bulunmaktadır. Örneğin, İngiliz Ulaştırma Polisi (BTP), Londra metrosu ve bilgisayar sistemlerinin güvenliğinden sorumludur (Archhick, 2006: 40).

Sivil Nükleer Güvenlik Teşkilatı- CNC (Civil Nuclear Constabulary) İngiltere içindeki sivil nükleer tesisleri ve nükleer maddeleri korumaktan sorumlu silahlı polis gücüdür. Londra Metropol Polisi Özel Birimi terörle ilgili tutuklama ve alıkoyma yetkisine sahip olan güvenlik kuruluşudur. Londra Metropol Polisi, Anti-terör Timi önceleri sadece bomba imha ekibi olarak görev yapmaya başlamış ancak sonrasında görev alanı genişleyerek her türlü terör olayı soruşturmasını yürütmeye başlamıştır. Londra Metropol Polisi Özel Birimi, MI5 tarafından belirlenen öncelikler doğrultusunda MI5'a destek olmak amacıyla istihbarat toplamakla da görevlidir. Terörle mücadele alanında özellikle Irak ve Afganistan gibi ülkelerde İngiltere en çok asker bulunduran ikinci ülkedir. Bu açıdan da askerin konvansiyonel şekilde terörle mücadelede kullanılması, İngiltere açısından önemlidir. Silahlı kuvvetler, Özel Kuvvetler gibi birimlere ihtiyaç duyulması halinde, ülke içinde de göreve çağrılabilir. Silahlı kuvvetlerin sivil otoriteye destek olması kararı, Kabine Ofisi Brifing Odasına ait olup destek görevi, sadece taleple sınırlıdır ve talep dışındaki alanlarda ordunun görev ve yetkisi bulunmamaktadır (Archhick, 2006: 41). Savunma Bakanlığı ve silahlı kuvvetler İngiltere içinde 160 çok önemli tesis ve nükleer silahın bulunduğu tesisi korumak ve güvenliğini sağlamakla sorumludur. 1969-1985 yılları arasında Kuzey İrlanda'da polisle birlikte ordu da görev almıştır. Prensip olarak polise yardımcı olmak üzere bölgede bulunan ordu birlikleri ilk görevlendirildiği dönemde yerleşim yerlerinde konuşlandırılmıştır. Bu uygulama askerin görev tanımlamasına uymadığından birçok olayda deneme yanılma yoluyla asker deneyim kazanmaya çalışmıştır. Ancak bu süreçte yapılan hatalar kısa ve uzun vadede terörle mücadeleye zarar vermiştir. Olağan askeri gücün yanında IRA'ya karşı

yapılan operasyonlarda Özel Hava Kuvvetleri birimi de görev almıştır. 1970'li yıllarda askerin, IRA terör örgütü şüphelilerine işkence yaptığı iddiaları IRA tarafından propaganda malzemesi olarak sıklıkla kullanılmıştır (Bal ve Özeren, 2014:270-271).

İngiliz Genel Kurmay Başkanı Sir Mike Jackson tarafından IRA ile mücadele konusunda 2007 yılında bir değerlendirme raporu hazırlanmıştır. Bu rapor 1968-2005 yılları arasındaki IRA terörü ve IRA terörüyle mücadelede ordunun rolünü değerlendirmektedir. Raporda IRA, *"profesyonel, adanmış, çok yetenekli ve üzerindeki baskı kalktığında tekrar eski gücünü kazanabilen"* bir terör örgütü olarak nitelendirilmektedir. Raporda İngiliz ordusu tarihinde ilk kez *"IRA'yı silahlı mücadelede yenediklerini itiraf ederken IRA terör örgütüne de şiddet yoluyla amaçlarına ulaşamayacaklarını gösterdiklerini iddia etmişlerdir"* (BBC News, 2007).

İngiltere'de gerek terörle mücadele ve gerekse ulusal (dış) istihbarat olsun temel olarak alanlarına göre 3 ana istihbarat ve güvenlik servisi vardır. Bunlar: Güvenlik Servisi - MI5, Gizli İstihbarat Servisi - MI6, Hükümet İletişimler Başkanlığı - GCHQ, İngiliz istihbarat yapılanması aslında tabakalı piramit yapısına sahiptir (Gregory, 2005).

En üst tabakada MI5, MI6 ve GCHQ yer almaktadır. MI5, İçişleri Bakanına bağlı olarak görev yaparken MI6 ve GCHQ Dışişleri Bakanına bağlı olarak görev yapmaktadır. MI5 ulusal düzeyde terörle mücadele, karşı istihbarat ve ağır suç ve organize suç örgütleri ile mücadele alanında istihbarat toplama görevini yürütürken, MI6 dış istihbarattan sorumludur. GCHQ ise elektronik (ELINT) ve sinyal (SIGINT) istihbaratı toplamakla görevlidir. Savunma Bakanlığı bünyesinde de Savunma İstihbarat Personeli (Defense Intelligence Staff - DIS) yer almaktadır ki, terörle mücadelenin orduyu ilgilendiren görev alanı da dâhil askeri istihbarat toplamakla görevlidir. İstihbaratın ikinci tabakasında ise kentlerde görevli Polis Özel Birimleri ve Gümrükler Dairesi ile Göç ve Vatandaşlık Dairesi gibi kurumlar yer almaktadır. Bunların yanında doğrudan istihbarat toplama görevi olmayan Ortak Terörizm

Analiz Merkezi de terörle mücadelede koordinasyon ve işbirliğini sağlamak amacıyla oluşturulmuş olan önemli bir birimdir (Bal ve Özeren, 2014:272).

Terörle mücadele alanında hem yetki hem de bütçe bakımından başat kurum MI5'dir. İngiltere'de istihbarat toplama çalışmalarının yeniden organize edilmesi çalışmaları doğrultusunda 8 ayrı bölge ofisi açılmıştır (Cuthbertson, 2006:116). 9/11 terör saldırısından sonra İngiliz güvenlik servislerinin bütçeleri ikiye katlanmış ve 11 Eylül 2001'den önce 950 milyon Sterlin bütçesi olan istihbarat ve güvenlik birimlerinin bütçesi 2004 -2005 yıllarında 1,5 milyar Sterlin, 2007 yılında ise 2,1 milyar Sterlin'e çıkarılmıştır. MI5'in artan sorumluluğunu yerine getirebilmesi amacıyla bütçe artırımı yanında personel açısından da yeni kadro tahsisi yapılmıştır. 2008 yılı itibariyle MI5, 3200 yeni personel almış ve kadrosunun %75'ini terörle mücadele alanında görevlendirmeye başlamıştır. 11 Eylül sonrasında MI5, kamuoyunda geçmişinde görülmemiş bir şekilde ön plana çıkmaya başlamış ve daha görünür olmuştur. Özellikle de önleyici ve koruyucu güvenlik konularında, sanayi ve ticaret alanında özel sektöre danışmanlık hizmetleri de sunulmaya başlanmıştır. Bu aslında MI5'in önleyici hizmetler çerçevesinde yürüttüğü çalışmalardandır. MI5 yine resmi internet sitesi aracılığıyla da başta terör olmak üzere diğer yetki alanına giren güvenlik konularında toplumu bilgilendirmektedir (Bal ve Özeren, 2014:272-273).

SIS ya da MI6, İngiltere'de dış istihbarat toplamaktan sorumludur ve İngiliz Dışişleri Bakanlığı bünyesinde görev yapmaktadır. MI6'in yürüteceği operasyonlar ve diğer öncelikleri Birleşik İstihbarat Komitesi (Joint Intelligence Committee- JIC) tarafından belirlenmektedir. JIC tarafından belirlenen önceliklerin, Bakanlar Kurulu tarafından onaylanması gerekmektedir (Cuthbertson, 2006:122). JIC'in koordinasyon görevini daha etkin yürütmesi amacıyla MI5, MI6 ve Hükümet İletişimleri Başkanlığı arasında Birleşik Çalışma İnisiyatifi grubu oluşturulmuştur. Bu grubun amacı, üç ayrı istihbarat kuruluşu arasında etkin ve verimli iletişim ve koordinasyonu sağlamaktır. GCHQ, 1994 yılında çıkarılan İstihbarat Servisi Yasası ile yetkilendirilmiş ve Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak çalışan bir kurumdur. Personeli yaklaşık olarak 4500 kişidir ve yıllık bütçesi 650 milyon sterlidir. GCHQ özellikle

ülke dışından gelebilecek olası terör tehditlerini tespit, önleme ve organize suçlarla mücadele görevlerine öncelik vermektedir. GCHQ, İngiliz hükümeti ve ordusu için, ulusal güvenliği ilgilendiren tehdit ve tehlikelerle ilgili elektronik istihbarat (ELINT) ve sinyal istihbarat (SIGINT) sağlamakla görevlidir (Cuthbertson, 2006:123).

3.2.2. Terörle Mücadelede Yasal Düzenlemeler

İngiltere'de terörle mücadele alanında birçok yasal düzenleme bulunmaktadır. 1974 yılında çıkarılan Terörizmin Önlenmesi, 1989 Terörizmin Önlenmesi Yasası (Geçici Hükümler) ve 1996 Kuzey İrlanda Olağanüstü Hal Düzenlemesi (The Northern Ireland Emergency Provisions Act of 1996) bu çerçevede ele alınabilecek yasal düzenlemelerdir. 1974 yılında ve sonrasında 2000 yılına kadar çıkarılan yasalar hep "geçici" şeklinde adlandırılmıştır. 1972 yılında Baş Yargıç Lord Diplock Kuzey İrlanda'da ceza hukukunun terörle mücadelede kullanılıp kullanılmayacağı konusunu incelemek üzere bölgeye gönderilmiştir. Lord Diplock'un hazırlamış olduğu rapor doğrultusunda polise, mahkeme kararı olmaksızın arama, tutuklama, alıkoyma yetkisi verilmiş, mahkemelere gizli oturum ve tanık dinleme yetkileri verilmiştir. Diplock Raporu neticesinde daha önce de uygulanmaya konulan olağanüstü hal yasaları ve diğer uygulamalar, 1973 yılında çıkartılan Acil Yetkiler Yasasında belirtilen (Emergency Powers Act - EPA) radikal uygulamalar da yaşama geçmiştir. EPA, Kuzey İrlanda'da uygulama konulan olağanüstü yetkilerden farklı olarak ilk defa İngiltere merkezi hükümeti tarafından çıkartılmıştır. Yasanın ilginç hükümlerinden biri de ilgili şüphelinin suçlu olup olmadığı hakkında ispatın iddia makamı olan devlete değil, savunma durumundaki şahsa bırakılmasıdır. Ayrıca bu yasa ile uygulamalara ilişkin kontrol, yargı sisteminden yürütme erkine kaydırılmıştır (Bal ve Özeren, 2014:276-277).

EPA birçok kimse tarafından eleştirilmiştir. En önemli eleştirilerden biri de yasanın Kuzey İrlanda'da mevcut olan bölünmüş iki toplum yapısının güçlenmesine ve çatışma alanlarının daha da derinleşmesine neden olmasıdır. Yasanın eleştirilen diğer noktaları ise; a) Polise, makul şüphe olmadan kişileri arama ve mahkeme kararı

olmaksızın alıkoyma yetkisinin verilmesi, **b)** Polise yardımcı olmak üzere bölgede bulunan askerlere, sivilleri arama ve alıkoyma yetkisi verilmesi, **c)** Jürisiz mahkeme uygulamalarıdır. Özel mahkeme, tutuklamalar ve alıkoyma uygulamaları toplumda polise ve adalet sistemine karşı güvensizliğe neden olmuştur. Sadece Katolikler değil aynı zamanda Protestanlar da alıkoyma uygulamasından rahatsız olmuşlardır. IRA terör örgütü ile mücadele, 1974 yılında çıkarılan ve diğer terör yasalarında olduğu gibi "geçici" olarak adlandırılan "*Terörizmin Önlenmesi Yasası*" ile 2000 yılından sonra çıkarılan terör yasaları arasında önemli farklar bulunmaktadır. Her şeyden önce 1974 Terörizmin Önlenmesi Yasası, tamamen PIRA (IRA)'ya yönelik çıkarılan bir yasadır. 2000 ve sonrasında çıkarılan terörle mücadele yasaları ise İngiltere'yi hedef alan dini istismar eden örgütlere karşı (El Kaide ve diğer İslam dinini istismar ederek terör eylemlerine meşruluk kazandırmaya çalışan gruplar) yeni bir tehdide karşı çıkarılmıştır. Ayrıca, 2000 öncesinde yapılan terör yasaları "geçici" olarak nitelendirilirken 2000 sonrasında çıkarılan yasalar kalıcı terör yasaları olmuştur (Laçiner, 2006). Ancak bu yasanın hiçbir zaman değişmeyeceği anlamına gelmemektedir. Sadece isim bazında da olsa 2000 öncesi yasalar biraz da Avrupa Birliği'nin İngiltere'ye yönelik insan hakları ve temel özgürlüklerin ihlal edildiğine dair eleştirilerine karşı tedbir alma düşüncesiyle "geçici" olarak adlandırılmıştır. Yine 2000 yılında çıkarılan terör yasası, İngiltere'de ilk defa terör listesi ortaya koyarak 21 örgütü bu listeye eklemiştir. Ayrıca yasa bu örgütlerin herhangi bir şekilde desteklenmesini de suç saymıştır. Listeye konulan örgütün listeden çıkarılması ya da yeni bir örgütün listeye eklenmesi, İçişleri Bakanının yetkisine bırakılmıştır (Bal ve Özeren, 2014:277-278).

Belfast Anlaşmasından sonra Kuzey İrlanda Cezaları Yasasının uygulanması için Cezaları Gözden Geçirme Komisyonu kurulmuş ve yasa çerçevesinde başvurular, bu Komisyon tarafından karara bağlanmıştır. Bu doğrultuda 2005 yılı itibariyle 447 terör hükümlüsü cezaevinden salıverilmiş, 127 kişinin ise başvurusu olumsuz sonuçlanmıştır. Belfast Anlaşmasının en can alıcı noktalarından biri de Kuzey İrlanda'da Kuzey İrlanda sorunu ile ilgili terör örgütü üyelerini kapsayan af/şartlı salıverme maddeleridir. Mahkûmlar başlığı, terör suçundan hüküm giymiş ya

da davası devam etmekte olan ve cezaevinde tutulan örgüt üyelerinin durumunu ele almaktadır. Buna göre; Her iki hükümet (İrlanda ve İngiltere) terör hükümlülerinin cezaevinden salıverilmesi için gerekli yasal düzenleme ve takip edilecek olan yol ve yöntemleri belirlemelerini hüküm altına almaktadır. Şartlı salıverilme olanağı ateşkes ilan etmiş olan örgüt üyelerine tanınacağından ateşkes ilan etmemiş ya da ateşkes ilanına uymayan örgütlere üye olan mahkûmlar bu maddeden yararlanamayacaktır. Anlaşma her iki hükümetin de mahkûmların salıverilmesi konusundaki yasal düzenlemeleri Temmuz 1998 tarihine kadar yapmalarını öngörmektedir. Anlaşma ayrıca aftan yararlanan veya şartlı salıverilecek terör örgütü üyelerinin topluma yeniden entegrasyonunun sağlanması amacıyla İngiliz ve İrlanda hükümetlerinin ayrıntılı program ve projeler geliştirmelerini koşul olarak belirtmektedir. Kuzey İrlanda Cezaları Yasası cezaevinde bulunan teröristleri içermekle birlikte yakalanamayan ya da yasadaki ifadesiyle "*kaçak - on-the-run OTRS -*" terör örgütü üyeleri yasanın dışında tutulmuştur (Kienzle, 2004; Bal ve Özeren, 2014:278-279).

10 Nisan 1998 tarihinden önce işlenmiş olan ve Kuzey İrlanda'da terörle ilişkili işlenmiş (terör amaçlı olsun ya da olmasın) suçları ve bu tarihten önce cezaevinden ya da yasal takipten kaçış suçlarını kapsamaktadır. Yasada belirtilen "*terör amaçlı olsun ya da olmasın*" ifadesi terör amaçlı işlenen suçlar ve terörle mücadele sürecinde güvenlik güçleri ve diğer kamu birimlerinde çalışanlar tarafından terörle mücadele ederken işlenen suçları da kapsamaktadır. Kişinin aftan ya da şartlı salıverilmekten yararlanması için kanunda belirtilen örgütleri desteklememesi gerekmektedir. Bu örgütler; İrlanda Cumhuriyet Ordusunun Devamı Örgütü, Gönüllü Bağlı Güç Örgütü, İrlandalı Ulusal Özgürlük Ordusu, Gerçek İrlanda Cumhuriyet Ordusu, Ulster Gönüllü Gücü, Kızıl El Komando Örgütü'dür. Başvuruda bulunan kişinin başvurusu komisyon tarafından incelenerek karara bağlanır. Süreç Kuzey İrlanda'dan sorumlu Devlet Bakanı tarafından izlenmektedir. Karar sürecinde Devlet Bakanı, Kuzey İrlanda polisinden komisyona yardımcı olmasını ister. Şartlı salıverilme belgesi verilen kişilerin bu izni Devlet Bakanı tarafından; kişinin izin belgesini aldıktan sonra herhangi bir şekilde terör örgütünü desteklediği tespit edildiğinde iptal edilir. Belirtilen yasalar yürürlüğe girdikten sonra IRA terör örgütü

tarafından gerçekleştirilen terör eylemlerine rağmen İngiliz hükümeti yasanın uygulanmasından geri adım atmamıştır. Ancak can kaybı olan terör eylemlerinden sorumlu örgüt üyelerinin af edilmesi konusu kamuoyunda ve özellikle de mağdur taraflarda ağır eleştiriler almış ve kabullenilmesi çok zor psikolojik sorunlar ortaya çıkarmıştır. Bu zorluklara rağmen İngiliz hükümeti uygulamalarını geri çekmemiştir (Bal ve Özeren, 2014:280-281).

3.2.3. Terörle Mücadelede Sosyo-Ekonomik Faaliyetler

Sosyo-ekonomik gelişmeler terör örgütlerinin yeni eleman kazanmasını azaltır ya da bireylerin terör örgütlerine girmelerine yönelik heveslerini kırar. İyi planlanmamış ve uygulanmaya konulmamış sosyal ve ekonomik politikalar politika kapsamındaki toplumda beklentileri şişirecektir. Ancak beklentiler karşılanmayacağından bu durum teröre verilen desteğin artması ihtimalini de artıracaktır. Terörle mücadeleyi hedefleyen gelişim politikalarının başarısı uygulamaya bağlıdır. Çok iyi planlanmış ve projelendirilmiş programlar doğru uygulanmaz ise tam tersine olumsuz etkilere neden olacaktır. Bu tür politikaların başarılı olması için;

a) Sosyal ve ekonomik politikaların geliştirilmesi aşamasında toplum liderleri, kanaat önderleri ve diğer sivil toplum örgüt temsilcileri ile görüşerek ihtiyaçlar ve ihtiyaçların giderilmesine yönelik uygulamaya konulacak olan programlar tespit edilmelidir,

b) Politikalar ilgili toplumun kendine özgü problemlerine ışık tutan ve toplumun ihtiyaçlarını gideren çözümler içermelidir,

c) Yapılacak harcamalar şeffaf mekanizmalar tarafından denetlenmeli ve politikalar doğrultusunda uygulamaya konulan programların uygulanmasına ilişkin yönetim mekanizmaları net olarak tanımlanmalıdır.

Sosyal ve ekonomik gelişim politikaları teröre karşı toplumda teröre meyilli grupların heveslerini kırmaya yönelik kullanılabilir. Sosyal ve ekonomik gelişime yönelik politikalar terörizmi tamamen ortadan kaldırmaz. İngiltere hükümeti 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda'da sosyal ve ekonomik politikalara ağırlık vererek özellikle eğitim, sağlık, konut edindirme, alt yapı ve şehir planlaması ve iyileştirmesi alanında önemli harcamalar yapmıştır. Kuzey İrlanda'nın özellikle ekonomik yönden dezavantajlı bölgelerinde yaşam kalitesini artırmaya yönelik yapılan bu yatırımlar, bölgede yüzyıllara varan tarihi geçmişi bulunan farklı dini mezhepler arasındaki çatışma ve mücadelelerin hafifletilmesi ve uzun vadede iki farklı grubun entegrasyonunu hedeflemektedir. Kısa vadede Katolik ve Protestan grupları temsil ettiğini iddia eden şiddet yanlısı grupların toplumdan soyutlanması ve daha ılımlı söylemlerin bölgede etkinliğini hedefleyen bu politikalar belirli ölçüde başarıya da ulaşmıştır (Cragin ve Chalk, 2003: 6-8).

Geliştirilen politikalar ve programlar için İngiliz hükümeti tarafından 1997 yılından itibaren yıllık yaklaşık 869 milyon ABD Doları ödenek ayrılmıştır. Bu paranın yanında AB de yıllık yaklaşık 48 milyon ABD Dolarlık bir bütçeyi "barış parası" fonu adı altında proje endeksli olarak bölgede yatırım yapan özel şirketlere verilmek üzere ayırmıştır (Cragin ve Chalk, 2003: 7). Bu tür projelerde aranan temel özellik, proje ile hedeflenen çıktılarının ya da yatırımların bölge insanının kendi arasındaki etkileşimin olumlu olarak artacağına ve şiddetin azalmasına katkıda bulunacağına ortaya konulmasıdır. Yatırımların yanında İngiliz hükümeti ayrıca vergi muafiyeti ya da indirim gibi uygulamalarla bölgede yatırım yapacak olan ulusal ve uluslararası özel şirketlere teşvikler de sunmaktadır. İngiliz ve Kuzey İrlanda hükümetleri ve AB Brüksel merkezli desteklenen sosyal ve ekonomik proje ve programlar belirli bir sistem içerisinde hazırlanmakta ve uygulanma süreçleri yakından izlenmektedir. Mutlak eşitlik (absolute parity) prensibine göre uygulanan sosyo-ekonomik politikalar, bazı durumlarda anılan prensibin uygulanma zorluğu ile karşılaşmaktadır. Örneğin konut yatırımlarında mezhepsel farklılıklar uygulayıcıları zor durumda bırakmaktadır (Cragin ve Chalk, 2003: 12).

Sosyo-ekonomik politikaların uygulanmasının önündeki zorlukların aşılması amacıyla öncelikle bölgede yerel bazda ki problemlerin belirlenmesi ve ihtiyaçların tespiti için mekanizmalar geliştirilmiştir. Proje ve programlara tahsis edilen fonların kullanılmasının denetlenmesi ve değerlendirilmesi için gözetim ve mali sorumluluğu denetlemeye yönelik şeffaf yönetim sistemleri kurulmuştur. Ayrıca toplumda lider konumunda bulunan kişilerin takdir yetkilerini kullanabilecekleri katılımcı bir sistem de uygulamaya konularak bu bireylerin, fonların harcanmasıyla ilgili görüşleri de sürece dâhil edilmiştir. Geliştirilen ve uygulanan politikaların değerlendirildiği ve Kuzey İrlanda Birinci Başbakanlık Ofisi tarafından 2002 yılında yayımlanan raporda, Kuzey İrlanda'da Katolikler ile Protestanlar arasında eğitim, sağlık ve konut alanında hemen hemen hiçbir eşitsizliğin kalmadığı iddia edilmektedir (Cragin ve Chalk, 2003:9).

Politikalar özellikle 1970 ve 1980'li yıllarda yaşanan terör olaylarının tekrar yaşanmamasını sağlamıştır. Yatırımlar, beraberinde bölgede yeni bir orta sınıfın da ortaya çıkmasına neden olmuş, bu gelişme Katolikler ve Protestanlar arasında iletişimin yoğunluk kazanmasına katkı sağlamıştır. Her ne kadar iki grup arasında tansiyon hala yüksek olsa da bu olumlu aşamaya gelinmesinde sosyal ve ekonomik destekleme politikalarının çok olumlu katkıları olduğu bir gerçektir. Ancak bu politikaların Kuzey İrlanda'da terör sorununu tamamen ortadan kaldırdığını söylemek olanaklı değildir. Gerçek İrlanda Cumhuriyet Ordusu (Real Irish Republican Army - RIRA) ve Krala Sadıklar Gönüllü Gücü (Loyalist Volunteer Force- LVF) örgütlerinden birincisi Katolikler arasında, ikincisi de Protestanlar arasında çok az da olsa destek görmektedir (Cragin ve Chalk, 2003: 11).

Terör örgütlerine yönelik desteğin azalmasına rağmen uzun yıllara dayanan iki grup arasındaki ayrışmanın çözüme kavuştuğunu ve iki grup arasında toplumsal iletişimin yerleştiğini iddia etmek için daha çok erkendir. Bununla birlikte iki ayrı toplumun var olduğu bir ortamda iki toplum arasında öfke kaynağı olan sosyo-ekonomik farklılıkların ortadan kaldırılması kısa ve uzun vadede toplumsal entegrasyona yönelik atılmış çok önemli bir adımdır. Aslında atılan bu adımlar sadece

kurumsal düzeyde kalmamış, toplumsal entegrasyona yönelik de önemli çalışmalar yürütülmüştür. Tarihsel süreçte çok derin ayrışmaların olduğu Kuzey İrlanda'da bugün, toplum, teröre karşı birlikte ortak bir duruş sergilemekte ve siyasal düzlemde barışçıl yollar dışındaki arayışlara prim vermemektedir (Bal ve Özeren, 2014:285-286).

İngiltere çok kültürcü kavramı ilk benimseyen ülke olarak, bu kavramın ülkede geliştirilmesi için önemli bir alt yapı da oluşturmuştur (Cuthbertson, 2006: 108). İngiltere'de 2 milyondan fazla Müslüman yaşamaktadır. Ancak, ülkeye daha önce göç etmiş olanlar da yeni göç edenler de kendilerini izole edilmiş ve ötekileştirilmiş olarak görmektedirler (Cuthbertson, 2006:109). İngiltere'de yaşayan Müslüman topluluğun bazıları kendilerini İngiliz eliti ile tam olarak entegre görseler de realite bunun farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle genç Müslümanlarda, izolasyon ya da toplumun dışına itilmişlik duygusu yoğun olarak yaşanmaktadır. Müslüman gençliğin İngiliz toplumunda izole olması ve kendilerini "*ötekiler*" olarak görmeleri, bu insanların, radikalleşmenin hedefinde olmalarına neden olmaktadır. İngiltere'de Müslüman topluluklar arasında yapılan ankette katılımcıların %6'sı, 7 Temmuz 2005 Londra saldırılarını tamamıyla meşru olarak değerlendirmektedirler. Aynı ankette katılımcıların %24'ü saldırıları benimsememekle birlikte saldırıyı düzenleyenlerin duygu ve motivasyonlarına sempatiyle yaklaştıklarını belirtmişlerdir. Ankete katılan 10 Müslüman öğrenciden %1'i, 7 Temmuz 2005 saldırıları hakkında önceden bilgileri olsaydı dahi polise saldırıyı haber vermeyeceğini söylerken, katılımcıların %72'si ise polisi hemen bilgilendireceğini söylemiştir. Bu ve benzeri anketler, Müslüman gençlik ile İngiliz polisi arasında güven sorunu olduğunu da ortaya koymaktadır (Cuthbertson, 2006:111).

İngiltere'yi terör tehdidi noktasında en çok endişelendiren konuların başında İngilizlerin "temiz terörist" olarak nitelendirdikleri, geçmişte hiçbir suç kaydı bulunmayan ve içinde yaşadığı toplumda örnek davranışlar sergileyebilen ancak terör eylemlerine katılan ya da katılmaya teşebbüs eden kişilerin varlığıdır. Örneğin Sait Badat isimli kişi, intihar saldırısı düzenlemeyi planlarken yakalanmıştır ki Badat'ın

hiçbir suç kaydı da bulunmamaktadır. Bu, İngiltere açısından herkesin potansiyel bir tehdit olabileceği anlamına geldiğinden terörle mücadele daha da zorlaşmaktadır (Gregory, 2005: 4).

İngiltere'nin Uluslararası Terörizmle Mücadele Stratejisi belgesinde, terörle mücadele prensipleri şu şekilde özetlenmektedir (Crown 2006): İnsan hakları standartları ve uluslararası hukuka saygı, İngiltere hükümetinin terörle mücadele çabalarının bir iç parçası olmalıdır. Uluslararası alanda iyi devlet yönetimi ve insan hakları konusuna vurgu yapılması, daha geniş alanda terörizmle ve aşırılıkla mücadelede anahtar konumundadır. Toplumsal eşitlik, sosyal birlik ve beraberlik ve aktif bireysel katılım, İngiltere'de toplumu güçlendireceği gibi teröre karşı toplumsal direnci arttıracaktır. Başarılı terörle mücadele stratejileri, devletin ilgili tüm kurumlarının ortaklaşa çalışması ile olanaklıdır. Bu da kamu, özel ve gönüllü sektörler ile toplumu meydana getiren birey ve diğer üyelerin katılımına bağlıdır. İngiltere'de radikalleşme ile ilgili çalışmalar sadece devlet tarafından yürütülen projelerle sınırlı değildir. Radikalleşme sürecini daha iyi anlamaya çalışan akademik çalışmalar da İngiltere hükümeti tarafından finanse edilerek desteklenmektedir. Radikalleşmeye neden olan yapısal problemlerin neler olduğunun ortaya konulması, mücadele stratejilerinin belirlenmesine yönelik önemli bir adımdır. Bu çerçevede İngiliz hükümeti;

Halkın desteğini almak amacıyla 2005 yılında İnanç Toplumlarının Kapasite Artırımı Fonu oluşturularak 7.7 milyon İngiliz Sterlini ödenek ayırmış ve farklı dinden sivil toplum kuruluşlarına para yardımı yapmıştır. Müslüman topluma 1,5 milyon Sterlin ödeme yapılarak toplumsal barış konularında yapılan ve yapılacak olan çalışmalar desteklenmiştir. Londra'da meydana gelen bombalama olaylarının hemen ardından 19 Temmuz 2005 tarihinde Başbakan Tony Blair, 25 Müslüman toplum lideri ile bir araya gelerek Müslüman toplumla, aşırılıkla mücadelede birlikte çalışma konusunu ele almıştır. Bu toplantıyı takip eden gün İçişleri Bakanı, Müslüman liderlerle bir araya gelmiş ve gençlerin radikalleşmesini önlemek amacıyla toplum liderliği yaklaşımıyla 7 ayrı çalışma grubu kurulmuştur. Ekim 2005'de ise

Kadınlardan Sorumlu Bakan tarafından Müslüman Kadınlar Birliği'nin katılımı ile bir toplantı yapılarak Müslüman toplumda radikalleşmenin önlenmesinde kadının rolü konusu ele alınmıştır. Yine Kasım 2005'te Başbakan, 16-25 yaş grubundan 50 kişinin bir araya geldiği ve İngiliz Müslüman gençliğinin karşı karşıya olduğu toplumsal sorunların ele alındığı bir tartışma toplantısına katılmış ve toplantıda, medyanın terör ve İslam konusunu ele alış ve toplumda aşırılıkla mücadelede neler yapılabileceği konuları tartışılmıştır.

Hükümetin toplumu destekleme çerçevesinde desteklediği sivil toplum hareketleri genel olarak Aşırılığı Birlikte Önleme (Preventing Extremism Together-PET) başlığı altında yürütülmektedir. PET başlığı altında uygulamaya konulan 64 ayrı öneri paketinin 27'si Hükümetin liderliğinde, diğerleri ise farklı STK'lar tarafından yürütülmektedir. Ancak bu öneri paketi 7 Temmuz 2005 saldırılarından sonra Hükümet ve İngiltere'de yaşayan Müslüman toplumun 1000 lideri ile farklı zamanlarda yapılan danışma ve görüş alışverişi toplantılarında oluşturulmuştur. Dolayısıyla paketin oluşturulması ve uygulanması sürecinde halkın ortak akıla dâhil edilmesine ayrıca özen gösterilmiştir. İngiltere, uzun yıllar terörle mücadele eden bir ülke olarak terör saldırıları öncesinde ve sonrasında ön alma ve kriz yönetimi konularında da çok önemli stratejiler, takip edilecek prosedürler ve kurumsal koordinasyon yöntemleri geliştirmiştir. Örneğin terör örgütlerine karşı operasyon yapıldığında ya da bir terör eylemi olduğunda, ilgili bakanlar ve üst düzey yöneticilerinden oluşan kriz yönetim merkezi niteliğinde olan ve İçişleri Bakanına bağlı Kabine Ofisi Briefing Odası (Cabinet Office Briefing Room - COBR) oluşturulmakta ve bu birimden kıdemli bir üye (cimi servant), hükümet irtibat görevlisi (Government Liaison Officer - GLO) olarak olay yerine gitmektedir. Eğer terör saldırısı uluslararası bir terör örgütü tarafından gerçekleştirilmiş ise, ekipte Dışişleri Bakanlığından da bir yetkili bulunmaktadır. Ekipte yine Güvenlik Hizmetleri görevlisi, polis teşkilatı sözcüsü ile irtibatlı olarak çalışan basın görevlisi ve İçişleri Bakanlığı Halkla İlişkiler Müdürü yer almaktadır. Olayla ilgili askerden yardım istenmesi, biyolojik ya da kimyasal bir saldırı durumunda ilgili birimlerin

irtibatlandırılması gibi talepler COBR'a hükümet irtibat görevlisi aracılığı ile yapılmaktadır (Bal ve Özeren, 2014:294-295).

Polis, hastane, ambulans, itfaiye, gaz ve elektrik dağıtım birimleri de dâhil tüm ilgili birimler, olay amnda yapmaları gerekli olan standart uygulamalar ile acil durum planlarını uygularlar. Bu tür tatbikatlar hükümet irtibat görevlisi ve COBR'un karar alma yeteneği ile halkla ilişkiler becerisini test etmeyi olanaklı kılmaktadır. Sivil Savunma Komitesi (Civil Contingencies Committee - CCC) uzun vadeli dönemlerdeki olağanüstü hazırlık ve müdahale çalışmalarını yürütmekle görevlidir. Acil durumlarda müdahalenin hızlı bir şekilde yapılabilmesi için hazırlık planlarını sürekli olarak gözden geçirir ve koordine eder. İngiltere'nin terörle mücadelede öne çıkan özelliklerinden birisi de herhangi bir terör eylemi ya da olağanüstü bir durum olması halinde uygulamaya konulan acil durum planlarıdır. İçişleri Bakanlığı bünyesinde yer alan Terörizm Koruma Birimi (Terrorism Protection Unit- TPU), polis ve ilgili diğer bakanlıklarla işbirliği ve koordinasyon içinde acil durum planlarını hazırlar (Taylor, 2002:192). Bombalı eylemler, rehine alma, kimyasal ve biyolojik silahlarla saldırı, nükleer olaylar, petrol kulelerine saldırı, toplum huzurunu bozan gösteri ve yürüyüşlere yönelik ayrı ayrı hazırlanmış acil durum eylem planları bulunmaktadır. Terör olaylarına müdahalede en önemli unsurlardan biri de standart tek bir müdahale usulünün geliştirilmesi ve bu standartların tüm ilgili birimler tarafından aynı şekilde uygulanmasıdır. İngiltere'de polis, hastane, ambulans, itfaiye gibi acil servisler, devletin diğer birimleri, bakanlıklar ve diğer güvenlik birimlerinin uyguladığı tek standart bir müdahale usulü (Standard Operation Procedures - SOPs) vardır (Taylor, 2002:193). Standardın olması hem müdahaleyi hızlandırırken hem de olası hataları en aza indirgemektedir. Böylece terör örgütlerinin beklediği kargaşa ve kaos da engellenmiş olmaktadır. Yılda 3 defa bu usullere ilişkin tatbikat yapılmaktadır. Tatbikatlar 48 saat ya da 36 saat sürmekte ve hafta sonları yapılmaktadırlar. Tatbikatta gerçek bir olayın olması durumunda neler yapılıyorsa aynı uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Kritik Ulusal Altyapılar konusu terörle mücadelede İngiltere'de önemli başlıklardandır. Bu alanda özel sektör temsilcileriyle

birlikte çalışılarak terör riskine karşı farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır (Bal ve Özeren, 2014:296).

İngiltere'nin terörle mücadelesinde uluslararası işbirliği ve diplomasi önemli bir yer tutmaktadır. Kuzey İrlanda sorunu odaklı terör konusunda da özellikle İrlanda ve ABD ile yakın işbirliğine kadar İngiltere, IRA teröründe çok fazla mesafe alamamıştır (Richardson, 2007). İngiltere, başta Irak ve Afganistan olmak üzere farklı bölgelerde gerek ulus inşası gerekse terörle mücadele başlığı altında dünyanın değişik yerlerinde askeri güç bulundurmaktadır. Afganistan'ın işgali ile başlayan askeri süreç, Irak işgali ile devam etmiş ve İngiltere, ABD'nin yanında yer alarak bu süreci desteklemiştir. Afganistan'da Mart 2009 itibariyle 8000 İngiliz askeri NATO önderliğinde Uluslararası Güvenlik Destek Gücü'ne bağlı olarak (International Security Assistance Force - İSAF) görev yapmaktadır. 15 Mart 2009 tarihi itibariyle Afganistan'daki operasyonda toplam 152 İngiliz askeri ölmüştür (Crown, 2009).

İngiltere, Irak işgalinin başında 46.000 İngiliz askeri ile operasyona başlamış ancak 2003-2008 yılları arasında kademeli olarak bölgedeki askeri varlığını azaltma yoluna gitmiştir. Irak'ın güneyinde güvenliği sağlamaktan sorumlu olan İngiliz askeri gücü zaman içerisinde bu görevi Irak tarafına devretmek amacıyla Irak asker ve polisini eğitmiştir. 12 Şubat 2009 tarihi itibariyle Irak'ta toplam 179 İngiliz askeri yaşamını yitirmiştir (Crown, 2009). İngiltere terörle mücadele alanında değişik alanlarda da Uluslararası Kalkınma Bakanlığı aracılığıyla farklı ülkelerdeki program ve projeleri desteklemektedir (Richardson, 2007). Bu yolla ilgili ülkelerde işbirliğini arttırırken diğer yandan da güvenlik alanında daha yakın çalışma olanaklarına da kavuşmaktadır. Bunun yanında özellikle radikalleşmenin tersine çevrilmesi çalışmalarını kapsamında İngiltere Dışişleri Bakanlığı tarafından Global Fırsatlar Fonu oluşturularak etkin ve hesap verebilir devlet yönetimi, demokratik kurumlar ve insan haklarının geliştirilmesi alanlarında Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da 150, Afganistan, Güney ve Güney Doğu Asya'da 25 proje desteklenmiştir (Crown, 2007).

3.3. İspanya'nın Terörle Mücadele Faaliyetleri

ETA'nın ilk ciddi eylemini gerçekleştirdiği 1968 yılında ortaya çıkan olaylar sonrasında onlarca insan tutuklanmıştır. ETA'nın tutuklama ve baskılara cevabı daha fazla eylem yapmak olmuş ve hükümet durumu kontrol altına alabilmek için aynı yıl ülkenin bazı bölgelerinde sıkıyönetim ilan etmek zorunda kalmış ve örgüt üyelerine yönelik büyük bir tutuklama kampanyası başlamıştır. Franco diktatörlüğünün devam ettiği bu dönemdeki yaklaşımların tepkiselliği aşikârdır. Bu uygulamalar, örgüt adına eylemde bulunmamış, örgütle doğrudan bir irtibatı olmayan ancak örgüte karşı sempati duyan yüzlerce inşam da kapsamıştır. Dolayısıyla bu kampanya örgütün güç kaybına değil bilakis daha da güçlenmesine neden olmuştur. Zira bu süreçle beraber örgütün dillendirmiş olduğu "halkın haksızlığa uğramış olduğu" söylemi toplumun belli bir kesimi tarafından yoğun bir şekilde hissedilmeye başlanmıştır. 1970'lerde ezilmiş masumların hakları için mücadele verdiğini iddia eden örgüt, sadece Bask bölgesinin değil dikta rejimine karşı olan tüm İspanyolların (özellikle sosyalistlerin) desteğini almayı başarmıştır. Franko diktatörlüğünün sona ermesinden sonraki dönemlerde başlayan demokratikleşme ile beraber polis birimleri askeri yönetimden arındırılmış ve kurumlar arası koordinasyona önem verilmiştir. Bu dönemde terörle mücadele adına yasal düzenlemeler de yapılmış ancak terör suçunun tanımının genişliği suistimalleri de beraberinde getirmiştir (Bal ve Özeren, 2014:329).

Diktatörlüğün sona ermesinden 1982 yılına kadar ülkeyi yöneten İspanyol hükümeti, ETA'nın giderek gücünü artırması karşısında askerlerin daha fazla baskı ve daha fazla yetki talepleri ile karşı karşıya kalmıştır. Hatta 1981 yılında ordudaki bazı askerler tarafından başarısız bir darbe girişimi dahi olmuştur. Darbe girişiminin başarısız olmasına karşın ordu, hükümeti etkilemeyi ve baskı altına almayı başarmıştır. İspanya'nın demokrasiye geçişi sancılı olmuş ve ülkede bir dönem, "*Anti-Terörist Kurtuluş Hareketi*" (GAL) gibi yapılanmalar aracılığıyla terörle mücadele yürütölmeye çalışılmıştır. 1982'de iktidara gelen Sosyalist İşçi Partisi (PSOE) hükümeti yeni darbe girişimleri ihtimallerini de göz önünde bulundurarak ordudan gelen talepler doğrultusunda ETA'ya karşı alınan önlemlerin sertlik

derecesini artırmış ve anti-demokratik uygulamalara yeşil ışık yakmıştır. Bu dönemde ve özellikle 1983 yılından itibaren İspanya'da "*Anti-Terörist Kurtuluş Hareketi*" (GAL) adı verilen (kontr-gerilla tipi) bir gizli örgütün ETA üyelerini hedef alan saldırılarına şahit olunmuştur. GAL örgütünün amacı ETA'yı eylemlerini tamamen bırakana dek onun kullandığı yöntemlerle ortadan kaldırmaktır (Özçer, 2006).

GAL yapılanmasının diğer bir amacı da Fransa'yı terörle mücadelede İspanya ile işbirliğine zorlamaktır. Her ne kadar resmi makamlarca doğrudan sahiplenilmesede bu yeni strateji, örgüte gözdağı vererek yıldırma ve böylece örgüte yeni katılımları önlemeyi amaçlamaktaydı. GAL'in eylemleri de bunu destekler durumdadır. GAL aktif olduğu 1983-1987 yılları arasında çoğunluğu ETA'nın yönetim kadrosundan olmak üzere 27 kişiyi öldürmüştür (Vatandaş, 1997; ETA, 2008). Bunun yanında GAL, İspanyol ve Fransız Bask bölgesinde bilinen 77 kaçırma, yüzlerce işkence ve binlerce yaralama olayına karışmıştır (ETA, 2008). Dahası GAL, öldürülecek her ETA militanı için para ödülü dahi koymuştur (Özçer, 2006). ETA'yı bitirmek için kullanılan bu yeni stratejinin de çözüm adına bir başarısının olduğu söylenemez. Aksine, GAL'in terör örgütü eylemlerini andıran bu hareketleri ETA'yı adeta kamçulamış ve örgütün eylemlerini daha vahşi ve sınır tanımadan gerçekleştirmesine neden olmuştur. GAL'in eylemlerine kadar doğrudan sivilleri hedef almayan ETA, sonrasında sivilleri de kapsayan terör eylemlerine başlamıştır (Vatandaş, 1997; Sullivan, 1999:34-37).

1987 yılında hükümet, GAL'in faaliyetlerine son vermek zorunda kalmıştır. Fakat GAL olayı bununla bitmemiş AB'ye giriş sürecinde olan ülkede hükümet ile GAL arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılmasına yönelik dava açılmıştır. İspanyol uzmanlara göre GAL ile Franco döneminin karşı terör örgütlerinden olan ATE, GAE ve BVE arasında organik bağ mevcuttur. Ancak GAL bu örgütlerden çok daha fazla etkindir (Özçer, 2006: 212). GAL 1983-1987 yılları arasında tespit edilen toplam 38 eylemde 27 ETA üyesi, sempatizanı ya da bu yönde şüpheli kişinin ölümünden sorumludur. Özellikle 1983-1987 arasında yoğun olarak eylemler gerçekleştirdiği

bilinen bu örgütün, dönemin İspanya hükümeti tarafından terör örgütü üyelerine, karşı saldırı eylemleri gerçekleştirilmesi amacıyla kurulduğu, istihbarat ve maddi destek sağlandığı Audiencia Nacional özel mahkemesi ve İspanya Yüksek Mahkemesinde görülen davalar sonucunda ortaya çıkmıştır (Woodworth, 2001).

GAL davası, İspanyol kamuoyunda gündemin en önemli konularından biri olmuştur. Çok uzun süren dava sürecine rağmen özellikle de örgütün en üst hiyerarşisinde oldukları iddia edilen İçişleri eski Bakan ve yardımcısının İspanya Yüksek Mahkemesi'nde yargılanması, o dönemde tüm kamuoyu tarafından ilgi ve dikkatle izlenmiştir. Bu dava sonucunda 2 İspanyol polisi örtülü ödenekten GAL'a sadece 1989-1991 yılları arasında 1,5 milyon dolar para aktarıldığını itiraf etmiştir (Vatandaş, 1997). Açılan davalar yıllar sürmüş ancak yargılama sonucunda İçişleri eski Bakanı Barrionuevo, yardımcısı Vera ve İç Güvenlik Genel Müdürü Sancristobal 10'ar yıl, Bilbao Emniyet Müdürü Alvarez, eski polis müdürü Planchuelu ve polis amiri Amedo 9'ar yıl, Bask İspanyol İşçi Partisi eski genel sekteri Damborenea yedi yıl, polis amir yardımcısı Dominquez iki ve diğer dört polis de 5'er yıl hapis cezasıyla cezalandırılmışlardır. İspanyol toplumu GAL soruşturmasında duyarlı bir tavır sergilemiştir. Ancak halkın bir kesimi de GAL benzeri yapılanmaların terörle mücadelede gerekli olduğuna inanmakla birlikte özellikle ETA sempatisini Lasa ve Zabala'ya ait iskelet kalıntılarının bulunmasıyla toplum adeta şok yaşamış ve GAL davası lehinde kamuoyunda genel bir kanı yerini sağlamlaştırmıştır (Woodworth, 2001).

3.3.1. Terörle Mücadelede Güvenlik Faaliyetleri

Güvenlik güçlerinin terörle mücadeledeki yetki ve rolü 1978 Anayasası ile artırılmıştır. Anayasa değişikliğinden hemen sonra istihbarat toplama ve paylaşımında koordinasyonun daha iyi sağlanabilmesi için İçişleri Bakanlığı ve Ulusal Polis'in yapısında değişikliğe gidilmiştir. "*Terörle Mücadele Merkezi Komitesi*," "*Polis Özel Harekât Birimi*" ve Jandarmaya bağlı Özel Terörle Mücadele Birimleri bu dönemde oluşturulmuştur. Aynı dönemde terör suçunun gözaltı süresi

10 güne kadar uzatılmış, terör suçlarına uygulanan cezalar artırılmış ve terör suçundan yargılananlar için özel mahkemeler kurulmuştur. Terörle mücadele edenlerin yetkilerinin artırıldığı bu dönemde (Franco döneminin aksine) terör suçunun kapsamı daraltılmış ve dolayısıyla gerçekten terör suçuna karışmamış kişilere karşı suistimal ve hak ihlalleri önlenmiştir (Semiz ve Tseveenlkhaazal, 2008).

Terörle mücadelede asıl görev, istihbarat ve terörle mücadele görevlerini üstlenmiş olan Ulusal Polis ve kırsal alanda terörle mücadele görevini üstlenmiş olan Jandarma teşkilatları tarafından yürütülmektedir. Diktatörlük döneminde askeri yapıları ile dikkati çeken bu iki kurum, 1986 yılında çok büyük oranda yeniden yapılandırılmıştır. Tüm özlük işlemleriyle birlikte tamamen İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan kurumlardan Ulusal Polis teşkilatının tamamı, Jandarma teşkilatının ise üst yönetimi sivilleştirilmiştir. 1986 yılından önceki Ulusal Polis, 1924'den beri askeri personel ile faaliyet gösteren ve fakat İçişleri Bakanlığı'na bağlı olan bir kuruluştur. Bu durum 1975'te sona eren Franko diktatörlüğünden kalma askeri yönetimden kaynaklanmakta idi. 1978'de çıkarılan kanun ile polis askeri kimlikten uzaklaştırılmıştır. Bu kanunla polisler için askerlerden ayrı bir eğitime tabi tutulmaları ve bunun sonucunda göreve başlamaları zorunluluğu getirilmiştir (Bal ve Özeren, 2014:333).

Ulusal Polis, İçişleri Bakanlığı altında bir genel müdüre bağlı başlıca 13 bölge, 50 il yönetimi ve 190 şehir (belediye) merkezi yönetimine ayrılmıştır. İspanya Jandarma Teşkilatı çoğu ülkede olduğu gibi hem askeri hem de sivil görevleri olan bir teşkilattir. 1835 yılında kurulmuş olan bu teşkilat, Fransız ve İtalyan Jandarması ile benzer özellikler taşımaktadır. Kuruluşundan 1986 yılına kadar general rütbesindeki bir asker tarafından yönetilen bu teşkilat, AB sürecinde uygulamaya konulan reformlar paralelinde 1986 yılında ilk kez sivil bir yönetici tarafından idare edilmeye başlanmıştır (Wikipedia, 2008).

3.3.2. Terörle Mücadelede Siyasal Faaliyetler

1982'de iktidara gelen sosyalist PSOE hükümeti ETA ile mücadele adına başarılı adımlar da atmıştır. PSOE iktidarı ile beraber polisiye tedbirlerin sosyal ve ekonomik tedbirler ile eşzamanlı uygulanmasını öngören "ZEN" planı devreye sokulmuştur (Semiz ve Tsevenlkhaazal, 2008). PSOE bu planın uygulanmasına ek olarak silahlı mücadeleyi reddeden örgüt mensuplarını affedeceğini duyurmuştur. İspanya'nın gerçekleştirmiş olduğu bu başarılı girişimler ülkenin AB'ye girebilmek adına yapmış olduğu demokratikleşme uygulamaları ile de paralellik göstermektedir. Aslında İspanya'nın ETA ile mücadelesinde AB'ye üye olduğu 1986 yılı önemli bir dönüm noktasıdır. Hatta denilebilir ki ülkenin ETA'ya karşı bu dönemdeki başarısı, AB'ye giriş süreci ile yapmış olduğu demokratik açılımlar ve buna bağlı uluslararası anlaşmalarla başlamıştır. İspanya'nın AB'ye tam üyeliği sonrasında sınırların kaldırılmasına bağlı olarak kendi ülkesininin maruz kalacağı tehlikeyi gören Fransa, nihayet ETA konusunda İspanyollarla işbirliğine yanaşmaya karar vermiştir. Bu işbirliğinin ilk meyvesi olarak da Fransa, İspanya'nın aradığı 23 ETA mensubunu tutuklamıştır (Moore, 2005:12-15; Erçandırılı, 2008).

Üyelik öncesinde 1984 yılında AB'ye üye olmak adına gerçekleştirilen ve terör örgütü üyelerinin topluma kazandırılmasını amaçlayan "sosyal entegrasyon" programının da ülkenin terörle mücadele başarısına katkısı küçümsenemez (ETA, 2008). Bu hamle sonrasında İspanyol hükümeti örgütte eylem sürecine girmemiş hapisanelerde bulunanlar dâhil yurt içi ve dışındaki üyelere tekrar örgüte katılmamaları koşuluyla geniş kapsamlı aflar çıkarmıştır. Bu dönemde yüzlerce kişinin aften faydalanmak için başvurusuna karşın ETA'nın güç kaybına uğramamasının sebebi PSOE planının mevcut örgüt mensuplarına karşı mücadele ile sınırlı kalması ve örgütün eleman kazanmasının önüne geçememesi olarak gösterilebilir. Aynı dönemde hükümetin terörle mücadele adına attığı bir diğer adım ise, ETA mahkûmlarını ülke genelindeki hapisanelere yayarak örgütün mahkûmlar üzerindeki etkisini kırmak ve örgütün hapisanelerden yönetilmesini önlemeye yönelik uygulamadır. PSOE'nin ETA ile mücadele adına yaptığı en başarılı hamle,

mücadele zeminini ülke dışına da kaydırması olarak gösterilebilir. Bu dönemde İspanya, Fransa ile işbirliği sürecine girmiş ve böylelikle Fransa ETA mensupları için eskisi gibi rahatlıkla siyasi sığınmacı olarak saklanabilecekleri bir ülke olmaktan çıkmıştır (Semiz ve Tseveenlkhaazal, 2008).

1992-93 yılları arası Fransa ile ilişkilerin iyice geliştirilmesi ile beraber aralarında örgütün liderlerinin de bulunduğu çok sayıda kişi Fransa'da tutuklanmıştır. Fransa ile meydana gelen bu yakınlaşmanın teröre karşı verdiği mücadeledeki başarısını gören İspanya, terörle mücadelede çabalarını bu alana kaydırmıştır (Bragg, 2002). Sonuç olarak Latin Amerika ülkeleri, Meksika ve İngiltere ile yapılan işbirliği neticesinde birçok ETA mensubu tutuklanmış veya sınır dışı edilmiştir. Uluslararası alanda kazanılan başarı ile beraber örgütün finansal desteğinde de önemli ölçüde tikanmalar olmuş ve bu da örgütün daha da zayıflamasına neden olmuştur (Cronin, Aden, Frost ve Jones, 2004). Uluslararası işbirliğine dayalı bu mücadeleye ek olarak İspanya, aynı zamanda teröre destek vermeyenlerin ödüllendirilmesi prensibini uygulamaya başlamıştır (Erçandırılı, 2008).

PSOE, ETA ile mücadelesinde dışarıdaki başarılı hamlelerine içeride de devam etmiş ve İspanya genelinde siyasi partiler önderliğinde ETA'ya karşı topyekün bir hareket olan "Ajura Enea Pakı" nın gerçekleştirilmesini sağlamıştır. Bu Pakı 12 Ocak 1988'de Herri Batusuna haricindeki siyasi partileri ETA ile mücadelede işbirliği konusunda bir araya getirmiştir (Özçer, 2006).

Bu Pakı ile beraber tüm İspanyol partileri aşağıda bahsi geçen konularda fikir birliğine varmışlardır: **a-** Temel hak ve özgürlükleri savunan ve demokratik hukuk devleti anlayışına dayanan özerklik sistemine göre hazırlanmış bir Anayasa hazırlanması, **b-** Silah bırakan teröristlere demokratik yolları kullanarak kendi fikirlerini ortaya koyma ve siyaset yapma imkânı, **c-** Silah bırakmayan teröristlere karşı caydırıcı polisiye önlemler alınması ve bunun uluslararası alanda da devamının sağlanması, **d-** Halkın birleşerek teröristler üzerinde toplumsal baskının kurulması (Bal ve Özeren, 2014:336).

1996'da iktidar PSOE'den PP'ye geçmiştir. PP'nin, PSOE'nin sonunu getiren GAL probleminden çıkardığı ders, hukuk dışı mücadele yöntemlerinin başarılı olamayacağıdır. Dolayısı ile Aznar'ın başında bulunduğu PP hükümeti, ETA ile mücadelede polisiye önlemlerin yanında hukuki düzenlemelere de ağırlık vermiştir (Semiz, & Tseveenlkhaazal, 2008). Bu dönemde Aznar hükümetinin katı uygulamalarını bahane eden Basklı siyasi partiler (PNV, EA ve HB) ve sivil toplum örgütleri, ETA ile tekrar diyalogu öngören ve adı imzalandığı şehirle anılan "*Lizarra*" bildirisini yayınlamışlardır (Özçer, 2006). Bu bildiri aslında "*Ajura Enea Pakti*" ile sağlanan birlikteliğin de sonu anlamını taşımaktadır. PP iktidarı döneminde en göze çarpan hükümet politikası, terör örgütünün siyasi uzantılarının sonlandırılmasına yönelik çalışmalardır. ETA'nın legal alandaki uzantıları ve HB yargı kısıncasına alınarak faaliyetleri engellenmeye çalışılmış, nitekim çıkarılan Siyasi Partiler Yasası çerçevesinde Batasuna 2002 yılında kapatılmıştır (Vatandaş, 1997; Moore, 2005:12-15).

8 Kasım 2000'de iktidarı elinde bulunduran PP, PSOE ile terörle mücadele adına bir anlaşma imzalamıştır. Bu süre içinde PP terörle mücadele adına gerek Fransa ve gerekse diğer ülkelerle işbirliğine de önem vermiş ve ETA'nın dış desteğinin büyük ölçüde kesilmesini sağlamıştır. 2003 yılında Aznar hükümeti tarafından ETA'nın siyasal uzantısı olan HB'nin kapatılma süreci tamamlanmıştır (Bal ve Özeren, 2014:337). 11 Eylül 2001 sonrası terörizmle mücadele kapsamında AB çerçevesinde alınan kararlar desteklenmiş ve oluşturulan mekanizmalarda aktif olarak yer alınmıştır. ABD ile özellikle istihbarat alanında yoğun işbirliğine girilmiş, ABD'nin "*küresel terörle savaş*" kapsamında takip ettiği (Irak'ın işgali dâhil) politikalara destek verilmiştir. Teröristlerin finansman, barınma ve lojistik ihtiyaçlarının önünün kesilmesi amacıyla diğer ülkelerin desteğinin alınması, 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasındaki süreçte daha da kolaylaşmıştır. Bu süreci iyi değerlendiren İspanya, ETA'ya karşı, Ocak 2002 tarihinde Fransa ile ortaklaşa operasyon yaparak örgüte karşı ülke dışında büyük bir darbe daha indirmiştir (ETA, 2008). Bu operasyonlarda örgüte ait 600-700 kg patlayıcı madde de ele geçirilmiştir. Mart 2004'te Irak işgaline misilleme olarak El-Kaide tarafından gerçekleştirildiği

düşünülen Madrid bombalamalarının sorumluluğunun ETA'ya yüklenmeye çalışılması Aznar hükümetinin sonunu getirmiştir. Yapılan seçimlerde Aznar ve partisi PP seçimleri kaybetmiş ve Zapatero liderliğindeki PSOE partisi iktidara gelmiştir (Bal ve Özeren, 2014:338).

2004 yılında yeniden iktidara gelen Zapatero liderliğindeki PSOE, her bölgenin genel hatlarla belirlenmiş özerkliğinin içini bölge halkının kendisinin doldurması prensibini benimsemiştir. Zapatero ilk dönemde ETA ile görüşüp karar vermeyi kabul eden yumuşak bir yaklaşım benimsenmiş fakat görüşmeler istenilen sonuçları vermemiştir (Semiz ve Tseveenlkhaazal, 2008). Şiddet eylemlerinin yeniden başlaması polisiye önlemlerin de artırılmasını beraberinde getirmiştir. Soruna çözüm arayan fakat terör konusunda tavizsiz olan Zapatero hükümeti, Bask sorununu çözenin öncelikle şiddeti durdurmaktan geçtiği konusu üzerinde durmuştur. Şiddeti durdurmak için de halkın terörle mücadeleye ortak edilmesi ve bu doğrultuda da kamuoyu desteğinin kazanılması gerektiğine inanan Zapatero hükümeti bir dizi önlemler paketini uygulamaya koymuştur (Dündar, 2006):

a. Öncelikle 2004 Madrid bombalamalarının halkın üzerinde oluşturduğu psikolojik etki kullanılarak şiddeti lanetleme adına (ETA'nın desteğini kazanmaya çalıştığı hedef kitle de dahil) kamuoyunun tam desteğinin sağlanmasına ve dolayısıyla şiddet yanlısı ETA'nın yalnızlaştırılmasına çalışılmıştır. Bu uygulamaya aslında 1997 yılında ortaya çıkan "Ermua Ruhü" nun canlandırılması da denilebilir.

b. Kazanılan halk desteğini iyi kullanan hükümet, terör ve şiddeti destekleyen yayın organlarını kapatarak bunların çevresindeki örgütlenmeleri de dağıtmıştır.

c. Nihayet ETA köşeye sıkışmıştır. Fakat bunun karşısında hükümet tarafından, köşeye sıkışan örgüte yönelik intikam saldırıları düzenlemek yerine onların taleplerini ifade edebilecekleri, isteklerini dillendirebilecekleri bir anlaşma/ tartışma süreci başlatılmıştır.

d. Aynı zamanda terör örgütü mağdurları ve mağdur yakınları ile de görüşülerek hükümetin yapmaya çalıştığı şeyin asla bir taviz pazarlığı olmadığı, sadece ülke menfaatleri gereği bu şekilde davranıldığı anlatılmış ve bu kişiler rencide olmadan ikna edilmeye çalışılmıştır.

e. 2005 yılında Norveç'in Oslo kentinde hükümet ile terör örgütü liderleri arasında gizli bir diplomasi trafiği yürütülerek örgüt, silah bırakmaya zorlanmıştır.

f. Bu çabalar neticesinde oluşturulan çalışma grupları ile bir taraftan ETA'nın aktif durumda olan ya da cezaevinde bulunan örgüt mensuplarının durumu ele alınırken diğer taraftanda Bask toplumunun genelinin kazanılması için atılabilecek demokratik adımlar değerlendirilmeye alınmıştır.

Yukarıdaki maddeler ışığında İspanya'nın terörle mücadelede uygulamaya koyduğu temel strateji, halk desteğinin kazanılması ve bu sayede terör örgütünün ötekileştirilmesidir. Bu doğrultuda terörle mücadelenin silahsız boyutuna ağırlık verilerek Bask bölgesi halkına yönelik kuvvet gösterisine yer veren önlemlerden kaçınılmış ve bölgeye yönelik geniş siyasi haklar verilmiştir (Özçer, 2006).

Nihayetinde ulusal bütünlüğü cazip kılan, ön yargıdan uzak durma, hoşgörü ve prensipleri doğrultusunda önceden terörü destekleyen insanların dahi topluma yeniden kazandırılabilmesi düşüncesi topluma anlatılmıştır. Aslında İspanya'nın bu başarısının altında yatan en önemli etkenlerden biri de Bask bölgesinde faaliyet gösteren ve ETA'nın yanında olmayan siyasi partilerle girişilen diyalog ve imzalanan anlaşmalardır. Ortaya konulan diyalog istek ve arzusu, gerçekleştirilen mutabakatlarla pekiştirilerek bu partilerin söylemlerinin "*Tek İspanya*" fikrini destekler mahiyette olması sağlanmıştır (Özçer, 2006). Böylelikle Bask bölgesinde halkı yönlendiren siyasi partilerin desteği alınmış ve bu sayede halkla daha kolay entegrasyon sağlanmıştır. Halkın yapılanlara olan desteğini de ölçmeyi ihmal etmeyen hükümet, yaptığı uygulamalarla eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği kamuoyu araştırmalarında halkın %80'inin sürece destek verdiğini görmüştür (Dündar, 2006).

Tabi bu süreçte ülkedeki diğer siyasi partilerin paylarını da küçümsememek gerekir. Bu sürecin ülke menfaatine olduğunu değerlendiren Bask bölgesi dışındaki diğer partilerde hükümetin uygulamaya koyduğu bu yaklaşımları "*terör örgütü ile anlaşma yapılıyor*" şeklinde propagandalarla yıpratmamıştır ki bu sayede örgüte yönelik ortaya konulan strateji ve programlar kesintiye uğramadan uygulamaya konulabilmiş ve önemli oranda da başarı elde edilmiştir (Bal ve Özeren, 2014:340).

SONUÇ

Terörle mücadele uygulamalarında Japonya, diğer dünya devletleri gibi baskıcı veya cezalandırıcı yol izlemekten ziyade ılımlı ve barışçıl politikayı tercih etmiştir. II. Dünya Savaşında edinmiş olduğu acı tecrübelerden sonra yöneticilerine sınırsız güç verme konusunda Japon halkı hassas davranmıştır. Bireyin özgürlüğünden güvenlik için bile ödün vermemiştir. Terörle mücadele çerçevesinde kıyaslama yapılırsa Japonya, İngiltere, İspanya veya Türkiye gibi yoğun terör tehdit ve eylemlerine maruz kalmamıştır. Bu sebeple terör konusunda Japonya kendi iç dinamiklerine göre hareket etmiştir. Japonya'da terör, hem II. Dünya Savaşından sonra oluşan Amerikan karşıtlığı hem tüm dünyada başlayan sol hareketler hem de Japonya'nın barındırdığı çok dinli yapıdan ayrı düşünülemez. Japonya'nın terörle mücadelesini Aum ve JKO terör örgütlerinin eylemleri oluşturmaktadır. Günümüzde iki terör örgütünün Japonya'ya karşı herhangi bir tehdidi söz konusu değildir.

Japonya'da terörün sona ermesi başarılı bir mücadelenin sonucu sayılabilir. Japonya terörle mücadele de halkla yakın işbirliği ve toplum polisliği anlayışının uzun vadede kullanımı sonucunda bireyin özgürlüklerinden ödün vermeden terörle mücadele de başarılı katkılar sağlamıştır.

Japonya'nın uygulamış olduğu ılımlı politikalar neticesinde devletin meşruiyetinin sorgulanmasını engellemiş, teröre karşı İspanya veya başka devletlerin harcamış olduğu paralar Japonya'nın bir ordusunun olmayışından kaynaklı da olarak cebinde kalmış ve ülkenin gelişmesine, halkın refah seviyesinin yükselmesinde önemli rol oynamıştır. Terör örgütleri genel olarak refah seviyesinin düşüklüğünü bahane ederek eylemler yapmaktadır. Bu sebeple Japonya'nın refah seviyesinin yükselmiş olması terör örgütlerinin alanları daraltarak gelişmesinin önüne geçmiştir. Japonya gerek iç gerekse dış baskılara rağmen terör karşısında sert bir politika uygulamamıştır. Dünyada uygulanan sert ve askeri terörle mücadelelerine bakıldığında bunun başarı getirmedığı aşıkardır. Bu sebeple hem bulunduğu konum hem de kendi iç dinanizmi açısından kaynaklanan yumuşak ve ılımlı terörle

mücadelesinin uzun dönemde başarı sağladığı gözler önündedir. Japonya'nın terörle mücadele politikaları terör tehdidi altındaki ülkeler açısından model olabilecek bir durumdadır.

Uzun yıllar terörle mücadele etmiş İngiltere, gerek bölücü terör örgütü IRA, gerek cumhuriyetçi terör örgütleri, gerek Protestan Birlikçi terör örgütleri, gerekse dini istismar eden El Kaide bağlantılı terör örgütlerinin hedefi olmuştur. Bu sebeple İngiltere'nin terörle mücadele bağlamında ortaya koymuş olduğu yaklaşımlar çok önemlidir. İngiltere terörle mücadele çerçevesinde ilk olarak uygulamış olduğu politikaları inceleyerek çeşitli değişikliklere gitmiştir. Başlangıçta terörle mücadele kapsamında Kuzey İrlanda sorununa sert ve baskıcı bir politika izlerken, aslında bunun terörü sonlandırmaktan çok daha da artırdığı ve beslediğini tespit etmiştir. Askeri uygulamalarla çözüm arayan İngiltere, uygulamanın çözümden çok zarar getirmesini görmesi sonucu terörle mücadele faaliyetlerini sivil yönetim anlayışıyla yürütmeye karar vermiştir. Terörle mücadele konusunda İngiltere, sadece terörün terörist boyutunu ele almamış bunun ortaya çıkış nedeni olan terörizmi de tüm ayrıntılarıyla incelemiştir. İlk başlarda uygulanan askeri uygulamalardan ilerleyen dönemlerde vazgeçilmesi, bununla birlikte terör sorununun sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel yönleri üzerine yoğunlaşmıştır. Bu uygulamanın neticesinde yıllarca uygulamış olduğu ayrılıkçı politikanın yerine, Katolik İrlandalıları kazanma adına yasal değişikliklere giderek tüm kesimleri bir masa etrafında toplamayı başarmıştır.

İngiltere terörle mücadele konusunda yapmış olduğu yapılanmada birimler arası koordineyi başarılı şekilde sağlamıştır. Bu konuda İçişleri Bakanlığını esas kurum olarak görevlendirmiş, diğer kurumlar arası koordineyi de İçişleri Bakanlığı tarafından yürütmüştür. İstihbarat ve terörle mücadele birimleri arasında bilgi, istihbarat paylaşımı ve uyum konusunda sağlam bir mekanizma oluşturulmuştur. Ayrıca kurulan sistem toplumun terörle mücadele konusunda bilgilenebilmesi için şeffaf bir yapıya sahip olmuştur. Uygulanan bu politikalar çerçevesinde devletin alanı genişlerken terör örgütlerinin ise alanı daralmıştır. Son olarak RIRA ve C-IRA terör

örgütlerinin yapmış olduğu saldırılar sonucunda Katolik ve Protestan toplumları bir araya gelerek birlik ve beraberlik adına teröre karşı ortak bir tavır sergilemişlerdir.

İngiltere günümüzde uygulamış olduğu politikalar nedeniyle dini istismar eden terör örgütlerinin hedefi durumundadır. Her ne kadar IRA terör örgütü ile ateşkes uygulanmış olsa da zaman zaman bazı gruplar ufak çaplı eylemlere devam etmektedir. İngiltere terör konusunda uluslararası arenada ikili ilişkilere önem verirken, diğer yandan ise terör örgütlerinin en çok suiistimal ettikleri alanlara yönelik çok boyutlu çalışmalarını da sürdürmektedir. Aslında İngiltere'yi terörle mücadele konusunda başarılı kılan özellik uygulamış olduğu sabırlı politikalarıdır. Terörle mücadele konusunda yapılan eylemlere karşı anlık politikalar uygulamayıp uzun dönemleri ve kesin sonuçları kapsayan politikalar izlemiştir. Anlık müdahaleler sorunu çözmeyip geçici olarak durumu daha da karışık hale getirdiği tüm dünyada ortadadır. Bu uygulamanın yerine çözüm üretici, bütünü kapsayan ve her kesime hitap eden politikalar İngiltere'nin terörle mücadele konusunda başarısını bir kez daha ortaya koymaktadır.

İspanya'da terörle mücadele faaliyetleri ise; ETA terör örgütünün ortaya çıkış nedenlerine baktığımızda İspanya'da uygulanan baskıcı ve totaliter rejimin doğurmuş olduğu sonuç olarak görebiliriz. İspanya'nın bu tutumu terörü sona erdirmekten çok daha da ortaya çıkardığı görülmektedir. ETA terör örgütünün ortaya çıkışında İspanya'da yönetimin dikta rejiminin eline geçmesi ve ayrı bir etnik yapı, kültür ve dile sahip Bask halkının bu rejim sonucunda dillerini kullanmaya kadar çoğu haklarını yetirmesini gösterebiliriz. Rejimin uygulamış olduğu baskıcı tutum halkı şiddete yönelik fikirler geliştirmeye ve bunu bir sistem dâhilinde kullanmaya ivme kazandırmıştır.

Terörle mücadele konusunda İspanya birçok değişik strateji uygulamıştır. Bu uygulamalar bazen kısa vadede sonuç almak için yapılan uygulamalar olduğunda halktan destek almıştır. Ancak yapılan bu uygulamalar sonucunda öldürülen kişilerin örgütle alakası olmadığı anlaşıldığında devlet aleyhine güçlü bir halk tepkisi

olmuştur. Yapılan yanlış uygulamalar göstermiştir ki terörle mücadeleyi teröristle mücadele olarak anlamının çözüm yerine çözümsüzlük getirdiği ve terörü yok etme yerine teröre taban kazandırmıştır. Nitekim İspanya GAL davasında uygulamış olduğu bu politikalardan dersler çıkarmıştır. Bu ve bunun gibi yapılanmalara yer verilmeyeceği yaşanan acı tecrübelerin bir sonucudur. AB süreciyle birlikte gerçekleştirilen sosyal programlar ETA'ya olan taban desteğini azalmıştır. Uygulanan bu programların başarılı olmasından dolayı, uygulamaların artırılması sağlanmıştır. Bunun sonucunda da ETA terör örgütünün tabanını oluşturan Bask bölgesinde örgüte destek azalmıştır. AB süreciyle birlikte İspanya terörle mücadelesini uluslararası alana taşıyarak başta Fransa olmak üzere diğer ülkelerle işbirliğine giderek destek aramıştır. Terör örgütlerinin en büyük gelir kaynaklarından olan dış desteği kesen İspanya, ülke içinde faaliyet gösteren ve terör örgütünün sözcülüğünü yapan partiyi kapatmış, ondan sonra oluşum gösteren terör örgütü ile bağlantılı diğer yapılanmalara da yaşam hakkı tanımamıştır.

İspanya ittifak ve işbirliği açısından Bask Bölgesi dâhil ülke genelinde terör örgütüne destek vermeyen, şiddet yanlısı olmayan siyasi parti ve kuruluşlarla ikili ilişkilere önem vermiştir. Bu girişimin sonucu olarak da hem siyasi partiler hem siyasi partilerin bilinçlendirdiği halkın katkılarıyla şiddet yanlısı gruplar azalmaya başlamıştır. Böylelikle halk demokratik yollarla isteklerini gerçekleştirebileceğini, devlet ise kendini ifade edebileceğini anlamıştır. İspanya hükümeti kendi aleyhine olsa dahi ilgili tüm taraflarla özellikle de kamuoyuyla iletişimini canlı tutmuştur. İspanya Hükümeti yapmış olduğu terörle mücadelede şeffaf davranarak stratejilerini tüm halka ayrıntılı olarak anlatmıştır.

İspanya Hükümetinin işlerinin yolunda gitmesi sağlayan ana etken halkı özellikle Bask halkını yapmış olduğu politikalara dâhil etmek ve onları desteğini alarak ilerlemek olmuştur. Bu uygulamalarda terörle mücadelede İspanya'nın daha önce yapmış olduğu sert uygulamaların değil demokratik yollarla yapılan mücadelenin başarı getirdiğini göstermiştir. İspanya göstermiş olduğu başarılı uygulamalarla örnek olarak gösterilebilir. Bu başarı terörle mücadelenin halktan

kopuk olmadan, demokratik yöntemlerle ve terörü sadece terörist olarak görmeden, onu var eden sebepleri araştırarak, kaynaklarını keserek onu yalnız bırakmak ve bu neticeyle teröristle mücadeleye girilmesi gerektiğini göstermiştir.

Sonuç olarak bakıldığında ise; üç farklı ülke olmasına rağmen uygulanan politikaların teröre karşı verdiği başarı, sorunun çözümüne yönelik atılan ılımlı ve yapıcı adımlar sonrası ortaya çıkmıştır. Bu sebeple terörle mücadelenin çok boyutlu bir alanı kapsadığı, sadece devlet olarak güç uygulamakla bunun sonuçlandırılmayacağı, halkın da bu mücadeleye dahil edilmesinin gerektiği, teröre destek veren ülkeleri desteklerinden vazgeçirmeye yönelik adımlar atılması, iç ve dış finans kaynaklarının kesilmesi, destek veren legal veya illegal yapılanmaların önüne geçilmesi ve bu yönde gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, terör sorunun çözümünü sivil otoritenin yürütmesi, askeri ve polisiye kuvvetlerin gerekli istihbarat ve bilgi paylaşımı konusunda işbirliği yapması ve son olarakta terörle mücadele yapılanması tüm kurumları kapsayacak fakat tek bir kurum çatısı altında toplanmak suretiyle devam edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AGREEMENT. (1998) <<http://www.nio.gov.uk/agreement.pdf>>

AKGÜN, Birol, "**Küresel Terör: Mit mi, Gerçek mi?, 11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye**", Tablet Yayınları, Konya, 2006, s. 61.

ALEXIEVA, A. (2006, İlkbahar). **Targeting the Roots and Goals of ETA: A Counter-Terrorist Strategy to Consider.** *Journal of IPS*, 5. <http://irps.ucsd.edu/assets/004/53_65.pdf>

ALKAN, Necati. "**Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları**", Polis Dergisi, Ankara, 40, Nisan-Mayıs-Haziran, 2004.

ALKAN, Necati (2011), **Özgürlükten Araçsallığa PKK'da Kadınlar**, Polis Akademisi Yayınları: Ankara. S.29-144.

ALKAN, Necati, **Terör Örgütlerinin Finansal Kaynakları**, <http://kesitler.tr>. Erişim:27.01.2016.

ALPARSLAN, M. Şükrü, **Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik**, Teknik Yay., İstanbul, 1983, s.42-43. Ayrıca bkz. Hayati Hazır, Demokraside İstikrarsızlığın Sebebi Olarak Siyasal Şiddet ve Terörizm, Nobel Yay., Ankara, 2001.

ALTUĞ, Yılmaz (1995), **Terörün Anatomisi**, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

ALTUĞ, Yılmaz., **Terörizmin Dünü, Bugünü, Yarını**, Ankara, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Yayınları, 1989, s.17.

ALTUNOK, T., ve O. DENİZER. "**Terörizmin Yasal Olmayan Finans Kaynakları**", H. ÇAKMAK ve T. ALTUNOK (Ed.), **Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi**, Ankara, Barış Platin Kitap, 2008. 95-116.

ARCHHICK, K. (2006). **European Approaches to Homeland Security and Counter terrorism.** CRS Report for Congress.

ARMAOĞLU, Fahir, **20. YY. Siyasi Tarihi**, İş Bankası Yayınları, Ankara, 1994, s. 420.

ATLI, Davut., **Terörle Mücadele Hizmetlerinde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanabilirliği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, 2002, s.25.

BAL, İhsan, (2006), **“Terörizm, Terörist Nedir? Neden Terörist Olunur”**, İhsan Bal (ed.), Terörizm, Terörist Nedir? Neden Terörist Olunur, Ankara: USAK Yayınları, s. 8.

BAL, İhsan.ve ÖZEREN, Süleyman, **Dünyadan Örneklerle Terörle Mücadele**, USAK Yayınları, Ankara, 2014.

BBC <<http://news.bbc.co.uk/2/shared/vote2007/nielection/html/main.stm>>

BBC, **"Army Paper Says IRA Not Defeated"**, 6 Temmuz 2007 <http://news.bbc.co.uk/1/hi/northern_ireland/6276416.stm>

BOLLAG, B. (2001). **"In the Basque Region, Professors Find They are Assassins' Targets"** The Chronicle of Higher Education, 47, ss. 23-27.

BOX, M. and G. McCormack (2004). **Terror in Japan**. *Critical Asian Studies*, 36(1), ss. 91-112.

BROWN, P., Brown, C, Hetherington, P., **"Cabinet Survives IRA Hotel Blast"**, The Guardian <<http://www.guardian.co.uk/politics/1984/oct/13/past.davidhearst/print>>

BRAGG, F. (2002). **Basque Terrorists Maintain Presence in Latin America**. *Special Warfare*, 15, ss. 4-53.

BURNS, J.F. **"Intended to Incite, Killings Draw Former Enemies Together"**, *The New York Times*, 13 Mart 2009 <<http://www.nytimes.com/2009/03/14/world/europe/14ireland.html>>

BÜYÜK LAROUSSE SÖZLÜK VE ANSİKLOPEDİSİ, s:14.

CAŞIN, Mesut Hakkı (2008) **Uluslararası Terörizm**, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.

COMBS, Cindy C. (2006), **Terrorism in the 21st Century (4th ed.)**, New York: Prentice Hall, s.4.

COMBS, C. Cindy., **Terrorism in the Twenty-First Century**, Prentice-Hall, New Jersey, 2000, s.8.

CLUTTERBUCK, R. L. (2005). **Terrorism & guerrilla warfare: Forecasts & remedies**. New York: Routledge.

CRAGIN, K., & Chalk, P. (2003). **Terrorism & Development: Using Social and Economic Development to Inhibit a Resurgence of Terrorism**. CA, Santa Monica: RAND

CRAWFORD, C. (1979). **Long Kesh: An Alternative Perspective**. Unpublished MS Thesis. Cranfield Institute of Technology.

CRONIN, A.; Aden, H.; Frost, A.; and Jones, B. (2004, Feb 6.). **Foreign Terrorist Organizations**. *Congressional Research Service (CRS) Reports and Issue Briefs*. 16 Haziran 2008 <<http://fpc.state.gov/documents/organization/29722.pdf>>

CROWN. (2009). **Pursue, Prevent, Protect, Prepare: The United Kingdom's Strategy for Countering International Terrorism** <http://security.homeoffice.gov.uk/newspublications/publication-search/general/HO_Contest_strategy.pdf?view=Binary Operations in Afghanistan: British casualties>

CROWN. (2009). **Operations in Iraq: About the UK mission in Iraq** <<http://www.mod.uk/DefenceInternet/FactSheets/OperationsInIraqAboutTheUkMissionInIraq.htm>>

CURTIS, G.E.,& Karacan, T. (2002). **The Nexus among Terrorists, Narcotics Traffickers, Weapons Proliferators, and Organized Crime Networks in Western Europe.** The Library of Congress.

CUTHBERTSON, I. M. (2006). **The Nature of Terrorist Threat and National Response to Terrorism: The British Case (pp. 106- 130).** In **National Counter-Terrorism Strategies: Legal, Institutional, Public Policy Dimensions in the US, UK, Prance, Turkey, and Russia** (Eds) R. W. Ortung & A. Makarychev. Netherlands, Amsterdam: IOS Press

ÇAKMAK, Haydar, **Terörizm**, Platin Yayıncılık, 2008, Ankara.

ÇETİN, Hüseyin, **Terör ve Terörle Mücadele Bağlamında Türkiye-PKK Örneği; 2003-2008 dönemi**, Ankara, Polis Akademisi Başkanlığı, Yüksek Lisans Tezi, 2009, s.11.

ÇEVİK, Halis, **Kadim Toprakların Trajedisi, Uluslar arası Politikada Ortadoğu**, NKM Yayınları, Konya, 2005, s. 218.

ÇINAR, Bekir., “**Terör Eylemleri Olarak Sivil İtaatsizlik vs. Şiddet**”, Zaman, 14 Aralık 2012, s.26.

DEMİRKIRAN, Sami, **İhanetler Çemberinden Kurtuluş** (İstanbul: Kamer Yayınları, 1998), s.148.

DEMİREL, Emin, **Terör**, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2001, s.23.

DENKER, M. Sami, **Uluslararası Terör, Türkiye ve PKK** (İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1997), s.77.

DİLMAÇ, Sabri., **Terörizmde Tanım Sorunu ve Yaklaşımlar, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü**, Ankara, 2011.

DİLMAÇ, S., “**Terörizm Sorunu ve Türkiye**”, Emniyet Genel Müdürlüğü, İDB Yayınları, 1997, Ankara.

DÜNDAR, C. (2006, Nisan 11). **IRA ve ETA Nasıl Silah Bıraktı.** *Milliyet.* 3 Haziran 2008 <<http://www.milliyet.com.tr/2006/04/11/yazar/dundar.html>>

ECMI. (2008). **Current Situation: The implementaion of Good Friday Agreement.**<http://ecmi.de/emap/download/NI%20Current%20Situation.pdf>

ERÇANDIRLI, Y. (2008). **Ispanyol-Fransız İlişkilerinde ETA Sorunu.** *USAK Gündem,* 16 Haziran 2008 <<http://www.usakgundem.com/pdfs/YeldaErcandanli.pdf>>

ERGİL, Doğu, **Türkiye’de Terör ve Şiddet,** Ankara, Turhan Kitapevi, 1980, s.1.

ETA. (2008). **jane's Terrorism and Insurgency Intelligence Centre** <<http://jtic.janes.com>> (Erişim Tarihi: 16 Haziran 2008).

ETA-VI. (2008). içinde **Encyclopedia Britannica** <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/193776/ETA-VI>>

FARAÇ, Mehmet, **Batman’dan Beykoz’a Hizbullah’ın Kanlı Yolculuğu** (İstanbul: Günizi Yayıncılık, 2002), s.66.

FEYİZOĞLU, Turhan, **Mahir** (İstanbul: SU Yayınevi, 1999), s.341-346.

FLICKR. (2009). **Baltic Exchange Bombing,** <<http://www.flickr.com>>

FULLER, C. (2002). **International Terrorism.** Broomall, PA. Mason Crest Publishers.

GALLAGHER, A. (2003). **The Japanese Red Army.** New York. Rosen Publishing Group.

GAY, O. (2006). **Political Development in Northern Ireland since February 2006.** House of Commons Library.

GENÇTÜRK, Tuğçe, **Terör Kavramı ve Uluslar arası Terörizme Farklı Yaklaşımlar**, Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2012, s.3. [Erişim: [http://sam.baskent.edu.tr/ raporlar.php](http://sam.baskent.edu.tr/raporlar.php)].

GILL, B. **Transient Nationalism: Evolved Patriotism in the Republic of Ireland.**

GREGORY, F. (2005). **Intelligence-led Counterterrorism: A Brief Analysis of the UK Domestic Intelligence System's Response to 9/11 and the Implications of the London Bombings in 7 July 2005.** Real Institute, Elcano.

GÜNEŞ, Özkan, **Türkiye ile Bağlantılı Yasadışı Göç ve İnsan Kaçakçılığının Analizi** (Ankara: Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2004), s.29.

GÜRSES, Emin, **Ayrılkçı Terörün Anatomisi IRA, ETA, PKK** (İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 2003).

GROVE, A. (2000). **Militant Nationalism: Between Movement and Party in Ireland and the Basque Country.** The American Political Science Review, 94, ss. 480-483.

HORSLEY, Richard A., "The Sicarri: Ancient Jewish "Terrorists"', The Journal of Religion, Vol.59, No.4, Ekim, 1979, s.435-458.

İLERİ, Aytekin., **"Teröristin Sosyo-Psikolojik Profilinin Terörle Mücadeledeki Yeri ve Önemi"**, Fırat Üniversitesi'nin 25. Kuruluş Yıldönümünde 1.Milletlerarası Doğu Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu: (Terör, Etkileri ve Çözüm Önerileri: Bildiriler) 27-28-29 Mart 2000, Ed. Eyüp G. İşbir, İbrahim Yılmazçelik, Ahmet Akşın, Fırat Üniversitesi Yay., Elazığ, 2000, s.353.

İLHAN, Suat, **Terör Neden Türkiye?** (Ankara: NU-DO Yayıncılık, 1998), s.5. IMBORNONI, A.M., Brunner, B., & Rowen, B. (2007). The Northern Irish Conflict: A Chronology, <[http://www.infoplease.com /spot /northirelandl.html](http://www.infoplease.com/spot/northirelandl.html)>

İMSET, İsmet G., **Ayrılkçı Şiddetin 20 Yılı, PKK** (Ankara: Turkish Daily News Yayınları, 1993), s. 161-170.

ITABASHI, I., Ogawara, M., LEHENY, D. (2002). Japan, içinde Y. *Alexander (Ed.), **Combating Terrorism: Strategies of Ten Countries** (ss. 337-373). Ann Arbor, MI: Michigan University Press.

JAPONYA DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI. (2007). **Japan's International Counter-terrorism Cooperation**, <<http://www.mofa.go.jp/policy/terrorism>>

JOHNSON, T. (2003, February 12). **Hand of Irish or Basque Terrorists Seen in Deadly Colombian Bombing**. San Diego Union-Tribune.

JONES, S. G. & Libichi, M. C. (2008). **How Terrorist Groups Ends Lessons for Countering**. RAND Corporation.

KARACASULU, Nilüfer ve OVALI, Şevket “**Terör: Kavramsal Çeşitlilik**”, Mülkiye, Cilt: XXVIII, Sayı: 243, 2004, s.54.

KATZENSTEIN, P. J. (2002). **Same War Different Views: Germany, Japan and War on Terrorism**. Current History, 101, ss. 427-436.

KATZENSTEIN, P. J. & Tsujinaka, Y. (1991). **Defending the Japanese state: Structures, norms, and the political responses to terrorism and violent social protest in the 1970 and 1980s**. New York: Cornell University Press.

KAYA, İbrahim, **Terörle Mücadele ve Uluslar arası Hukuk**, (Ankara: USAK Yayınları, 2005), 10.

KAYNAK, Mahir, Prof., “**Terör Bir Örtüdür**”, Enine, Boyuna Net, 19.11.2003.kardesci.blogcu.com/teror-bir-ortudur/44776.

KIŞLALI, M. Ali, **Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma** (Ankara: Ümit Yayıncılık, 1996), s.30.

KIENZLE, B. (2004). **Northern Ireland Five Years after the Good Friday Agreement: Again at the Crossroads** <[www.igadi.org/arquivo / pdf/te_se07/te19_7_095benjamin_kienzle_us.pdf](http://www.igadi.org/arquivo/pdf/te_se07/te19_7_095benjamin_kienzle_us.pdf)>

KÖNİ, Hasan.(1996). “İsrail Sağının Terörü Önlemedeki Görüşleri”. Avrasya Dosyası. Uluslar arası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dergisi. 3(2).

KUSHNER, H. W. (2003). **Encyclopedia of Terrorism**. Thousands Oaks, CA: Sage Publications.

KUZNICKI, M. (2007). **The Irish Republican Army. Development to Inhibit a Resurgence of Terrorism**. CA, Santa Monica: RAND

LAQUEUR, Walter, (1999), **The New Terrorism: Fanaticism and the Arms Of Mass Destruction**, New York, USA: Oxford University Press.

LAWSON, S. (2000). **Aum Shinrikyo and the 1995 Tokyo Subway Attack in Historical Perspective**. Phi Alpha Theta History Honor Society Regional Conference. Sacramento. California State University.

LEVİTT, A.M., “**The Political Economy of Middle East Terrorism**” Middle East Review of International Affairs, vol. 6, no.4, 2002, s.1-16.

LIFTON, R. J., Danieli, Y. (2005). **The Origins of Terrorism in Modern Society: Aum Shinrikyo: The Threshold Crossed**. Trauma of Terrorism: Sharing Knowledge & Shared Care, An International Handbook, 10 (1), ss. 57-66.

LOCKHART, L., S. TÜLÜCÜ; (2006), “**Hasan-ı Sabbâh ve Haşîşîler**” , Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 26 Erzurum.

LUTZ, B. J. (2004). **Global Terrorism**. New York: Routledge. MARQUES, P.D. (2003). **Guerrilla Warfare Tactics in Urban Environments**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

MATRAY, J. I. (2001). **Japan's Emergence as a Global Power**. Westport, ' CT: Greenwood Publishing Group.

MCCARGO, D. (2004). **Contemporary Japan**. New York: Palgrave Macmillian Press.

MCKITTRICK, D. (2000). "I Regret the Deaths but Military Campaign Was Necessary, Says the Brighton Bomber", The Independent, 28 Ağustos 2000 <<http://news.independent.co.uk/uk/ulster/article270724.ece>>

METRAUX, D. A. (1995). **Religious Terrorism in Japan: The Fatal Appeal of Aum Shinrikyo**. *Asian Survey*, 35 (12), ss. 1140-1154.

MIYAOKA, T. (1998). **Terrorist Crisis Management in Japan: Historical Development and Changing Response (1970-1997)**. *Terrorism & Political Violence*, 10(2), ss. 23-52.

MOEN, D. (1999). **Irish Political Prisoners and Post-hunger Strike Resistance to Criminalisation. The British Criminology Society: Selected Proceedings**. Cilt:3, Liverpool, UK.

MOORE, M. (2005). **End of Terrorism**. *Harvard International Review*, 27, ss. 12-15.

MULLIN, J. (1999). "Freedom for the Brighton bomber", *The Guardian* <http://www.guardian.co.uk/Northern_Ireland/Story/0,2763,204987,00.html>

NAGLE, L. (2005). **Global Terrorism in our own Backyard: Colombia's Legal War Against Illegal Armed Groups**. *Transnational Law & Contemporary Problems*, 15, ss. 5-87.

NAPOLEONİ, Loretta, **Modern Cihat: Terör Örgütlerinin Kasalarındaki Dolarlar Nerden Geliyor**, Çev. N.Domaniç, N.Ayhan, Bulut Yayınları, 2004, İstanbul.

NATIONAL INTELLIGENCE MACHINERY. (2006). **Joint Terrorism Analysis Center**. London: TSO.

NETANYAHU, Benjamin.(1986). "Terrorist and Freedom Fighters", (Ed. Benjamin, N). *Terrorism How The West can win*. London.

NEWMARCH, Miheil, "The Thugs", Comtemporary Review, Cilt. 173, Jan./June 1948, s.353.

ÖZÇER, A. (2006). **Çoğul İspanya: Anayasal Sistemi ve Ayrılkçı Terörlle Mücadele Modeli.** Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

ÖZÇER, A. (2007, Ekim 10). **PKK ve Terörlle Mücadelede Türkiye'ye İspanya Modeli.** *Yeni Şafak*.

ÖZTÜRK, S. Ve Çelik, K. (2009). "Terörizmin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri", Alanya İşletme Fakültesi Dergisi.

ÖZTÜRK, Saim, **Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü PKK** (Ankara: KÖKSAV Yayınları, 2000).

PANGİ, R. (2002). **Consequence Management in the 1995 Sarin Attacks on the Japanese Subway System, Studies in Conflict and Terrorism**, 25 (6), ss. 421-448.

PARKER, T. (2006). "The Fateful Triangle: Identity Politics, Security Policy, and Anglo-Irish Relations" (ss. 79-105), içinde National Counter-Terrorism Strategies: Legal, Institutional, Public Policy Dimensions in the US, UK, France, Turkey, and Russia (Eds) R. W. Ortung & A. Makarychev. Netherlands, Amsterdam: IOS Press.

POCKRASS, R. M. (1987). "Terroristic Murder in Northern Ireland: Who is Killed and Why", *Terrorism*, Cilt: 9, ss: 341-357.

RAPHAELİ, N., "Financing of Terrorism: Sources, Methods and Channels", *Terrorism and Political Violence*, vol. 15, no:4, 2003: s.61.

RICHARDSON, L. (2007). **Britain and the IRA. içinde R.J. Art and L. I' Richardson (eds). Democracy and Counter terrorism.** USIP Press Books.

ROSENAU, W. (2001). **Aum Shinrikyo's Biological Weapons Program: Why Did it Fail?** *Studies in Conflict & Terrorism*, 24(4), ss. 289-301.

RULE, Henry, “**The Assassins: Medieval Roots of Islamic Terrorism**”, Encyclopedia of World Terrorism: Documents, ed. Frank Shanty, Raymond Picquet, John Lalla, New York, Sharpe Inc., 2003, s627.

RUNYON, J. (2007). **The Irish Fight for Independence** <<http://www.edhelperblog.com>>

RYU, Y. (2005). **The War on Terrorism and Japan's National Identity**. Harvard Asia Quarterly, 9 (1), ss. 13-20.

SEMİZ, Y. ve Tseveenlkhaazal, B. (2008). **İspanya'nın ETA Terör örgütü ile mücadele Perspektifi**. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi Bitirme Tezi.

SULLIVAN, J. (1999, April). **Forty years of ETA**. History Today, 49, ss. 34-37.

SZYMKOWIAK, K., & Steinhoff, P. G. (1995). **Wrapping up Something Long: Intimidation and Violence by Right-wing Groups in Postwar Japan**. Terrorism and Political Violence, 7 (1), ss. 265-298.

ŞEHİRLİ, Atilla, **Türkiye’de Bölücü Terör Hareketleri ve Devletin Aldığı Tedbirler**, İstanbul, Burak Yayınları, 2000, s.95-96.

ŞEN, Y. Furkan., “**Siyasal Şiddet ve Terör –Felluce Saldırısı-**”, Yeni Dönemde Eski Tartışmalar –Göç, Etnisite, Milliyetçilik, Kürtçülük, Laiklik, Yargı Yay., 2006, Ankara, s.212.

ŞEN, Y. Furkan., **Terörün Toplumlar Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkilerine Bakış: Pkk Terörü Ve Ağrı Gerçeği**, 2015.

ŞEN, Y. Furkan (2000). **Şiddet ve Terör Ayrımı, Yayınlanmamış Bitirme Tezi**, Polis Akademisi, Ankara.

TAVLAŞ, Nezhik, “**Terörü Tanımlamak**”, Strateji Dergisi (95/2), s.126.

TAYLOR, T. (2002). United Kingdom. Y. Alexander (Eds). **Combating Terrorism: Strategies of Ten Countries**. University of Michigan Press.

TDK,(2015),**Büyük Türkçe Sözlüğü**, İnternet Erişim: www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.5620a4a7d17118.45010297 Erişim Tarihi: 16 Ekim 2015.

TERÖRLE MÜCADELE KANUNU, (3713), (12.4.1991), İnternet Erişim: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf>, Erişim Tarihi: 16 Ekim 2015.

TERRORISM DATABASE. (2008). **Periscope, USNI Database**. 11 Haziran 2008 <www.periscopel.com>

TILISBIK, Niyazi, Özdemir Akbal, **İstihbarat ve Türkiye**, NKM Yayınları, Konya, 2006, s. 78–79.

TOPAL, A.Hamdi, (2005), **Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı**, İstanbul: Beta.s.40.

Türkiye Barolar Birliği. **Türkiye ve Terörizm**. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2006.

UZUN, Adem, **PKK'dan KADEK' e Bir Terör Örgütünün Anatomisi**, Ankara, Ocak Yayınları, 2003, s.3.

VATANDAŞ, A., "**Bask'ta problem çözülemedi**", *Aksiyon*, 156. 29 Kasım 1997.

YÜCEBAŞ, Önder., **Suç Ekonomisi ve Terörizmin Finansmanı**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2011, s.162.

ZAFER, Hamide, (1999a), **Ceza Hukukunda Terörizm, Milletlerarası Metinler ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu Işığında**, İstanbul: Beta Yayınları.

ZARATE, J.C., “**Bankrupting Terrorists**”, in U.S. Department of State, Bureau of International Information Programmes, Economic Perspectives, September 2004, s.4)

WALKER, C. (1984). **Irish Republican Prisoners- Political Detainees**, Prisoners of War or Common Criminals?

WHITE, Jonathan R. 1998. **Terrorism : An Introduction** (1rd ed). CA: Wadsworth Group.

WHITE, Jonathan R. 2002. **Terrorism : An Introduction** (3rd ed). CA: Wadsworth Group.

WALKER, Benjamin, “**Thug**”, **The Hindu World: an Encyclopedic Survey of Hinduism**, Cilt. II, New York, Frederick A. Praeger Inc., 1968, s501.

WALKER, C. (2006) **Creating a Counterterrorism Policy: Why Has Japan Had a Weak Response? Virginia Review of Asian Studies** <<http://vcas.wlu.edu/VRAS/>>

WARESQUIEL, Emmanuel de, Gavi, Philippe, Laudier, Benoit, “**İsyankar Yüzyıl-Yirminci Yüzyılın Başkaldırı Sözlüğü**”, Sel Yayıncılık, Larousse, İstanbul 2004, s.599.

WEAVER, M. (2002). **Protest, Radicalism and Militancy in Spain's Basque Country: The Basque Nationalist Movement and The Persistent Struggle of ETA**. College of St. Benedict, St. Johns University, Doktora Tezi.

WILLIAMS, Anne&Head, Vivian:”**Terror Attacks**”-Futura, London, 2006,s.45-54.

WIKIPEDIA. (2008). **Cuerpo de Nacional de Policia**. 8 Temmuz 2008 <www.wikipedia.org>

WIKIPEDIA. (2008). **Basque People**. 3 Haziran 2008 <http://en.wikipedia.org/wiki/Basque_people#cite_note-29>

WOODWORTH, P. (2001). **Dirty War, Clean Hands - ETA, the GAL and Spanish Democracy**. Cork University Press.

”TERÖRİZM”, **Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü**, Ankara, Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği Yayınları, 1993, s.123.

"IRA,Statement",**TheGuardian**<<http://www.guardian.co.uk/politics/2005/jul/28/northireland.devolution/print>>

<http://www.turkiyegazetesi.com.tr/yazarlar/prof-dr-yasar-hacisalihoglu/584607.aspx>, 11.10.2015.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Jakobenler>, Erişim:04.12.2015

<https://bilgiustam.wordpress.com/2012/02/09/>, Erişim, 10.10.2015.

http://taylaninternet.blogcu.com/teror-kavrami_11969531.htm Erişim Tarihi: 01.12.2015.

<http://www.angelfire.com/dc/arastirma/tw033-12.htm>, 04.12.2015.